

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:

VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:

BRÁUN SÁNDOR.

Kiadja:

A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).

Egyes szám Budapeston 8, vidéken 10 fillér.

Az agrár gólya.

Budapest, február 25.

(v.) A latifundiosus érdekcsoport napilapjában ma ékteleen kepelést viszen véghez egy agrár gólya. Amit kepel, az felerészben együgyűség, de másik fele galádság. Az együgyűségén mosolyoghatunk, de már a galádságát a legnagyobb megütközéssel utasítjuk vissza. A hitbizományilag tenyésztett és táplált gólya a kivándorlásról kepel ezuttal. Fáj neki, hogy e hon szülőitől ezer- meg ezer-számra elhagyják a magyar földet s távol világrészekben keresik boldogulásukat. Csak neki fáj ez? Aki az ő prepotens feljajdulását hallja, csakugyan azt hihetné, hogy e hazában rajta kívül mindenki más érzékellen szemlélője annak a végzetes és tartós nemzeti vérvesztésnek, amelynek kivándorlása neve. Hazafiság, nemzeti lelkiismeret tudvalóképpen csak önök vagyon: a hitbizományok urainál s irodalmi kasznárjaiknál. A többi magyar ember egytől-egyig csupa hazátlan csöcselék, nemzeti érzés nélkül szükkőkődő nyers tömeg, amely szocialista canailleből és merkantilista gonosztevőkből verődött össze. Ez — tetszik tudni — szentírás, amelynek igazságát csak a Sáfár Zelig-féle gazdászok és cinkostársaik vonhatják kétségbe. Egyáltalában ez a magyar föld csupán arra való, hogy a latifundiosus, amelyek máris egyharmadát alkotják, mennél többet ragadhassanak magukhoz belőle. Aki ennek a nemzeti érdek szempontjából üdvös voltát el nem ismeri, azt mint komisz izgatót vasra kell verni, vagy mintgyöyhihatatlan bolondot az örültek közé kell csukni. A magyar föld népe pedig arra való, hogy úgy táncoljon, ahogy az agrár gólya gazdái füttyülnek s két-

rét hajolva görnyedezzen a latifundiosus nagyurak s az ő irodalmi kasznárjaik előtt.

E megtámadhatatlan sarkitételek felsorolása után lássuk hát, mit kepel az agrár gólya a kivándorlásról. Azt kutatván, hogy mi adja hát a vándorbotot a hazájától elszakadó magyarok ezreinek kezeibe, talán észreveszi, hogy a kötött birtok lomha, óriás teste nyomja agyon e nemzet gazdasági szervezetét, hogy a latifundiosusok és hitbizományok, valamint az általuk felhalmozott roppant mennyiségű ingó tőke ellenállhatatlan felszívó erőt gyakorol a törpe és a kisbirtokra s hogy az így mesterségesen támasztott és rendszeresen fokozott földhétség tuszolja véreink ezreit olyan más hazákba, ahol nem kell a földetlen szellem kétségbeesett életét nyomoruságosan végigsanyarogni. Ó, nem erről kepel az agrár gólya. Ha csőréről egyetlen ilyen hang merne elcsendülni, úgy kivernék gazdái a határból, hogy még a hatodik ivadéka se nézne soha ama táj felé. Egészen más okát találja ő a kivándorlás nyavalyájának. Azt, hogy „ma kevesebbet dalolnak az emberek, mint régebben” és azt, hogy „ma többet gondolkoznak, mint régebben”. És hagyján, hogy csak gondolkoznak. De — ó! irtózat — tetszik tudni, miről gondolkoznak? „Az emberi egyenlőségről.” Szórol-szóra így olvasható ez a hitbizományi érdekcsoport napilapjában. Boldog idők, mikor a magyar paraszt hajnaltól napestig csak dalolt. Jobbágy volt ezer esztendeig és keresztül-dalolt egy egész évezredet. Béke idején dolgozott gazdáiért és dalolt; fizette az adót és dalolt; végezte a robotot és dalolt; mátkáját a nászszékán földesura ölel karjaiba vitte és dalolt; beszolgáltatta a robotot s a dézsmát és dalolt; az urasági hajdu egy in-

tésére odafeküdt a deresre és dalolt. S ha végigvitték a véres kardot a hazán, fegyvert ragadott és dalolt; elment a csatába és dalolt; oroszlánmódra harcolt és dalolt; s ha ott nem veszett, hát hazajött a régi járomba és dalolt megint. Ezek voltak a régi jó idők, ugy-e bár? Azok a régi jó idők, amiket ma visszaáhitanak — talán mindazok, akik egy évezreden át a kiváltságos osztályt alkották? Ó nem; a régi nemesség, melynek a mai középosztály a leszármazottja, s az arisztokrácia nagyobb része őszinte nagylelkűséggel és minden hátsógondolat nélkül hozta meg 1848-ban azt a világtörténelemben példátlanul álló áldozatot. Mindössze egy pár felhetetlen, kenyuri dolyfű főagrárius álmodik a feudáliszmus sötét korszakának újjáébredéséről. Nekik persze nincs inyükre, hogy a paraszt ma kevesebbet dalol és többet gondolkodik. A polgárosodás, a mivelődés, az emberi önértéket terjedése, a polgári öntudatnak a legalsóbb néprétegek lelkébe való beköltözése szemet szur nekik. Ők utálják a kultúrát, mert a kultúra az emberi egyenlőség hirdetője és valósítója. Nekik a daloló jobbágyok tompalekű béketűrőse kell, nem pedig az önértéket polgároknak az emberi egyenlőség gondolatából táplálkozó társadalmi térfoglalása. A régi dalokat áhitja vissza az ő lelkük: tespedő millióknak a tulvilági létben vigaszt-kereső zsolozsmáit, a sanyargó tömegek lelkéből fakadó mélabus elégiákat, ama nő-tákt, amelyekben egy szellemű gyászos rabságának kinja zokogott. Dalol ma is a nép, ám ez a dal nem az ő kedvük szerint való: gyűlölködve hallgatják a munka himnuszát, az egyenlőség diáhirambját s a népszabadság csataénekét.

Köszönjük az agrár gólyának, hogy mind-

T Á R C A

Elvezették a Tiszát...

Falunk alatt esendesen folyt a Tisza árja,
Legyezgette kétfelől a fűzesek árnya,
Sima tükrén a vihar hogyha sötét vágott,
Hintett az ég balzsamul rá tiszta-virágot.

Tavaszezstén lány, legény csónakokba szállva,
Nótázgatva eveztek ringó, zsongó árba;
Tündöklő hold bevonta ezüsttel a medret,
Mélázva ült a halász vetett háló mellett.

És egyszer a vármegye — mi jutott eszébe! —
Kiküldte az urakat erre a vidékre.

Evezgettek a Tiszán, méregettek, fúrtak,
A partokba rovásos nagy karókat szúrtak.

S úgy találták, hogy erre görbe a víz utja,
Egyenesre ágyazzák, s fele földet futja!
Faluvégi fűzesalj így maradtot árva:
Elvezették a Tiszát messze, más határba...

Uj utján a szőke víz bárhogyan is árad,
Nem érzi a holt meder s egyre szikkad, szárad.
A szél lassan behordja a viz-járta földet
S beléje majd a halász — kukoricát ültet...

Balla Mihály.

A hol a pénz nem isten

— REGÉNY —

Írta: JÓKAI MÓR

(62)

Türelmetlenül kiált fel az olvasó:

— Hagyd el már! Hisz ez nem regény, hanem realiztikus idyll, amit jobban meg tud írni Tolsztoj, Zola.

Csak kevés türelem! Mindjárt rémregény lesz ebből.

Egy reggel az Abel és az Azma lélekszakadva rohantak fel a karámból a vashajóra.

Messziről üvöltötték: „Itt vannak a mafarik!”

Tudjuk már a korábbiakból, hogy kik azok a mafarik. Szigetlakó emberevők.

Nem nagy magasztalásra szolgál felhős planétáknak az az ethnographiai adat, hogy földtekénken még mindig tízmilliószámra laknak olyan istenképmásai, akik emberevők.

Hát ezek is a mi közös ősanányáktól származtak!

Persze, hogy attól eredtek. Sőt a mi dédapáink is, a dolichocephalusok, anthropofágok voltak. Ezt már a paleontologia, az anthropologia régen megállapította. Mi csak elfajultunk, akik már nem eszünk polgártársakat, s a csontjaikat nem hasogatójuk fel tűzkövel.

Amazok még Ádám-ivadékok. Minket már a neftimek kényeztettek el.

De hát mit csinálnak a szegény emberek?

A nagy, sivatag őserdők, a bozotos szigeteket

nem hoznak elő ehető husu állatokat. A rinocérosz, a krokodilus, a lajhár, a teknőc, a känguru husa szívós s kemény, ehető. A boa husa bűdös, a duvad, a gorilla főlelmes ellenség: kit egyen meg az ember? Csak az embertársat. Az olesó és józú. A többi husfélének mind van szarva, körme, agyara, páncélya, ennek nincs. Arra van teremtve, hogy megegyék. Nemzetgazdasági szempontból is helyes a felfogás. Minden elköltött emberrel megkönnyebbül a föld s az itt maradtak sorsa javul. En valóban várom, hogy európai parlamentjeink valamelyikében egy lelkes emberbarát fel fogja emelni hatalmas szöveget az illető szakminiszterhez: „Van-e tudomása miniszter urnak, hogy az Afrika melyében, a niámiámok országában, milliói az embertársaknak inséget szenvednek, még nagyobb nyomorban élőködnének a Pápua-szigetek lakói, kiknek a bográcsaik már kiszáradtak hus nem létele miatt? Ha van tudomása róla, hogyan kíván rajta segíteni?” S erre a szakminiszter a következő fogja válaszolni: „Igenis, teljesen értesülve vagyok említett embertársaink nélkülözéséről s a következő gyökeres intézkedéssel szándékozom rajta segíteni. Nálunk Európában tizezrekre megy a száma azoknak az életuntaknak, akiket a hírlapok öngyilkosoknak neveznek. Ez kárba vesztett anyag. En most egy nagyszerű vállalatot alapított, állami szubvenció mellett, melynek feladata lesz minden ország tengeri-kikötőjéből havonként egy hajót elindítani Dél-Afrikába és a Szigetvilágba, mely az öngyilkosságra elszánt embereket rendeltetésük helyére ingyen elszállítja s a szükkőkődő embertársainknak kiszolgál-

ezt ilyen érthetően kelepelte ki. Eddig a *kis-ember* jólétének és méltóságának szövívíül szerepeltek ama tábor tagjai a közélet színpadán. Váltig mondtuk mi, hogy ez a szerep merő képmutatás és hogy az ő népszerűségük csupán fátyol, mely retrógrád főrekréseiket takarja. Ezt a fátylat imhol most ők maguk rántják le magukról. S a reakció vén szipirtója itt áll a közönség előtt a maga visszatásított meztelenségében.

Vádat is emel a nagyurak irodalmi kasznárja e cikkében. A kivándorlás okozásával vádolja meg — a magyar sajtót. Azaz, hogy nem is vádol, hanem átkozódik. „Hogy verje meg a büntető isten a füstös redakciók népvézereit”: ez az egyik káromkodása. A másik pedig az, hogy: „verje meg az ég ezt az erkölcsi rablóhadat”. A rablóhad pedig mink volnánk: a magyar sajtó. Mi mérgeztük meg a nép lelkét. Mi hálózunk be aljas bókollással a nép szívére. Mi vádoltuk be a magyarság történelmi vezető osztályát. Mi romboltuk le a tekintélyeket. S kivált mi világosítottuk fel a tömeget a népjogokról s e kihegyezett elégedetlenségre mi szurtuk rá a régi magyar társadalmat, mint gombostűre a bogarat. Ezért verjen meg minket a büntető isten. S ezért vagyunk mi erkölcsi rablóhad, melyet vajha elpusztítana az ég. Ej ha! Milyen bolondul duhajkodik ez a peckes legényke. S hogy törli sáros csizmáit ehhez a magyar sajtóhoz, amelybe csak az imént csöppet bele néhány évre biztosított zsoldot egy-két nagyur jóvoltából. Tehát demagógok vagyunk az ő szemében: mi, magyar újságírók, akik a magyar nyelvet szeretettel ápoljuk és szorgalommal csiszoljuk, akik a magyar gondolatot munkáljuk, eszméknek magvát hintjük el a néplélekbe. Cseréljük hát hivatást s menjünk el mi is tájékozottaknak a gazdag nagybirtok konyhájára. Álljunk oda a nép elé s ottassuk ki arra, hogy dalolni jobb, mint gondolkozni, hogy az egyenlőség eszméje lelki méreg, hogy a népjogokról szóló ige veszedelmes maszlag, hogy akinek földje van, az császára és pápája a rajtaélők testének és lelkének, s akinek földje nincs, az hajtsa fejét zugolódás nélkül a másíthatatlan zsellérsors jármába. S beszéljünk mi is a népeknek a régi jó időről, mikor csak zord kötelességei voltak, de nem valának jogai, mikor e nép e haza édes gyer-

meke volt, kinek verejtékét és vérét kellett odaáldoznia, de a haza csak mostohája volt ugyaneme népnek, mert áldozatkész szeretelettéridg részvételelssel fizetett. Ezeket az időket dicsérjük fel ugy-e, akkor aztán rászolgálnak a nagyurak tolmácsának elismerésére. A peckes és mérges legényke peturbánkódása kicsinylő mosolyt csal ajkunkra. Szitkozódásait azonban honoráljuk: ha van már agrár publicista, agrár államférfi, sőt agrár primadonna is, hát kiutalványozzuk neki ezennel az *agrár Ciceszbájszer* nevet.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, február 25.

Farsang vége... A t. Ház egy órával későbbben gyülekezik s már délre jár, mikor annyian vannak együtt, hogy az ülést meg lehessen kezdeni.

A folyosón a szélsőbal viszi a szót. Nagyon hangos és a Kossuth-párt mai értekezletének küszöbén azt hirdeti:

— Nincs leszerelés! Késhegyig megyünk! A szabadelvűpártiak csak hallgatják és sehogysem akarnak elsápadni. Sőt alig nyílik meg az ülés, minden várakozás ellenére szabadelvűpárti szónok jelentkezik szólásra: *Böszörményi Sándor*. A javaslatok mellett beszél s a szélsőbal természetesen csupa puskapor. Hol tiltakoznak, hol nevetnek, de mindenképpen zavarják a szónokot.

De ez szinte megszokott jelenet. Sokkal inkább feltűnik, hogy báró *Fejérváry Géza* honvédelmi miniszter, amit idáig még nem tett, egyszerűen otthagyja a vitát s távozik a teremről.

Öt perc múlva már mindenfelé tudják:

— A miniszter rosszul lett s haza hajtattott!

Ez a hír, sajnos, megerősítést nyer. A honvédelmi miniszter csakugyan kénytelen volt hazamenni s nem lehetetlen, hogy néhány napig az ágyat őrzi.

Máskülönbén az ülés elég csöndes. A jobbmező szónoka után *Barabás Béla* veszi át a szót s természetesen kibeszéli az ülést. De az ő beszéde mégse tetszik obstrukciós beszédnek, mert olykor érdekesen maliciózus, olykor színesen patetikus. Azonfelül ez a beszéd formálisan bejelenti, hogy az ellenzék nem hagyja abba a harcot s nem alkuszik. Az ellenzék viharos helyesléssel szentesítette ezt az ultimátumot, de tartozunk

vele az igazságnak, hogy az ultimátumot a többség se meglepőnek, se ijesztőnek nem találta. S ez az ultimátum különben csak válasz a szabadelvűpárt hallgatag ultimátumára, hogy állja az ostromot és el van szánva, hogy ezután végigbarcolja a harcot, mert egyszer meg kell ezt tennie az igazi alkotmányosság érdekében és sohasem kerülne rá jobb alkalom, mint most, mikor az ország biztonságának megóvása van kockán. A *Barabás* ultimátuma tehát senkit sem ijesztett meg. A szabadelvűpárt tudja és vállalja a nagy felelősséget és meg van róla győződve, hogy az ellenzék hovatovább meg fogja érezni, mekkora felelősség hárulik ő reá is állásfoglalásából.

Csak természetes, hogy figyelmes hallgatósága volt *Barabás* beszédének akkor is, mikor a királyt vonta a vitába. Szemben az elnökkel azt hangoztatta, hogy midőn a király magyar miniszterek ellenjegyzése nélkül intézkedik a katonai dolgokban, lehetetlen a kritikának a király személye mellett szótlán elhaladnia. Ez a fejtegetés külön vitát is provokált s gróf *Apponyi Albert* az elnöki székéből a túlyomó többség zajos helyeslése közben jelentette ki, hogy a magyar parlament szokásjoga alapján a jövőben sem fogja megengedni a királynak a politikai vitákba való belevonását. Mindenki meghajolt az elnök hévvel kifejtett álláspontja előtt, csak éppen a szélsőbal ifjuság látta jónak, hogy csak azért is tüntessen és ma már hallható volt ilyen célszerű közbeszólás is:

— A törvényeket megszeggjük és másokkal is megszeggjük!

Ilyenfórmán az ülés vége elég mozgalmas volt s a szélsőbal *Barabás Béla* jóvoltából már délben beleélhette magát a kellő hangulatba, hogy az esti értekezleten világért se jöhessen kedve valami higgadtabb elhatározásra.

Az ülés legvégén a szombatról elmaradt interpellációkhoz volt szerencsénk.

A képviselőház ülése február 25-én.

— Kezdeté délelőtt 11 órakor. —

Elnök: *Daniel Gábor*.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László*, báró *Fejérváry Géza*, *Láng Lajos*, *Darányi Ignác*, *Cseh Ervin*.

Elnök megnyitja az ülést. Felolvassák és hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét és előterjesztik az irományokat.

Az interpellációs-könyvből *Kovács Pál* két interpelláció a és dr. *Vásznonyi Vilmos* interpellációja van bejegyezve. Ezekre két órákor kerül a sor.

A Ház átér a napirendre.

tassa. Es ezen vállalatnak fényes sikeréről kezeskedem. Mert amilyen utálatos és undorító bűn az öngyilkosság, s annak elkövetőjét amennyire elátkozzák még a hozzátartozói is, a hulláját a temető árkaiba hantolják el jeltelenül; annyira dicső és magasztos életbefejezés, ha az életunt földi maradványai lelkesült lakoma következtében a logdicsőbb sírba, emberi gyomrokba temettetnek el s lelküket nemcsak bűn nem terheli, nemcsak átok nem kíséri, de sőt mindenki, aki végtisztelettelükön résztvett, nagyot cuppanva a szájával, azt mondja: „ez az ember nagyon jó volt.” Ez öngyilkosokat összegyűjtő vállalatnak, reményem szerint, fényes jövője lesz, s a niámmiámok és maforik nemzete örök időkre boldogulattik.

De ugy látszik, hogy ez az ügy még nem került a parlament elé.

(Folytatása következik.)

Hollmann admirál levele a császárhoz.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Légből kapta: *Yartin*.

Felséges uram!

Dryander főszuperintendens szóval is említé elfttem felséges uram azon legkegyelmesebb óhaját, hogy, amennyiben az isteni kinyilatkoztatásról szóló s legkegyelmesebben hozzám intézett legmagasabb kéziratára szerény megjegyzéseim volnának, a tárgy fontosságánál fogva tartózkodás, cerimónia nélkül tegyem meg észrevételeimet, mintha ezek nem a császárnak, hanem egy jóbarátomnak szólnának.

Mély hálám kifejezése mellett engedje meg felséged azt a megjegyzést, hogy felséged vén

tengeri főkapjának nem kenyerre a betű, annál kevésbé a teológia, s azért megjegyzései nem a szaktudósnak, hanem csak a józan fölfogású embernek a megjegyzései lesznek, kinek agyát nem impregnáltak megmervedett nézetek, makacs hagyományok, következésképp hatalmukba sem ejtették.

Mindenekelőtt ellenmondani bátorodom felséges uramnak abban, hogy Delitzschnek csak amellett kellett volna maradnia, hogy megállapítsa, mennyiben magyarázzák az asszír föliratok izrael népének a krónikáját, mennyiben nyújtanak fölvilágosítást történelmi eseményeiket, hagyományait, szokásait, törvényelkeltetleg, más szóval, hogy megállapítsa azt, hogy az asszír kultúra mennyiben éreztette hatását zsidókkal. Vagyis egyszerűen konstátálnia kellett volna a faktumot, a vallásos következtetések levonását azonban a hallgatóságra kellett volna bízni. Ugy vélem azonban, hogy ha e faktumokban ugys benne volt az ő kutatásainak világos eredménye mint logikai következmény, miért ne tolmácsolhatta volna ezt szóval és a felségednél összegyűlt magas társaságban, mikor ez szép, férfias dolog, aztán meg felségedet, a császárt és Dryandert ugysem győzte meg? Ha pedig érvei olyanok, hogy felségteket meggyőzik vala, akkor annál inkább fontos és szükséges, hogy német bátorsággal kimondja, ami a szíven fekszik. Mikor világfontosságú dologról van szó, felséged kegyesen eltekint attól, hogy egy tudósnak nyilatkozatait a társaságbeli illem szempontjából mérlegelje.

Felséged súlyos hibának méltóztatott minősíteni Delitzsch eljárását, mert — mint felséged megjegyzi — nem egy hallgatónak legbensőbb, legszentebb érzelmeit sértette meg, némelyeknek kedvenc fölfogásait és nézeteit megdöntötte vagy talán le is döntötte bitűk alapjait. De hát ha valaki valamit szíve legbensőbb meggyőződése szerint igaznak tart, ne mondja ki, csak azért, mert mások legszentebb érzelmeit sérti? Azt bátorodom kérdezni felségedtől, mi történik vala az

emberiség életében, ha ez az elv mindvégig érvényesül vala? Az történelem vala, hogy akkor nincs Szokrateszünk, aki megrendítse a sok-istenben való hitet; nincs Krisztusunk, aki a hegyi-beszédben az új tan csírát vesse el; nincs megváltva az emberiség; nincs szent Pálunk, tehát nincs kereszténységünk sem; nincs Lutherunk, aki megstítsa a vallást a méltatlan cafrangoktól és nincs Galileik, aki a földet mint az egész világegyetemnek addig képzelt középpontját letaszta a méltóságáról. Ezek mindvalahányan mások legszentebb érzelmeit és meggyőződését sértették meg tanáikkal, mert az emberek mindig meg vannak sérve érzelmeikben, valahányszor új tanítással, új elvekkel állnak szemben, vonatkozzék ez a teológiára, morálra, tudományra vagy művészetre. Ez már elkerülhetetlen fátuma és tragédiája minden Igének.

Hogy felséged magas véleménye szerint ilyen eselekedetbe csak hatalmas lángelmének szabad belefognia? De vajjon tudjuk-e mi, hogy kinek nyilatkozik meg az Ige lefelé? Nem egy ziványunk-e, vagy egy perditának, mikor egy-egy pillanatra megilletődés fogja el a szívüket? Vagy egy szürke professzornak?

De felséged nem annyira erre, mint inkább a kinyilatkoztatásról velem legkegyelmesebben közölt álláspontjára vonatkozólag kéri szerény nézeteimet. Felséged kétféle kinyilatkoztatást különböztet meg: egy folytonost, amely bizonyos tekintetben történelmi jellegű, s egy merőben vallási, a Messiás későbbi megjelenésének előkészítőjét. Felségednek még a leghalványabb kétsége sincs az iránt, hogy az Isten az általa teremtet emberi nemnek folytonosan megnyilatkozik. Atyai szeretettel (*atyai szeretettel!*) és érdeklődéssel követi az emberi nem fejlődését. Hogy azt tovább vezesse, egy-egy nagy bölcsnek, papnak, vagy királynak alakjában nyilatkozik meg, legyen az akár a pogányoknál, akár a zsidóknál, akár a keresztényeknél. Ilyen volt Hammurabi, Mózes, Ábrahám, Homér, Nagy Károly, Luther, Shakespeare, Goethe, Kant és Nagy Vilmos császár, akiket kiválasztott

kor akképp értelmezett — ameddig a Ház bizalma engem e helyen tart — akként fog értelmezni, hogy a Háznak méltóságával ellenkezik minden olyan tétel, mely a alkotmányunk alapjait támadja meg. (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ebből kiindulva, sokszor észrevételt tettem olyan kifejezésekre és olyan tételre, amelyek ennek a Háznak, a népképviselők juttatásának, jogkörét és szuverenitását tangálták s ez akkor az urak helyesléseivel találkozott. A mi alkotmányunk azonban organikus egység: aki annak egyik gyökereit megtámadja, az megtámadja az egész alkotmányt (Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.); ennek az alkotmányunk pedig egyik legfőbb kiegészítő része a királyi hatalom; aki tehát azt megtámadja, aki annak az 1848: III. törvények által körülhatárolt felelőtlenséget érinti megvadás, megtámadás vagy alkotmányos érületének kétségbe vonása állt: a mi alkotmányunkat támadja meg, — akarva, nem akarva. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Senkinek ilyen szándékot nem tud ajdonitok, de ha a tényálladék ilyenkor megvan, én nekem ezen a helyen, ha alkotmányunknak ez a része megtámadták, épp úgy kötelességem helyt állani mint ahogy kötelességem helyt állani akkor, amikor ennek a népképviselők kamarának jogkörét támadatik meg. S t. képviselőház, ameddig én e helyen ülök, ebben az értelemben fogom alkalmazni ezentul is a házszabályokat (Élénk helyeslés a jobboldalon.), mert ez a házszabályoknak az az értelme, amelyet megállapított egy már harmincöt éves állandó gyakorlat és amely megfelel a házszabályok céljának, természetének s a parlamenti élet lényegének. (Hosszas, élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon és a középben. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla megjegyzi, hogy az elnöknek nem volt joga öt most rendreutasítani, vagy kioktatni. **Elnök:** Azt hiszem, ezzel ezt a tárgyat befejeztük. Még csak azt az egyet jegyzem meg, hogy az igen t. képviselő ur, aki — ha jól értem — az én felszólalásomnak olyan jellegű tulajdonított, mintha én őt kioktatni, vagy figyelmeztetni akartam volna, tévedett. En, miután a t. képviselő ur kritikát tárgyavá tette azokat az elveket, amelyekből az elnökség a házszabályok alkalmazásánál kiindult és miután ezen elveket részint nem egészen helyesen magyarázta, részint pedig megtámadta, kötelességemnek tartottam — nehogy qui facit consentire videtur esete álljon elő — e helyről ezeket az elveket világosan megállapítani. (Helyeslés a jobboldalon.)

Pichler Győző: Nem ért egyet az elnökkel a házszabályokra nézve, mert az elnöki cenzura a parlamentarizmus rovására megy. Bárki küzdjön a monarchikus elvek ellen, ebben a Házban annak teljes szabadsága kell hogy legyen.

Elnök: Most átterít a Ház az interpellációkra. A Ház hozzájárulásával a vita folytatását holnapra halasztja.

(Interpellációk.)

Kovács Pál kéri a Házat, hogy az idő előrehaladtól miatti holnap mondassa el interpellációját. (Felkiáltások: Ma! Ma!) E szerint megteszi az egyik interpellációt, a rövidet és terjedelmes bevezető beszéd kapcsán a következő kérdéseket intézi a pénzügyminiszterhez és a földművelésügyi miniszterhez: Tudják-e a miniszter urak, hogy az ország igen számos vidékének lakosságát az ármentesítési illetek és járulékok aránytalan és oly súlyos mértékben terhelik, amelyek teljességgel elviselhetlenek? Foglalkoztak-e már a miniszter urak ezen fontos és napról-napra sürgősebbé váló kérdés megoldásával? Hajlandók-e sürgősen intézkedni akár rendeletek, akár erre vonatkozó törvényjavaslat benyújtásával, hogy ezen aránytalanul és igazságtalanul megosztott terhek alól a föld népe mielőbb aránylagosan szabaduljon?

Darányi Ignác: Arra a kérdésre, amelyet hoztam és t. kollégáimhoz, a pénzügyminiszter urhoz intézett, kinek nevében szintén írtam, (Halljuk! Halljuk!) hogy tudjuk-e, miszerint az ármentesítési járulékok a birtokosokat, különösen pedig a kisgazdákat sokhelyütt súlyosan terhelik, azt válaszolhatom, hogy erről van tudomásunk; de ha azon kérdést veti fel, hogy foglalkozott-e a törvényhozás és foglalkozott-e a kormány ezen kérdéssel, erre azt válaszolhatom, hogy a törvényhozás igenis foglalkozott vele, még pedig két irányban. Az egyik irány az volt, hogy megjelölje a beruházásoknak a maximumát. Egy másik törvény intézkedik az iránt, (Halljuk! Halljuk!) hogy az állam a fenntartási költségekhez is, tehát nemcsak a beruházásokhoz, hanem a fenntartási költségekhez is bizonyos összeggel járuljon. Hogy ez az összeg nem csekély, erre nézve mondhatom, hogy csak a Dunán túl ez az adóviszterítés évenként 1.631.000 koronát képvisel; azt tehát nem lehet mondani, hogy a törvényhozás ezen bajokkal és panaszokkal szemben hideg és érzéketlen maradt volna. A képviselő ur szólt az ártereljesztésről és az osztályosok kérdéséről is. En megengedem, hogy az ártereljesztések és osztályosok terén vannak hibák és lehetnek jogosult panaszok is, csak azt kívánom megjegyezni, hogy úgy az ártereljesztési, valamint az osztályosok kérdéseiben is a materiális fórum nem a kormány, hanem az illető törvényhatóság szabadon választott tisztviselője, t. i. az alispán. Aki az alispán határozatával nincsen megelégedve, annak a törvény értelmében a törvény rendes útja, vagyis a bírósági eljárás is fenn van tartva. A földművelésügyi miniszternek ezen kérdésekben csak kasszacionális joga van, t. i. a tétel örökös, hogy a formák megtartottak-e vagy nem. Jól amennyiben a formák nem tartottak meg, annyiban igenis jogosítva van nem érdemileg megváltoztatni a határozatot, hanem feloldani az egész eljárást és az illető közeget új eljárással utasítani. Több intézkedést tettem e részben a kismemberek védelmére és oltalmára. Elég legyen csak annyit megemlítenem, hogy míg például azelőtt az volt a szokás és a gyakorlat, hogy az ilyen

ártereljesztési és osztályosai határozatok, amelyek ellen a jogorvoslat meg volt engedve, csak dobolás után hirdettek ki és így megtörtént, hogy sokan elestek a kellő határidőből, hogy reklámhíjának, most oly intézkedést tettem hogy ha mindjárt ezokról is van szó, a legkisebb gazdának is, hacsak egy koronával van is érkeelve, irásban és kézbesítési vény mellett kell az újártereljesztést vagy osztályozást megállapító határozatot kézbesíteni. Méltóztatnak ebből látni, miszerint, amit a törvénynek keretében lehet tenni, az igenis megtörténik, még pedig oly irányban, hogy azok is meg legyenek védve, akik talán az összeg csekélységénél, vagy képzettségüknek alacsonyabb voltánál fogva magukat védelmeznél és oltalmazni kevésbé képesek. (Helyeslés jobboldalon.) Ami különben a t. képviselő ur vidékét illeti — gondolom, a Vágbalpartú társulat lesznek — Ersekújvár vidékén, annyit mondhatok és bárkinek megítélésére áll bocsáthatom, aki ezen ügyekkel foglalkozik, hogy a kormány által kiküldött miniszteri bizos Kovács Sebestyén Aladár műegyetemi tanár és osztálytanácsos igazán oly rendkívüli buzgósággal, — amelyet mindenki elismer azon a vidéken — jár el, hogy azon társulat viszonyai most már rendezett mederbe jöttek és az állam maga is, éppen hogy védelmezze a kisbirtokosokat, igen jelentékeny áldozatot hozott a végből, hogy a megoldást lehetővé tegye. Azt az eszmét, melyet a t. képviselő ur felvetett, hogy t. i. az egész szabályozási ügy államosíttassék, elvileg sem tettem magamévá, mert ugyanis mindenféle s éppen arról az oldalról hallatszik a folytonos panasz, hogy mi államosítani akarunk minden, mindenre ki akarjuk terjeszteni az állam kezét. (Igaz! Ugy van! Helyeslés jobboldalon.) Ha már most van még egy szervezet, mint amilyen éppen a vízszabályozási társulat szervezet, amely autonómia tud megélni, hogy akkor az állam kezét erre is rátegye, ez nem volna helyes. Mert bár cszinte barátja vagyok az ármentesítési társulatoknak és azon vidékeknek, amelyek a tolymák völgyén fekszenek, de az ország egyéb vidékeire nézve is méltányos tekintettel kell lenni és nem lenne méltányos és igazságos, hogy az ország egyik részéről levessék a terhet azért, hogy azt az ország egy másik, talán szegényebb részének vállaira rakjuk. (Helyeslés jobboldalon.) A t. képviselő urnak azt válaszolhatom, miszerint igenis vannak panaszok, vannak sérelmek és talán, ha uból kelene a vizügyi törvényt kezdeni és megállapítani, nekem is volnának észrevételeim és azt hiszem, hogy a vizügyi törvény revíziója elől nem fogunk elzárkózhatni a nélkül, hogy különösen a törvényhozás a revízióval foglalkozókat, de a nélkül, hogy bármi időpontra vonatkozó kötelezettséget vállaljak. Kérem, méltóztassék ezen válaszomat ezzel tudomásul venni, hogy addig is, míg alkalmam lesz a törvényt módosítani. Iparukod az adminisztráció keretében megenni mindazt, amit méltányosan meg lehet tenni. (Helyeslés.)

Kovács Pál tudomásul veszi a miniszter válaszáat.

A Ház is tudomásul veszi.

Kovács Pál kéri, hogy a második interpellációt csak holnap tesse meg.

A Ház ehhez hozzájárul.

Elnök az ülést bekezeszi.

Ülés vége délután 3 órakor.

BELFÖLD

A Ház elnökének kihallgatása. Gróf Apponyi Albert, a képviselőház elnöke kihallgatást csak szerdán délelőtt kilenc és tíz óra között ad. Az eddig szokásban volt pénteki audienciák tehát elmaradnak.

A delegációk. Bécsből táviratozzák nekünk, hogy most már egészen bizonyos, hogy a delegációk májusban fogtak összeülni. Már hozzáfogtak a közös költségvetés egybeállításához. A delegációk ezáltal Bécsben fognak ülésezni s a Reichsrath is együtt marad. A párhuzamos ülésezésnek nem áll semmi útjában; tavaly, amikor a delegációk Budapesten voltak, a Reichsrath egyidejűleg szintén folytatta munkáját.

A holnapi ülés. A képviselőház holnap folytatja az üljone-létszám megállapításáról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Szólásra fel van jegyezve a javaslat ellen tőbket közt Ugron Gábor, akire holnap valószínűleg kerül a sor. A napirend előtt a magyar-csékai választáson történt állítólagos atrocitások dolgában Barta Ferenc fel fog szólalni.

A felolvasások eltiltása ellen. Nagy felűnést okozott tudvalevően nemrég, hogy a fővárosi államrendőrség betiltotta a Társadalomtudományi Társulat és a Szabad Egyetem által a munkás-szakszervezetekben rendezett előadásokat, azon a címen, hogy nem kértek rájuk hatósági engedelmet. A belügyminiszter most körrendeletben értesítette a törvényhatóságokat és a székesfővárosi m. kir. állami rendőrség főkapitányát, hogy a felolvasások rendőrbatósági engedélyezésének megszorítására kiadott rendeletét módosította aképpen, hogy a tudományos jellegű és ismeretterjesztő nyilvános felolvasások amennyiben azok a törvény értelmében erre hivatott tényszékek által rendezettek, hatósági korlátok alá nem vésenek. Kormányhatóságilag láttamozott alapszabálytal bírő egyesületek alapszabályaik kere-

tén belül, vagy akadémiák, iskolák rendeltetésüknek megfelelően rendezhetnek előadásokat, ha az előadások nyilvános jellegűek is, és azoknak rendőrbatósági engedély nem szükséges.

Szél Kálmánnak ez a rendelete is tanúságot tesz arról a jogtiszteletéről, amely kormányzata alatt az egész vonalon, mindenfelé szemben egyaránt érvényesül. Csak elismeréssel fogadhatjuk ezt a legújabb intézkedését is, amely a gyűlekezés jogát és a szólás szabadságát védi meg a rendőrség fölösleges érvényeskedése ellen.

A bevándorlók védelme. A bevándorló kongregációkat védelmébe veszi ma ellennük az Alkotmány. Természetes, hiszen ez a magyar nyelvben írott újság a nemzetközi ultramontánizmus újságja. Védelme otrombahangu támadás ellenünk. Ez is természetes, annak az újságnak rendezettségje a pokróckodás. Eszünkbe sem jut ezen megtűközni, vagy indulatba jönni, és meg sem próbáljuk, hogy leereszkedjünk az Alkotmány nivójáig. Hogy nehány megjegyzést teszünk mégis dühös kifakadásaira, ennek az az oka, hogy nem engedjük ezt a kérdést egy pár gorombasággal agyonütni. Hogy a beözönlő idegen szerzetestársaságok ellen való felszólalásunkkal mennyire igazunk volt, azt érdekesen bizonyítja maga az Alkotmány, mikorezt mondja: „Mi sem akarjuk, hogy fölösleges számban lakják az országot a szerzetesrendek. Nem akarjuk, hogy minden tízedik ház szerzetesháza legyen.“ Sehát elismeri, hogy a szerzetesek bevándorlásának van bizonyos határa, amelyen túl már veszedelmes. Elismeri, hogy van egy fölösleges szám, amely már nem kívánatos. Hiszen mi is csak a fölösleges szerzetesek ellen szólaltunk fel. Csakhogy szerintünk minden idegen szerzetesrend fölösleges Magyarországon, mert veszedelmet jelent nemzeti, társadalmi, sőt gazdasági szempontból. Éppen úgy, mint a galíciai bevándorló népesség. Es hiába dühöng az Alkotmány amiatt, hogy a kétféle bevándorló hadat egymáshoz hasonlítottuk; bizony veszedelem az egyik is, a másik is. Parazitá fajzat az egyik is, a másik is. A különbség veszedelmességük mértékében csak az, hogy az egyik gyenge, mert koldus, a másik erős, mert hatalmas lelki és vagyoni fegyverei vannak. Bizony nem nehéz eldönteni, melyik a veszedelmesebb. Az-e, amely egy batyuval és egy szenyves, rongyos kaftánnal jön be a határon, vagy az, amely millióit küldi előre és birtokot szerez, mielőtt letelepül. És hiába írja az az újság, hogy a zsidóság a nemzetközi pénz közvetítője, mikor ezzel szembenáll az, hogy a bevándorló idegen kongregációk javára a múlt hóban is hatvanmillió értékű magyar korona-járadékot vásároltak csak egyetlen budapesti banknál. Igenis, ez a nagy veszedelem, ez az idegen pénzhatalom, amely alighogy betette a lábát ebbe az országba, máris hatvanmillió korona erejéig tette adósává a magyar államot. Igenis, rendszeres hódítás az, amelyet ez a hazátlan, nemzetközi hatalom megkezdett itt, csodálatos észrevétlenség, csodálatos indolencia közben. Éretlen gyermekeket, rövidlátó, ajtatos anyókat hitegesseken azzal, hogy mindez istenes célokért történik. A magyar ifjúság nevelését, a magyar nép lelki vigasztalását elvégzik mások, nem szorult ez az ország, ez a nép idegen papokra, idegen apácákra, akikről a védőjük is elismeri, hogy nem tudnak magyarul. Iskoláról gondoskodik az állam és a község, mellesleg pedig a magyar tanítórendek; a templomi szószekek közül egy sem állott üresen; volt és van magyar pap elég, aki hirdeti a magyarok Istenének dicsőségét és a krisztusi szeretetet. Ami nevezetesen a krisztusi szeretetet illeti, nincs itt szűkség arra, hogy az idegen kongregációkban öltösn testet, amint a néppárt lapja írja. Köszönjük azt a krisztusi szeretetet, amely például az Alkotmányban annyira magasztalt Bon Pasteur-apácákban ölt testet, akiknek szörnyű botrányai most is igazlomban tartják Franciaországot. Akik — mint a Lecoq-et mutatja — a legszerencsétlenebb nők verejtékével, testi épségével uszoráskodnak, azok ne tanítsák a mi leányainkat krisztusi szeretetre. Aki pedig ezeket védi, az senkinek ne merje a fejéhez vágni az *ibi bene, ubi patria* elvét, mert olyan népséggel vállalt szolidaritást, amely ennek az elvnek legklasszikusabb képviselője s amely ahová beteszi a lábát, kárhözott visz oda az üdvösség cégéro alatt.

Összeférhetetlenségi bejelentés. Sándor Pál országgyűlési képviselő saját maga ellen bejelentette az incompatibilitást, kérve a képviselőházat, hogy azt a rendes eljárásnak vesse alá. E bejelentés története a következő: A Lipótvárosi Demokrata-Kör vasárnapi értekezletéről a *Neues Pester Journal* olyan tudósítást hozott, melyben többek között az állt, hogy *Visontai Soma* országgyűlési képviselő, az értekezlet egyik szónoka, azt mondotta: csodálja, hogy a kerület képviselője, Sándor Pál, nincs jelen, amikor a véderőjavaslatot tárgyalják, amikor pedig tudhatná, hogy ahol a hadseregről van szó, ott a hadseregről való szállításról is lehet szó. Amint ez a tudósítás megjelent, *Visontai* ötkereste Sándor Pált és önként kijelentette, hogy amit az említett tudósítás tartalmaz, de az azt sem ahhoz hasonló Sándor Párról nem mondott, sőt beszédében még a nevét sem említette meg. Sándor Pál ezután az illető lapról követelte, hogy tudósításának a reá vonatkozó részét vonja vissza, illetőleg a reá esett sérelemért nyilvánosan, magában a lapban adjon elégtételt. Ezt az illető újság teljes lojalitással megtette. Sándor Pál országgyűlési képviselő azonban minthogy számlólna kellett azzal az eshetőséggel, hogy az első, sértő közleményt sokan olvashatták olyanok, akik a második, helyesbítő, elégtételt adó közleményt nem olvasták, bejelentette maga az incompatibilitási esetet a képviselőháznak, melynek illető bizottsága tehát köteles lesz az esettel tüzetesen is foglalkozni.

A Kossuth-párt értekezlete. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as Kossuth-párt ma este hat órakor Kossuth Ferenc elnökletével értekezletet tartott, amelyen a párt tagjai közül mintegy ötvenen vettek részt. Kossuth Ferenc mindenekelőtt jelentést tett arról, hogy a legutóbb tartott értekezlet óta az ország minden részéről és vidékéről érkeznek üdvözlő iratok és táviratok, melyekben a pártnak köszönetet szavaznak a katonai javaslatok ellen folytatott küzdelméért. Az értekezlet örömmel vette tudomásul az üdvözléseket. Ezután a napirendre tértek át, vagyis a jelen politikai helyzetnek és a jövőben követendő magatartásnak megbeszélésére. Kossuth Ferenc, ösmertetve a politikai helyzetet, indítványozza, hogy a párt elhatározásához híven, lankadatlanul és a legnagyobb eréllyel folytassa támadását a tárgyalás a/alt levő katonai javaslatok ellen. A párt Kossuth Ferenc indítványát, többek hozzájárulása után, egyhangulag magáévá tette.

A katonai javaslatok ellen vasárnap nagy gyűlés lesz a Vigadóban.

Nagykaróiban a polgárság vasárnap szintén tiltakozó népgyűlést tart a javaslatok ellen. Részt vesznek *Jékely Zsigmond, Mezőssy Béla, Luby Géza és Benecsek János* országgyűlési képviselők.

A Lipótvárosban vasárnap megtartott polgárgyűlés küldöttsége ma Nagy Andor vezetése alatt megjelent a kerület képviselőjénél, Sándor Pálnál, hogy neki a polgár ülésnek a képviselőházhöz intézett kérvényt átadja és egyúttal, hogy felkérje a képviselőt arra, hogy a javaslatok ellen adja le szavazatát. Nagy Andor a küldöttség vezetője a képviselőhöz intézett beszédében rámutatott a mostani nyomászto gazdasági helyzetre, mely a polgárok terheit nem bürmi csekély mérvben" való fokozását is lehetetlen teszi, de egyúttal bizalmat fejezte ki Sándor Pál iránt.

Sándor Pál köszönetet mondott a küldöttségnek, hogy a polgárság egy részének nevében kére műkkel hozzá fordult, amár lehetett. hogy mai pártállásánál fogva is a véderőjavaslat sorsa tekintetében ellenkező állásponton áll. Teljes szívvel osztozik abban az aggodalomban, mely hazánk szegénységében és a gazdasági élet folytonos visszajelölésében találja indokát. De hazánk integritásának kérdése a legelső érdek, mely előtt leltetlenül meg kell hajolnunk vegye az igénybe bármily nagy mérvben is a mi teherviselési képességünket és áldozatkészségünket. De a fokozott terhekől egy igényt támaszt a kormányval és az országgyűléssel szemben a polgárság nevében. A kormány gondoskodjék arról, hogy a polgárság jövődelmi forrásai ne apasztassanak bannon oda, hogy megtelessék törvényhozási intézkedésekkel a jövedelmi források tokozassanak és ujak nyitassanak. Ne veszítsük el a bizalmat, hanem számítsunk arra hogy az országgyűlés ismerni fogja ebbeli kötelességét. A kérvényt, alkotmányos kötelességéhez híven, a képviselőház elé fogja terjeszteni.

A küldöttség ezután a képviselő lelkés életésével távozott.

Választási mozgalmak. A galántai kerületben Havassy József szeredi ügyvéd, a Kossuth-párt elölje, vasárnap kezdi meg körútját a kerületben, amely alkalommal több függetlenségi párti képviselő fogja lekísérni. — A *csikszentmártoni* kerületben a Kossuth-párt jelöltje, *Rápolyi Gábor* földbírtokos szintén vasárnap fogja megtartani a kerület székhelyén programbeszédjét.

Übányáról táviratozzák a *Budapesti Tudósítónak*, hogy dr. *Kalderovics Géza*, aki gróf *Wickenburg* Márk-

kal szemben fellépett, ma a képviselőjelöltségtől visszalépett.

A magyar-orszei választás. Nagyváradról jelentik: A magyar-orszei választás, amely tegnap reggel kezdődött, ma reggel hat órakor ért véget. Ejjel egy órakor Papp János szabadelvű jelöltnek 997, Adorján Emil függetlenséginek 713 szavazata volt. Papp többsége ezután folyton növekedett. A zárórást reggeli négy órára tűzte ki az elnök. Az eredményt reggel hat órakor hirdették ki amely szerint Papp Jánost, a szabadelvűpárt jelöltjét 335 szavattal többséggel választották képviselővé.

A horvát pénzügyi egyezmény. Zágrábról táviratozzák: A *léhivatalos Agramer Zeitung*, a magyar renunciumot méltatva, azt mondja, hogy lényegében most sem lehet mást mondani, mint az előbbi üzenetváltás alkalmával. Magunk is azt hisszük tehát hogy most már ajánlatos volna megkezdeni a szóbeli tárgyalásokat, amelyekről az a renuncium is az eddigi üzenetekben kifejezésre jutott nézeteltérések lényeges részének kiegyenlítését várja.

Mind a két fél — ugymond — nagy éleslátással fejtette ki néteit, érveit és ellenérveit, de az előző sokkai meggyőzőbb erejű, mint a legújabbak. Al mirait, amilyennek a magyar renuncium ezutal is mutatkozik. De ezeken a külső előkön kívül megtaájuk benne azt a nyomósabb előnyt is hogy határozatlan Horvátország iránt való barátságos szellem hatja át, mint általában Magyarország minden irányadó tényezőjét, ami az uőbbi időben ismétlenül nagyon melegen jutott kifejezésre. Magyarországától a testvéries szellemétől a legjobbat várjuk és pedig éppen a most bizonyára megkezdődő szóbeli tárgyalásokon, mert ezeken nem egy dolog tehető szóvá, amely politikai iratok sorai között ridegnek látszhatnak. A szóbeli tárgyalásokon bizonyos impoderabiliták érvényesüthetnek amelyek éppen ezen a téren nagy szerepet játszanak. A mellett a magyar országos küldöttség tagjainak felvilágosodott szelleme nem fog elzárkózni az elől a tény elől, hogy amint Horvátország a szövetséghez való ragaszkodását várja üdvét, úgy Magyarországának is érdekében áll, amint Széll Kálmán miniszterelnök helyesen megjegyerte, hogy elégedett Horvátország álljon oldalán. Meg vagyunk róla győződve, hogy ennek az érdekeltösségnek a tudata a két országos küldöttség nevének meggyőzését fogja maga után vonni. Amelynek az egyesítés művere nagyon jótékony következményei lesznek, s amely Horvátországnak lehetővé fogja tenni, hogy megteleljen a maga kulturális feladatainak és ezzel annak a feladatnak is, amelyet a Magyarországgal való közösség reá ró.

Megszűnt összeférhetlenség. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága ma délután 11 órakor ülést tartott gróf *Andrássy* Tivadar elnöklete alatt. A bizottság mindenekelőtt távol volt *Semsey* László, gróf *Zselenszky* Róbert, gróf *Tisza* István, *Nezsidler* Károly, *Iseukutz* Győző és *Francisci* Henrik képviselőket távolmaradásukért igazolta. Azután a bizottság kimondta *Györfly* Gyula összeférhetlenségi ügyében, hogy az előjárat *Györfly* Gyula lemondása következtében a törvény értelmében megszűnteli.

A tisztviselő fizetésemelése.

Budapest, február 25.

A pénzügyi bizottság ma már általánosságban elfogadta a tisztviselő fizetésemeléséről szóló törvényjavaslatot; osztatlan helyesléssel. Anéppárt tisztelt képviselője magára maradtérthetetlen álláspontjával. Elismerés illeti a bizottságot, hogy ily gyorsan akar végezni a törvényjavaslatlalt, tudatában azoknak a nagy előnyöknek, amelyek a javaslat a tisztviselőknél, különösen a kishivatalnokoknak nyújt. De e rövid, általános vita során is figyelemreméltó beszédek hangzottak el, különösen a *miniszterelnök* és *Lukács* László pénzügyminiszter felszólalásai azok, amelyek rokonszenves visszhangot fognak kelteni nemcsak az érdekelt körökben, de a nagyközönségben is, amely oly lelkesen támogatja a tisztviselő-kart jogos és méltányos törekvésében. A részletes tárgyalásra csak néhány nap muiva kerül a sor, hogy a bizottsági tagoknak módjukban legyen a törvényjavaslat részleteinek alapos tanulmányozására.

(A javaslat a bizottságban.)

A képviselőház pénzügyi bizottsága *Falk* Miksa elnöklete alatt ma délután 4/6 órakor folytatta a tisztviselő fizetésemeléséről szóló törvényjavaslat tárgyalását. Előadó Hegedűs Loránd. A kormány részéről jelen voltak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Darányi Ignác, *Wlassics* Gyula, Pósz Sándor és Láng miniszterek Gränzenstein és Mohay államtitkárok, *Popovics*, *Axamethy* miniszteri tanácsosok, Halász osztálytanácsos.

Barta Ödön volt ma az első szónok. Kijelenti, hogy nem konkludál oda ahoz *Rakovszky* István, aki a javaslatot nem fogadja el. Mielőtt beje becsatkoznék a részletekre azt kérdi hogy a tisztviselői érdekében rendezke-e a fizetéseket, vagy pedig a hi-

telezők érdekében. Kéri a kormányt, hogy ebben a tekintetben foglaljon állást és pedig abban az irányban, hogy a fizetésemeléssel a tisztviselőknél jutó plus ne legyen lefogalható, mert ha az is rendelkezésükre áll a titelzőknek, akkor az általán hoz egy nagy áldozatot, de a tisztviselőknél nem fogják látni ennek semmi hasznát. Foglalkozik ezután az előadónak nékülözte tisztviselőknél helyzetének összehasonlítását az angol viszonyokkal. De hát ebben az esetben az összehasonlítás nem vált volna a javaslat előnyére. Az automatikus előléptetés elvét nem találja következetesen keresztülvéve és erre nézve különösen figyelembe ajánlja a pénzügyminiszternek a budapesti bírák és ügyészek, valamint a komáromi bírák tárgyalagos és teljesen indokolt előterjesztését. Ellenben talál a javaslatban igen sok inkonzekvenciát. Például senki sem kaphat kevesebb fizetést, mint amennyit eddig kap és még is találunk erre példát eleget. Ilyen az átvett tanítóké de ilyen, ami fontosabb a bíráké, akiknek igen jelentékeny részét e javaslat tényleg degradálja. Itt olyan sérelmek vannak, amelyeket okvetlenül orvosolni kell, mert az ekekeresés mindenütt baj, de legnagyobb baj a bírói karban. Ajánlja ezt a miniszter figyelembe, valamint azt is, hogy nem a VII. rangosztályba való emelést kontemplálunk, hanem csak jobban dotált bírákat. Nem tartja igazságosnak a bizonyos címmel és jelleggel ellátott lunkcionáriusok sorsát sem. Ezek ugyanazon a helyen nem léphetnek elő, tehát törekedniük kell, hogy helyükreől elvigyék őket. Holott helyükre esetleg kitűnően betöltők, mint például a kuriai bírói rangban levő törvényszéki elnökök. Ajánlja *Wlassics* figyelembe a tanfelügyelőket, akik szintén egy inkonzekvencianak az áldozatai, holott ezekre nézve komoly ígéret tetteit. Figyelemreméltó az is, hogy az állam által átvett valamely tanárra külön kulesort alkalmaznak, persze az illető hátrányára. Nem érti, hogy a közoktatásügyi kormányt miért nem alkalmazza a tanítókra is azt a jutalmazást, amit a tanároknál az igazgatói pótiékkal alkalmaz. Ajánlja azt a miniszter figyelembe, valamint azt is, hogy a segédantóit elnevezést törölje, mert az teljesen felesleges. Éppúgy a bírák között sem kellene distingválni. A pénzügyminiszter tegnap loalisan kijelentette, hogy javaslatait nem tekintik kínai falnak, amelyet áttörni nem lehet. Vegyék tehát fontolóra a fölpanaszolt hiányokat és pótolják azokat. A javaslatot általában elfogadja.

Miklós Ödön mindjárt eleve kijelenti, hogy a javaslat igen nagy érdeme a kormányknak és azt kicsinyelni nem lehet, sem technikai, sem anyagi szempontból. Igen nehéz volna Magyarországon, ahol 35 év alatt akkora haladás történt, olyan javaslattal előállni, amely a kormányzat minden ágában, minden képesítésre teljesen kielégítő volna. Ez az első javaslat mely teljes, egész státusban mutatja be a magyar tisztviselői kart. Nem tartja tehát méltányosnak a támadásokat, amelyek a javaslatiát szemben elhangzottak. Hibák vannak. De hát ezeken lehet segíteni. Ilyen a műszaki tisztviselő helyzet, akiknek 60—70%-a a VIII. osztályon felül nem emelkedhetik. Ezeket az egyenlölenségeket lehet és kell korrigálni, de az más törvényben történjék és ne itt. Éppen azért igen nagy hiba, hogy minduntalan a felszólalók olyan anyaggal szaporítják, tudíták a javaslatot, amely egyáltalában nem való ide. Teljes elismerését fejezi ki a Széll-kormányknak ezért a javaslatiért, amely akkora összeget szánt erre a célra s amely ezt a javítást egyszerre az egész vonalon lépteti életbe. Már harmadikban javítjuk a tisztviselő helyzetét. Nem állítja, hogy már a célját vagyunk. De bizonyos, hogy ez a javaslat az első lépés, amely egységes, egyöntetű eljárást létesít. A jogos sérelmek orvosolása helyes, de a kérések egész özöne olyan természetű, hogy azokról a bizottság tagjai nem is képesek véleményt alkotni. Az volna leghelyesebb, ha a kérvényeket kiadná a kormányknak, amely tanulmány tárgyvá tenné és a tanulmány alapján tennék meg a korrigáló lépéseket. A maga részéről a kormány figyelembe ajánlja a műszaki tisztviselőket akikről már előbb szólt, a kísérleti állomások szaktanárait az érdekelték a címmel és jelleggel felruházott tisztviselőket, a budapesti bírák és aturák helyzetét az övadóké előírását a felsőbb ipariskolai tanárok ügyét, amit tegnap Kossuth tett szóvá: a sel-meczbanjai bányszáti és erdszeti akadémiá tanárainak kérvényét, az állami álituztek és szolgák panaszát. A közmunkatánács tisztviselőit nem találja a tisztviselők különböző kategóriában, erre nézve nyilatkozatot kér. Ismétlenül elismerését fejezi ki a javaslatiért, amelyet elfogad.

Komjathy Béla a törvényjavaslat általánosságban elfogadja és nem is akart az általános vitában részt venni mert a javaslatban egy régi óhajtás megvalósulását látja. Ha megis helyeslő, első sorban hangsúlyozza, hogy nem tud olyan nagy elmét elképzelni, aki képes volna ilyen tárgyban olyan javaslatot készíteni amely mindenkinek kedvében volna. (Élénk helyeslés.) Hibák vannak a javaslatnak, ez természetes, ilyen sok érdekelt érintő javaslatnál másként nem is lehet. A kiáltó hibákon lehet és kell is javítani, de amikor ezt konstátálja, önkéntelenül felmerül az aggodás, ha vajjon az elváltat terbet elbillerje a nemzet. Szivesen látja a javaslatot de a nemzet ez áldozatkészségével szemben elvárja hogy a kormány a tisztviselők számát redukálja. Az így elért megkötöttségekkel fokozatosan avítsa a tisztviselő helyzetét aként, hogy elvárhasuk a tisztviselőt teljes odaadását, teljes munkabírást. Részletekkel nem említi az általános vitában de maga is lát hézagokat a javaslatban. Legelőbb hézag szerinte az, hogy amíg a rendezést az egész tisztviselői kontingensre ki akarták terjeszteni, mégis akadtak kerületek, amelyekre egyáltalán nem gondoltak és pedig éppen olyan pontokon, ahol a legnagyobb érdekek túlnak össze ahol legelőbbé kívánunk az állam alkalmazottait. Mindeneolte hangsúlyozza azonban már itt, hogy a szerzett jogokat respektálni kell és hátrányosabb

helyezbe a javaslat révén senkinek kerülhet, mint amióban eddig volt. A tárgyalási rendre nézve javasolja, hogy az általános vita után párnapi szünet legyen. Ez alatt a részletekre nézve tisztába tölhet mindenki. A javaslatot, ismétli, elfogadja. (Élénk helyeslés.)

Hieronymyi Károly csak a legnagyobb általánosságban szól a javaslatról és elfogadja a javaslatot, mert helyes, hogy az állam gondoskodik és pedig megfelelően, alkalmazottairól. Már eleve is megjegyzi azonban, hogy csodálkozik felett, hogy ez a javaslat nem ölelte fel a köztisztviselők egész körét. Ilyen a többiek közt az államvasuti tisztviselő. Erre a célra a budget providéál ugyan, de a törvény nem intézkedik, és így az a látzat, hogy ennek a kategóriának nem a törvény állapítja meg a fizetését, holott ez a kategória is a törvényhozás elé tartozik. Kér erre nézve nyilatkozatot. Sajnálja, hogy ezzel a javaslatmal egyidejűleg nem terjesztette elő a kormány a tisztviselők pragmatikájáról szóló javaslatot. Ez pedig okvetlenül fontos és pedig etikai szempontból. Helyes volna, hogy a kormány erre nézve is nyilatkozzék. A törvényjavaslat szerkezetére nézve is van kifogása, mert olyan minőségeket foglal magában, amelyek definiálva nincsenek, amelyekből ki lehetett volna küszöbölni, ha pl. a rangosztályt névén nevezük és végigvizsgáljuk az egész javaslatot. Ezzel igen sok anomáliát kerülhetnénk el. Mint Komjáthy maga is amellett van, hogy a szerzett jogokat a törvény respektálja és kívánja azt, hogy mindenkinek egyenlő mértékben kell mérni. Elisméri, hogy nehéz különösen az utóbbi szempontot következetesen végigvinni de lehetőleg azért azt, ahol hiba van, pótolni kell. Egy kérdésére nézve nem tudott tisztába jönni: Nem volna-e szükséges a bírói kar fizetését épp úgy külön rendezni, mint pl. a tanárokat? A bírói karnak sokban kivételes helyzete van, talán ezt a helyzetet lehetne honorálni. Maga sem állapított meg erre nézve, de ajánlja, hogy az előadó a lehető legnagyobb terjedelemben foglalkozzék ezzel és az ehhez hasonló többi kérdéssel. Ismétli, hogy a javaslatot általánosságban elfogadja.

Szél Kálmán miniszterelnök a kormány nevében köszönetet mond azért az elismerő és jóakaró bírálatért, amelyben a javaslatot részesítették. Ugy van, amint éppen most hallotta, hogy teljesen hibátlan munkát várnai nem lehet, de tény, hogy a javaslat minden emberileg lehetőleg felélt. Mindenekelőtt érvényesült az a nagy szempont, hogy az állam kötelesegteljesítő munkáját az őket megillető helyzetre juttatta. A másik szempont, amelynek hasonlóképp érvényesülnie kellett, az állam anyagi helyzete. Ha a kormány ezt a két szempontot a javaslatban érvényesíteni tudta, ez — és ezt itt nyíltan kijelenti — a pénzügyminiszter érdeme, akinek pénzügyi politikája létezéséig teite, hogy az állam a maga tisztviselőinek honorálására 20 millióval többet fordíthat. Minden miniszter érdemét elismeri, de mindenképp honorálni kell Lukács László érdemét. (Helyeslés.)

Ami már most a megjegyzéseket illeti, csak azokra felel, amelyek közvetlenül őt érdeklik, a többieket a pénzügyminiszterre bízta. Első, amire felel, a szolgálati pragmatika. Azt hiszi, hogy ilyen feltételeit az államhatalom kiterjesztésére vonatkozó javaslat alkalmából lehet kikötni, de hogy miért akarják a tisztviselők fizetésének javítását a pragmatikához kötni, azt nem érti. Nem vogeltréi a magyar tisztviselő ma sem, de azért késszérrel kijelenti, hogy a kormány foglalkozik a kérdéssel és megoldására törekszik és hogy az állam közigazgatással egyidejűleg erre nézve is előterjesztést fog tenni, mert akkor tovább halasztni már csakugyan lehetetlen. Kéri a bizottságot, hogy ebben a tekintetben érje be e kijelentéssel. A közmunkatársak tisztviselőire nézve kijelenti, hogy ezek állami tisztviselők és csak azért nem fordulnak elő e javaslatban, mert fizetésük nem a budgetből kapják. De ugyanabban az elbánságban részesülnek, mint az állam többi tisztviselői, ami egész természetes. **Helyesi Komjáthy Béla** indítványát, hogy a részletes vitát halasztásig el pár napra, mely idő alatt a részletekre nézve kiki elkészülhet. A részletek alapos megismerése a bizottságot is az előadót is hivatalos magasztalra emeli. Mindenkinek az óhaját lehetetlen teljesíteni, de senkire nemjen el anélkül, hogy megállapításra ne találna. Végül megjegyzi, hogy a szerzett jogok konfiskálásáról szó sincs. (Élénk helyeslés.)

Lukács László pénzügyminiszter szintén köszönettel veszi a javaslat jóakaró kritikáját, amelyek eredményeképpen a javaslatot általánosságban a bizottság egy tag kivételével elfogadja. Ebben bizonyították látja annak, hogy a kormány általában véve helyes mértéket alkalmazott munkájában. Ami a halott megjegyzéseket illeti, azokra csak általánosságban reflektál, amire nem egészen normális egészségi állapota is kényszeríti. Kijelenti, hogy a tisztviselők óvadékát maga sem akarja fenntartani és hogy külön javaslatban óhajítja az óvadékok elközlőni. **Vörös László** a tisztviselők óhajait három pontban foglalta össze. A három utolsó kategóriára nézve az osztrák fizetési viszonyokat a mi speciális viszonyainkra tekintettel nem alkalmazza. De eltekintve mindattól, ha ebből a szempontból indulunk ki, akkor az altsztrák és szolgálati is alkalmazni kellene az osztrák fizetési viszonyokat, ez pedig egymagában 3 millió korona többletet jelentene, ami ebben a pillanatban igen nagy. Az előléptetési viszonyokat a javaslat maga is javítja, de a tisztviselők kívánságát a kormány nem vállalhatja magára, nem azért, mert már eddig is a javaslat annyit terhet jelent, aminek több ma nem telik az államtól. A hárommillió koronát igazságságos csak új törvényben lehetne felosztani, ami a törvényhozás jelenlegi munkaprogramja mellett lehetetlen. Kossuthat szemben kijelenti, hogy mindenkit kielégíteni lehetetlen. Ambar az elégedetlenkedő elégedetlensége nem döntő még. Ezekkel szemben hallani kellene azokat a tisztviselőket is, akik meg vannak elégedve a javassalattal, amelyek révén többet kapnak, mint amennyit re-

meltek. Ez pedig érdekes statisztika volna és jelentékenyen elensúlyozná az elégedetlenkedőket. A javaslat szerzett jogokat nem konfiskál, legálabb egyellen tételre sincs még bebizonyítva, ha valahol nyilvánvaló lesz. természetes, hogy az orvoslás elől nem zárkozik el. A felsőparasztok tanárok helyzete nem olyan siralmas, mint panaszolják: tény az, hogy fizetésemelést kérnek, de amellett még tekinthető vendő az is, hogy ezek a tanárok mellette foglalkozásból is sokat keresnek. Szederknyivel kérvényekkel argumentál a javaslat ellen. 1893-ban 800 kérvény adatott be, tehát még messze vagyunk, mert most még csak 70 kérvény van előtűnt. **Rakovszky** volt az egyetlen, aki a javaslatot nem fogadja el, ami azért különös, mert az ellenzék is éveken át sürgette ezt a javaslatot s most **Rakovszky** ellene van, holott argumentumai azt nem igazolják. Biztosítja, hogy az előadóval nem is beszél a javaslatról elolgozlatsága miatt, viszont azonban örömmel hallotta az előadó tartalmas, nagytanulmányú beszédét, amiért a bizottság is köszönettel tartozik az előadónak. A tisztviselők redukciójából nyert összegekkel lehetetlen volna a tisztviselők fizetését emelni, mert a tisztviselők 25%-át, körülbelül 12 000 tisztviselőt kellene elbocsátani, hogy olyan javítást végezhesünk, mint a mai javaslatban van. Ezt pedig ugyan ki tehetné meg? (Helyeslés.) Amit tenetünk, az mindössze az, hogy a tisztviselőket többé ne szaporítsuk. Tehernek teher az a 18.000, de tény, hogy nem bontja meg az állami költségvetés egyensúlyát. De ha **Rakovszky** óhaját értelmében a kisebb tisztviselőket nagyobb juttatásban részesítjük, akkor a **Rakovszky** által sokallt teher még nagyobb lenne. Határozati javaslatát nem fogadja el. Nem mer végleges állást foglalni a Barta által felvetett kérdésben, hogy a fizetésemelés ne legyen lefoglalható és erről még tanácskozni kellene az igazságügyminiszterrel. De jelzi már is azt, hogy az nem volna liberális intézkedés és hogy ez igen nagy károkat okozna. Még csak azt kéri, hogy nagy változások ne eszközöljenek a javaslaton, mert abban komoly veszedelem rejtenék. Kéri a javaslat elolgozlását. (Helyeslés.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter egészen röviden reflektál a felszólalásokra. Szederknyivel szemben kijelenti, hogy számítási tévesek, mert a bírói karral szemben egészen méltányosn jartak el. Ami pedig a szerzett jogot illeti, azt nem konfiskálja a javaslat. Visszaható ereje van, de az nem hátrányos, hanem előnyös, ami ellen a panasz igazán érthető. Különböző szolgálati ágakból idéző példákat és ezekkel igazolja, hogy az eljárás nemcsak méltányos, de határozatlan előnyös is. Kérdés az, hogy a bírák helyzetét ne tegyük-e kedvezőbbé? Szólon ez nem mulik, de mulik azokon az általános szempontokon, amelyeket ilyen javaslatnál a javaslat kockázata nélkül ignorálni nem lehet. Az előléptetést illetően sem tartja jogosnak a panaszokat. A VII-ben az előléptetés ezentul is kinevezés után fog történni és sorban. Arról is lehetne beszélni, hogy a bírákat a törvényből kivesszük, de akkor a törvények egész sorát kellene revidálni, ami most lehetetlen. Ami a budapesti bírákat illeti, ezekről a részleteknél lesz mondanivaló, ambar a javaslat intézkedései jelen alakjukban sem hátrányosak.

A bizottság a javaslatot általánosságban elfogadta, ellenben **Rakovszky** indítványát elvetette.

(Sérelemek és kívánságok.)

A tisztviselők fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslatról egymásután szólnak hozzá az érdekeltek testületiek. A tisztviselőknél a miniszterekhez s a képviselőkhöz intezett előterjesztéseit a következőkben kivonatossan ismertetjük.

A bírák, ügyészek és törvényszéki jegyzők állásfoglalásához a saezárdi törvényszék, királyi járásbírószék s ügyészség is csatlakozik. A javaslatról egyebek közt ezt mondják: A javaslat 2. §-ának az a rendelkezése, melyely a VIII. és VII. fiz. osztályban a bírákat is 3-3 fokozatba sorolja és az azokban való előléptést 5-5 évi időtartamban szabta meg, módfelet hátrányos, sérelmes. Aki a bíróságok előléptetési visznyait ismeri és figyelemmel kíséri, tudja, látja, — de az összlétszám adatai is igazolják, mily kevesen juthatnak el a kir. táblához. A bírák zöme a VIII. és VII. fiz. osztály táblaköréinél megál — itt éri el a bírák legfőbbje előmenetelének végbejezését. De mikor jut oda? Ádagoson számíva, vagyis a kivátelektől eltekintve, az albirák körülbelül 35-40 éves életkorukban érik el a VIII. fiz. osztályt. Ennek 3 fokozatában összesen 15 évet töltve, 50-55 éves korukban juthatnak csak a VII. fiz. osztályba, ahol megint csak 10 évi szolgálat után érhetik el annak első fokozatát, tehát 60-65 éves korban! Pedig csak a VII. fiz. osztály első fokozatában élvezhetnék azt a fizetést, amely a bírói álláshoz már megfelelő, méltó. De hányan juthatnak el odáig? És hányan dőlnek ki utközben, a gondteljes küzdelemektől fáradtan, öregben. Ha azt a csekélyt kivételt sem érdemi a magyar bírák legtöbbsze, zöme és közöttük nagyon sokan értékes emberek kiváló erők, hogy önhibájukon kívül történt sok mellőztetés után legálabb a VIII. és VII. fizetési osztályban csak 2 fokozatba és legálabb 4 évi turnusokban, tehát kiválóbb képzettségük, kiválóbb érdemeikhez képest gyorsabban megjutalmaztassanak, akkor nemuljen el a mindén és senki egy szóval se említse többé, hogy a bírák anyagi helyzetét gyökeresen javítanák. A javaslat 22. §-2-ik bekezdésének szövegzésével a kir. ítélőtábla címmel és jelleggel felruházott kir. törvényszéki és járásbírák, valamint a főügyészi helyettesi címmel és jelleggel felruházott ügyészek a VI. fizetési osztály 3. fokozatába olyképp illesztettek be, mintha abban, ha egyfolytában akár 25 évet is eltöltönnék, fokozatos előmenetelre igényt nem tartanának. Ugy tudjuk, hogy a helyi táblabírói és főügyészhelyettesi állások azért szerzeztettek, hogy az

elsőfolyamodású törvényszékeknek az arra kiváló érdemeiket szerzett törvényszéki, járásbírák és ügyészek, mint a közügy érdekében kiváló erők, ugyanott megtartassanak. Ezekhez képest egyondolni is visszás, mivel sem indokolt, tehát nem igazságos, hogy azok csoportjában a fizetési fokozatok kiküszöböltesse. Vajon mivel szolgálták azur éppen az érdemeiket, hogy előbb korpótléktól, azután a fokozatos előmeneteltől is megfosztassanak? A javaslat 43. §-első bekezdése szerint a kir. törvényszéki bírák, bírák és ügyészek összlétszámának háromtizede, vagyis 388-an, a VII. fizetési osztályba tartozik. Az 1893. IV. t.c. az összlétszámának csak egyötödét sorozta oda és hosszú tiz év leforgásával a táblabírói előléptéseknél, molözve, küzdelmekben kifáradva, megözölve, öregben, végre bejejutottak 267-en a VII. osztályba. Ezt a 267-et betűdvá a fentebb feltüntetett 388-ba, ha a javaslat törvényre válik, a VII. fizetési osztályba sorozott kir. törvényszéki, járásbírák és ügyészek közül, sor szerint még 121 számíthat a VII. fizetési osztályba előlépésre s ezek közül utolsó a sorban a mai összlétszám 219. soroz. a Góldner Károly marosvásárhelyi törvényszéki bíró. 121-en tehát előlépnek, magasabb fizetési osztályba jutnak. Ezt adja a javaslat a VIII. osztályú bíráknak. A hivatkozott 43. §. második bekezdése, a budapesti bírák és albirák javára egy lényegesen kivételes intézkedést is felállít. kimondatvan, hogy a budapesti elsőfolyamodású bíróságokhoz rendszeresített és a VI-IX. fizetési osztályba tartozó bírói és albirói állások költségvetési számának negyztized része a VII. negyztized része a VIII. és kéttized része a IX. fizetési osztályba sorozatik s az igazságügyminiszter felhatmaztatik, hogy ez arány létesíthetése céljából megfelelő albirói állást törvényszéki és járásbírói állásra átalakíthasson. Hát a javaslatnak ez a része — egyszerűen nem lehet törvény. Legálabb is elképzelhetően. Mert amennyire előnyös és anyagilag nagy különbséget, jobb helyzetet nyújtó lenne ez a VIII. és IX. osztályba tartozó budapesti kártársakra — másrészt épp annyira hátrányos, eredményében méltánytalan, szerzett jogokat sértő, tehát felhazborító, és helyrehozhatatlan igazságtalan állapotot teremtő lenne az a vidéki törvényszéki bírák, járásbírák, ügyészek, albirák, alügyészekkel szemben. A javaslat kritikája után kéri: hogy az 1891. XVII. t.c. 27. és 28. §-aival rendszeresített királyi ítélőtáblai bírói cím és jelleggel felruházott királyi törvényszéki és járásbírák, valamint a királyi főügyészhelyettesi cím és jelleggel felruházott királyi ügyészek száma az évenkénti költségvetésben megállapított összlétszámának kéttizedrészében megállapították és fokozatos előléptetésük biztosították. Másodszorban, hogy vagy az összes, vagy a vidéki, mint a budapesti elsőfolyamodású törvényszéki bírák, járásbírák és ügyészek a VII-ik, az albirák, alügyészek pedig a VIII-ik fizetési osztályba soroztassanak és ha mindezek nem teljesíthetők, végül, hogy legálabb a javaslat 2. §. utolsó bekezdésétől eltérőleg kimondassék, hogy a IX., VIII., VII. fizetési osztályba sorozott kir. albirák, alügyészek, ügyészek, törvényszéki bírák és járásbírák ugyanannak a fizetési osztálynak csak 1-2. fokozatába sorozhatók és abban eltöltött 4-4 évi szolgálati idő után lépjenek elő.

A nagykanizsai törvényszék, ügyészség s járásbírószék bírói, illetve ügyészi kara a törvényjavaslat kritikája után ezt a javaslatot teszi. A bírói pályán alkalmazott joggyakornokok segélydjia 1400 koronában állapítassék meg. Az előléptési idő a XI-IX-ik fizetési osztályokban 3-3 évre, a VIII-ik és VII-ik fizetési osztályokban 4-4 évre szállítassék le. A javaslat 49. §-ának az a rendelkezése, hogy csak az 1903. év végéig bírói vizsgát tett aljegyzők neveztetnek ki a X-ik fizetési osztályba sorozott jegyzőkké, töröltessék s ez az előléptetés minden bírói vizsgát tett aljegyzőknél biztosították. A IX-ik fizetési osztályba sorozott albirák és alügyészek bizonyos — mondjuk 20%-a, hivatalból, kinevezésétől menven a VIII-ik fizetési osztályba soroztassék. A javaslat 53. §-ának az a rendelkezése, mely szerint az 1893. IV-ik t.c. második bekezdésének a) pontja hatályát veszti, megváltoztatassék, a bírákra és alügyészekre vonatkozó rendelkezése hatályában továbbra is fenntartassék. A javaslat 48. §-a második, harmadik és negyedik bekezdése kihagyassék és e helyett az 1893. évi IV. törvénycikk 2. §-a első bekezdése c) pontja rendelkezése a budapesti VIII-ik és IX-ik fizetési osztályba sorozott bírákra nézve hatályában fenntartassék. A javaslat 2. §-ának az a rendelkezése, miszerint a magasabb fizetési osztályba való lépés kinevezés után történik, azzal egészítettessék ki, hogy ez az intézkedés a 48. § szerint a VII-ik fizetési osztályba sorozott bírákra, ügyészekre, vagy a felveendő rendelkezés szerint a VIII-ik fizetési osztályba sorozott albirákra és alügyészekre ki nem terjed. A VII-ik fizetési osztályba sorozott és ebben a javaslat élethelepte a kalmavál talált bírák és ügyészek meg megszerezett fizetési fokozata átmenetileg érintetlen marad. Végül a királyi ítélőtáblai bíró, illetve főügyészhelyettesi címmel és jelleggel felruházott bírák és ügyészekre vonatkozó rendelkezése kihagyassék s azoknak a fokozatos előléptés biztosítottassék.

A 4. helyterlepleni törvényszék bírói kara az igazságügyminiszterhez ezt a kértést intézi: Törhellen bizalmunkból folyóan, melyet Excellenciád iránt, hozzánk mindenkor tanusított atyai jóindulatért, a bírói kar erkölcsi és anyagi helyzetének javítására célszó hasznos működéséről táplálunk, bírák vagyunk nagyméltóságodhoz azon kérelemmel járni, kegyeskedjék hatalmas pártfogó szavát érdeklünkben felmeleve odahatni, hogy az 1893. IV. t.c. 3. §-ának a) pontja továbbra is érvényben hagyassék s ennek megfelelően a most beterveztett és áttalunk több ízben említett javaslat 2. és 53. §-a módosítottassék. Nem emelhetők komoly ellenvetés kérelmünk teljesítésével szemben: sóly az államnak mely bírái működésébe vetett bizalmunk, azokra bízva fennállásának talpközvét, az igazságságos és mely most, a korszakalkotó reformoknak következetes behozatalával,

annya igénybe veszi bírát, elengedhetlen tartozása, hogy az általunk itt kért, legszerényebb igényeinket kielégítve, bírának megadja a módot, hogy nem lényesen bár, de szerényen. anyagi gondoktól menten végezze amugy is önfeláldozást igénylő, terhes munkáját.

A mármarszogi bírák és ügyészek kifogásait a következőkben összege ik: Megfosztani kíván a javaslat bennünket az 1893. IV. törvények 3. §-ának a) pontjával szerelt attól a jogtól, mely szerint a bírák és ügyészek a VIII. fizetési osztályban 2-ik fokozatba nevezettek ki. Ez a megosztás pedig — tekintetve attól, hogy a bírák nagy részétől 5 éven át évente 400 koronát von el, — annival bántóbb, mert a hivatkozott törvényeknek a tanárokat vonatkozó státusbeli kedvezményét a javaslat továbbra is hatályban tartja lenn. Az igaz azonban, hogy a tanárok panaszkodtak és részen álltak; mi ellenben csak biztunk és hallgattunk. Az 5. és 4. évi előlépési időszak a VII., VIII. és IX. osztályba sorozott bírák előmenetelét az eddigiekhez viszonyítva, annyira megnehezíti, miképp javadalmi előnyökről alig lehet szó, sőt egyesek helyzetében világos visszaesés jelentkezik. Nem intézkedik a javaslat arról, hogy a VII. osztály kinevezés, avagy fokozatos előlépés útján érhető-e el már pedig ennek a hiánya esetleg önkényes vagy méltánytalan előhaladásnak, avagy visszamaradásának képezheti alapját.

A **berendezési pénzügyigazgatóság** fogalmazói kara köriratába egyebek közt ezt mond a: Nem vezet előhoz hogy szakonként terjesztetnek elő a sérélemek. — közös érdek, hogy az összes tisztviselők helyzete javíttassék. ne irigyeljünk egymást semmit, — mert minden hivatalnok reá szolgát arra, hogy helyzete némileg javíttassék — de a sok jogosulatlan panasz eselleg a törvényjavaslat sorsát veszélyezteti. Hogy a pénzügyi tisztviselők valamint a többi tisztviselőkkel szemben a törvényjavaslat különösen az előlépési viszonyoknál visszaesést mutat, az kétségtelen, — a sérélem abban relik, hogy az előlépés határidőhöz köti s így évekig kényszeríti a tisztviselőket, hogy egy fizetési fokozatban maradjanak. — ez lenne módosítandó akként, hogy ha a tisztviselő az időközben megüresedett állásokra előbb elő nem lépne, a kikötött idő alatt feltétlenül előlép. Aránytalan az előlépésre vonatkozólag megállapított határidő, mert míg a VIII-ik fizetési osztályig 4 év az előlépés határidő, — a VIII-tól feltétele 5 év, míg a XI. és X. fizetési osztályban 200 korona az előlépés különbözőzet. addig az V-ik osztályban egyévi többszölgat után a fizetés már 2000 koronával emelkedik. A fokozatos előlépés határideje a XI., X. és IX. fizetési osztályban. — mivel ezen osztályokban a javadalmazás nem az 1800 koronás alapfizetés mellett történik, — 3 év, a VIII-ik és VII-ik osztályban 4 év, a VI-ik és V-ik osztályban 6 évben lenne megállapítandó, amely módosítás míg egyrészt a kisebb javadalmazású tisztviselők helyzetét javítaná, méltányos és igazságos lenne s emellett több kiadást sem ideznie elő, mert a magasabb javadalmazásuknál a nagyobb összegnekél mutatózó megtakarítás idezetét nyujtana. Ha az előlépési viszonyok a fennebb előadottak szerint alakulnának, ezen esetben és a pénzügyi fogalmazási, ugyancsak jogvégeztet s éppen úgy mint a bírák szak- illetve gyakorlati vizsgáló bíró tisztviselőként érintő előbb felsorolt sérélemek orvosoltatnának. — a törvényjavaslat általánosan javallat idezne elő, — s hogy az megtörténjék, önjártuk, de az ellen, hogy egyes szakoknak különleges helyzet biztosíttassék, — mint mivel sem indokolt — títokunk.

A **kolozsvármezei tanfelügyelőség**hez beosztott tisztviselők memorandumukban ezt kérik: A kolozsvármezei tanfelügyelőséghez beosztott tanfelügyelőségi tisztviselők azon alát-atos kéressel járulunk, a mélyen tisztelt képviselőház elé, méltóztatassék a jelenleg bizottsági tárgyalás alatt álló állami tisztviselői fizetésrendezési törvényjavaslatot akként módosítani, miszerint az állami tisztviselők illetményeinek rendezése alkalmával a kir. tanfelügyelőségi szervezetet a részükre megállapított fizetési osztályokból kivéve a javaslat C) kimutatása III., IV. és V. csoportjaiba beosztani s a kir. tanfelügyelőségi részére a főigazgatói, a kir. segédtanfelügyelőségi részére a közpiskolai, s a tolnokok részére a polgári iskolai igazgatói pótlékokat működtési pótlékképp rendszeresíteni méltóztatassék. A megokolásból kiemeljük ezt a részt: Szolgálati águnk különös viszonyainál fogva igen sokszor megtörténik, hogy az alsóbb fizetési osztályokban alkalmazott tisztviselőinknek mellőzésével más működési ág alkalmazottjai nyerik el a magasabb fizetési osztályokban megüresedett állásokat s ezért előlépésünk még akkor sem bizonyos ha annak bekövetkezésére a legkedvezőbb feltételek, az előttünk megnyitott fizetési osztályok létszámainak arányos beosztása után, biztosítva volnánk — s így az ezen esélyek pótlására a tanárokhöz hasonló korpótléknak szolgálatai águnknál való rendszeresítése akkor is szükséges volna, ha a tanítószemélyzet szintén a fizetési osztályokban maradna; mivel pedig ezzel szemben még az arányos beosztás sincs keresztülvie, karunk oly méltánytalan e bánásban kénytelen részesülünk. ameyet egyetlenegy szolgálatai águnk sem tapasztalhatunk s amely most a tanítószemélyzetnek a fizetési osztályokból való kivétele folytán még súlyosbodni fog.

(A tanárok köszönete.)

A kecskeméti tanítótestület küldöttsége tisztelgett Nagy Sándor vezetése alatt Kossuth Ferencné s a telekezeti és községi tanítók séreimes helyzetét panaszolták fel az állami tanítók helyzetével szemben, különösen a nyugdíj-kérdés nagyon séreimes rájuk nézve, s kérik, hogy azokban a kedvezményekben ők is részesüljenek, ameyeket az állami tanítók élveznek. Kossuth Ferenc megígérte, hogy érdekében minden lehetőt megtesz.

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a pécsi főreáliskola tanári kara a következő táviratot küldte:

A pécsi állami főreáliskola tanári testülete nagyméltóságodnak bős belátásáról és nemes szívről tanusodok azon példátlan jóakarattól és önfeláldozó küzdelemért, melyet a magyar nemzeti kulturát felvirágoztatandó, excellenciád hazai tanügyi munkái erkölcsi és anyagi érdekének megóvása és biztosítása előlából kifejezteni méltóztatott, a mai napon tartott tanácskozmányból hódolatteljes tisztelettel háas köszönetét küldi.

A nagyszabesi állami főgimnázium tanári kara pedig a következő felirattal üdvözölte a minisztert:

A most benyújtott törvényjavaslat oly elismertleg gondoskodik a közpiskolai tanárságról, hogy lehetetlen lenne nagyméltóságod jóakaró beolyását föl nem ismernünk és előre nem látóan a magyar közpiskolák ama várva várt új korszakát, midőn a magyar tanárság, anyagi gondoktól menten, csupán nemes hivatásának élhet. Midőn ezért a messze kibátó tényért nagyméltóságodnak öszinte hálánkat kifejezni bátorodunk, azt az egyet kívánjuk a hazai közoktatásügynek, hogy sokáig maradhasson excellenciád bölcs vezetése alatt.

Szabályzat a gyermekvédelemről.

Budapest, február 25.

A belügyminisztériumban elkészült annak a rendeletnek a tervezete, amely az állami gyermekvédelemről szóló törvényeknek, nevezetesen az 1901. évi VII. és XX. törvényeknek a végrehajtására vonatkozó szabályzatot tartalmazza. Ez a rendelet lesz hivatalba átvinni az életbe azt a nevezetes két törvényt, amelylyel egy csapásra odakerült Magyarország azoknak az államoknak a sorába, amelyek a gyermekvédelem nagy humanitárius feladatainak megvalósításában előljárnak.

A most elkészült tervezetnek az a legnagyobb dícsérete, hogy ideális hűséggel simul a tervezet a törvények szelleméhez s mindvégig szabadelvi, modern, emelkedett felfogással valósítja meg a törvények intencióit. A szabályzat nagy iránylevél Széll Kálmán jelölte ki, az alapvető munkálatokat Széll Ignác államtitkár végezte. Az e'adói tervezet készítője Bosnyák Zoltán osztálytanácsos, a gyermekvédelmi osztály vezetője. A mindenképpen kiváló elaborátum egy szaktanácskozmány elé kerül, amely március 17-én kezdődik Széll Kálmán előnölete alatt. Főbb tartalmát a következőkben ismertetjük:

A szabályzat mindjárt első szakaszában meghatározza az elhagyott gyermek fogalmát. Az állami gyermekvédelem szempontjából elhagyott az a gyermek, akit az arra kötelesek nem bírnak eltartani. A szabályzat tehát az életsükséghez alkalmazkodik és az eddigi rendszerrel szakítva véd minden gyermeket, akit a hozzátartozók eltartani nem képesek.

A szabályzat deklarálja továbbá minden 15 éven alul levő elhagyott gyermeknek a jogát az állami gyermekvédelemre s arra, hogy az állami gyermekmenhelybe töltsessék.

A szociális igazságok jogrendjének, a jövő jogrendjének első, nagy alapötörvénye szól hozzánk ebből a szakaszból.

A szabályzat az elhagyott-nyilváníttat, szakítva a multtal, kivieszi a rendőrhatalóságok kezéből s az árszaksékre bizza, mint amelyeknek törvényben előírt kötelesege a kiskorunk szellemi és anyagi érdekeinek megóvása, előmozdítása; de ott, ahol a gyermekvédelem érdeke megköveteli, a menhelybe való felvitelt eirendelheti járásokban a főszolgabíró, városokban a polgármester, Budapesten az előjáróság és ezeken kívül minden menhely igazgatója is.

Kötelezi továbbá a szabályzat minden községnek előjáróságát, hogy védje az elhagyottak látszó gyermekeit s egyuttal kimondja a szabályzat, hogy ha azután az elhagyott gyermek az állami gyermekmenhelybe felvétetik, a községnek az állam megfizeti az előleges védelem költségét.

Ami az állami gyermekvédelem szervezését illeti, az év folyamán körülbelül 18 menhely-intézet építése veszi kezdetét. Még pedig akként beosztva a székhelyeket, hogy az ország gyermekvédelmi szempontból lehetőleg arányos kerületekre oszadjék.

A menhelyek területén a szükséghez képest megfelelő számú állami gyermekeket telelnek.

A menhelyek kiegészítő intézményei lesznek a szakoktatásra és szigorubb nevelésre berendezett internátusok és gyermekgyógyhelyek.

Hogy az adminisztráció lehető olcsó legyen s hogy az egész vonalon ne hivatalnok kezében összpontosuljon, kontemplálta a szabályzat a „megbizottak” intézményét, akik nem tisztviselők s a teendőket tiszteletdíj mellett látják el.

A gyermekek felvétele rendszerint az intézetben történik. Ott azonban, ahol a társasági viszonyok, az időjárás, a gyermek egészségi állapota vagy egyéb körülmények a gyermeknek a menhelybe szállítását meg nem engednék a gyermek a menhely telepén is felvehető és elhelyezhető.

Főlrétel a menhelybe történhetik közköztég igénybevétele nélkül is, árszakséki intézkedésre, avagy egyesületek kérésére. A gondozás sajátos rendszere az, hogy a gyermekek az állami gyermektelepekre nevelő szülőkhöz adnak. A szópós gyermek azonban kiadható az anyjának is és elhelyezhető valami családnál is.

Sajátos elhelyezési rendszer még az ugynevezett családai telepek rendszere is.

A nevelésre vonatkozólag a szabályzat azt az elvet mondja ki, hogy a gyermekek ugyanolyan életviszonyok közt nevelődjenek, amelyek közt rendszerint maradni fognak életük egész folyamán.

Serdültebb gyermekeknél a nevelés főleg oda-irányuljon, hogy szokjanak kitartó munkára, hogy azután munkájuk, kiképezettségük a kenyérkeresetüket, megélhetésüket jövőben biztosítsa.

A elhagyott gyermek 15 éves koráig marad az állami gyermekmenhely köte'ökében.

Amielőtt azonban ezt a kort elérné, az igazgató kötelessége minden rendelkezésre álló utón-módon közbenjárni, hogy a 15 életévet elért gyermek biztos életállást nyerjen valamely családnál, avagy gazdaságban ipari vagy kereskedelmi vállalatnál, avagy jótékony intézetnél, egyesületnél.

A kiváló tehetségű gyermekek pedig a különböző állami tanintézeteknél levő ingyenes elátási helyekre fognak felvétetni.

A szabályzat a gyermekvédelemet nem a merev államosság szempontjából oldja meg.

A szabályzat IV. része arról intézkedik, hogy az állami és társadalmi tevékenység, ugyszintén az önkormányzat szervek összekötésébe jussjon.

Es pedig szervezi ez a szabályzat az összekötést a telepen, szervezi a menhely székhelyén s szervezi az országos összekötést is.

Utótrő ez a szabályzat, amikor kimondja, hogy az ország területén levő 15 éven alul elhagyott külföldi gyermek a védelem szempontjából egyenlő elbánásban áll esik a magyar honossal s szintén az állami gyermekmenhely köte'ökébe vétetik len.

KÜLFÖLD

A macedóniai reformakció.

Budapest, február 25.

A macedóniai reformakciónak tervezete, illetőleg annak a memorandumnak a szövege, melyet az osztrák-magyar és orosz nagykövetelek szombaton nyujtottak át a portának, szel'tében ismeretes. A bölcs megfontolásnak mesterműve, mert az egészséges realpolitika alapján áll, nem javasol elérhetetlent s a humanizmusnak is megadja a magát, mikor személyes szabadságot követel a népek s annesztárt az elítélteknek vagy kívándórtoltnak. Az entente-hatalmasságoknak nem volt más célja, mint a macedóniai fölötte zilált viszonyok javítása s oly reformok megvalósítása, melyek a memorandumban említett három tartomány minden lakóját kielégítik, egyik nemzetiségnek sem kedveznek a másik rovására s nem csorbítják a szultán szuverenitását. Kíméletesebb módon még egy szultánnak sem adták tudtára, hogy birodalmának némely tartományai gyökeres reformra szorulnak s talán ez az oka, hogy Abdul Hamid, ez a halogató, rendkívül bizalmatlan és megfontoló kalifa most ez egyszer oly váratlanul gyorsan elfogadta a hatalmak memorandumát, s ebből a körülményből talán remélni lehet, hogy komolyan el is van határozva, hogy a reformokat minden hátsógondolat nélkül megvalósíttatja. Ennek a lehetőségét lényegesen előmozdítja az, hogy az entente-hatalmak teljes autoritással léptek ugyan föl, (s mögöttük a többi hatalmak álltak) de még látszatát is elkerülték annak, hogy a reformokat Törökországra ráerőszakolják. Lehet különben az is, hogy a porta vezérle emberek a meghatottság egy ritka pillanatában belátták azt, hogy talán ez a legeslegutolsó alkalom, mikor beláthatatlan katasztrófát hárríthatnak el a török birodalomról.

Mivel ma reggeli lapunkban már bőven ismertettük a memorandumot, most csak egyszerűen utalunk rá s megelégszünk főpontjainak kiemelésével. A három tartomány közigazgatásának élén álló főfelügyelőnek nem kell éppen kereszténynek lennie, de kinevezése előre meghatározandó időre történik, mely idő alatt el nem mozdítható, hacsak a hatalmak előbbi visszahívásába bele nem egyeznek. S ez a főpont az, amely a szultán szuverenitásának csorbítását gondosan kerüli, mert a főfelügyelő kinevezésének jogát a hatalmak meghagyják a szultánnak. A főfelügyelő tehát a konstantinápolyi központból kerül ki, pedig tudvalevő, hogy a törökországi közigazgatási nyomorúság tulajdonképpen fészke maga Konstantinápoly. Lehet, hogy az innen küldött főfelügyelőből idővel olyan ember bujjk elő, aki szaturálva van ó-török reformellenes hagyományokkal s legalább addig igyekszik keresztetni a reformok hatását, míg a hatalmak észre nem veszik. De akkor sem követelhetik a visszahírást,

mert ennek a memorandumba bevételeit a szultán szuverénitására való tekintettel mellőzték. Szóval nem kötvén ki maguknak ellenőrzést, abban kell megnyugodniok, hogy működését majd ellenőrzik a nem-török népfajok.

A másik fontos pont a jövedelmek ellenőrzése és felhasználása. Eddig ugyanis a török birodalom egyetlen tartományában sem volt rendszeres budgetkezelés. Ami pénz a tizedből befoly, Konstantinápolyba vándorolt, ami pedig esetleg visszamaradt (gondoskodtak az illetők, hogy jusson is, maradjon is) azt szétlopkodták a világ, a pasák s ezek kreaturái, akik körlehetetlenül és telhetetlenül szípolozzák a népet. A hivatalnokok természetesen nem kaptak ennek folytán fizetést, a katonák pedig hónapokon keresztül nem láttak zsoldot. Befejzi a reformtervezeteket a csendőrségnek és a rendőrségnek külföldi szakemberek segítségével való újjászervezése olyképpen, hogy abban keresztények is alkalmaztassanak, a lakosság arányszámának megfelelőleg.

Ez a memorandum nagy vonásokban. A forradalmi bandák lármás követeléseit, amelyek önékül üzik a zavargásokat s amelyek létjogosultságukat érzik veszélyeztetve a viszonyok javulásával, a memorandum természetesen nem hallgatta meg. De ha a bolgárokat és a bolgármacedonokat nem is elégíti ki, ezt nagyban ellensúlyozza az a körülmény, hogy a maximumát nyújtja annak, amit Törökország koncedálhat anélkül, hogy szuverén jogairól le kellene mondani. S ez erőt és bátorítást fog Törökországnak kölcsönözni arra, hogy az esetleges zavargásokat körlehetetlen erélyvel leverje.

*

Tevfik basa külügyminiszter tegnap a szóbeli közlésen kívül írásbeli memorandumot is adott át báró Calice osztrák-magyar és Szinovej orosz nagykövetnek. A memorandumban köszönetet mond a javaslatokért és kijeleni, hogy ezek a javaslatok kiegészítései a már elrendelt rendszabályoknak. A javaslatokat elfogadják, mert szinte barátság sugallta őket és végrehajtásukra parancsokat fognak kiadni. Tevfik basa azonban szóbelileg a szultán és a porta nevében is köszönetet mondott a nagyköveteknek. Az elfogadott reformok végrehajtására a porta szabályzatot fog kidolgozni. A két hatalmasság kérni fogja a szabályzat közlését és a végrehajtást itt is, a vidéken is figyelemmel fogja kísérni. A reformtervezetnek ez a gyors elfogadása azoknak az információknak köszönhető, amelyeket a porta minden oldalról kapott, hogy t. i. a többi hatalmasságok is egyértelműen támogatják a magyar-osztrák-orosz akciót, továbbá a nagyvezér tanácsainak, ugyancsak Calice és Szinovej nagykövetek magartatásának a szultán küldötteivel szemben, akik a memorandum átadása után ismételtlen náuk jártak.

Pétevár február 25.

A hivatalos lap a következőket közli: A hitrok nem képe politikai életét fáradszatólatlan figyelemmel kísérve, a császári kormány, ügynekei révén idejelenkorán értesülvén a való tényállásról, szüntelenül felhívta a porta figyelmét arra, hogy a szaloniki, monasztiri és koszovói vilajetekben lakó keresztények helyzetének javítása elodázhatatlan szükségesség. A konstantinápolyi nagykövetet, akit 1902. október havában Jaltába hívtak, megbízták, hogy a lényeges reformokról tervezeteket dolgozzon ki és utasították, hogy a portát figyelmeztesse, hogy ezeknek a reformoknak leggyorsabb alkalmazása sürögősen szükséges az elégedetlenség okainak alapos megszüntetésére. Hasonló tartalmú közlést kapott a török követ is, aki a császári Livádiában üdvözölte. A török kormány kijelentette, hogy kész követni a barátságos tanácsokat, de az 1902. november havában közzétett reform-irádé nem nyújtott elegendő biztosítékot a keresztények helyzetének javítására nézve, tehát nem is nyújtott teljes megnyugtatást. A Balkán-államoknak adott tanácsok ellenére a jorradalmi bizottságok egyre folytatták a lakosságának a porta ellen való fellázítására irányuló izgatásukat. A főlöttebb nyugtalanító helyzet láttára a császár december elején megbízta a külügyminisztert, hogy látogasson el Bolgrádba és Szófiába és ott a császár nevében következő tartalmú közlést tegyen: Oroszország fáradszatólatos mint eddig is, arra irányul, hogy a portát a három európai vilajetben a reformok leggyorsabb végrehajtására bírja. Elengedhetetlen tehát, hogy a szláv államok a maguk részéről minden lehetséges intézkedést megtegyenek a Balkán nyugalmának fenntartására és a forradalmi szándékokkal szembezálljanak. Csak így számíthatnak Oroszországra. A szerb király és a

bolgár fejedelem sietett biztosítani gróf Lamsdorffot, hogy kormányuk arra fognak törekedni, hogy az agitáció elnyomják. Meg fogják várni Oroszország működésének eredményeit. Minthogy ezeket az ígéreket be is váltották, a császári kormány teljes helyeslést fejezte ki a bolgár kormánynak az utóbbi időben tett intézkedésekért. Bolgrádból gróf Lamsdorff Bécsbe utazott, ahol a két külügyminiszter között az 1897-iki egyezmény alapján külön tanácskozások folytak. E tanácskozások a három vilajetben életbeléptetendő reformok alapelveinek megállapításával végeztek. Január elején a programot közölték Oroszország és Ausztria-Magyarország konstantinápolyi nagyköveteivel. A helyi viszonyokról való tanácskozás után részletes reformtervezet kellett kidolgozniok a három vilajet számára. Ezt a reformtervezetet a két kormány jóváhagyása után február 17-én bizalmasan közölték a szignatárius hatalmasságokkal, azzal a kérelemmel, hogy ha helyeslik a tervezetet, támogassák a portánál Oroszország és Ausztria-Magyarország lépéseit. Franciaország, Olaszország, Németország és Anglia teljes készségüket jelentették ki erre. Oroszország és Ausztria-Magyarország nagyköveteit erre utasították, hogy a reformtervezetet terjeszték a szultán elé.

A reformjavaslatot összefoglaló ismertetése után azt mondja a kommuniké:

Ezek a rendszabályok, amelyek jövőre tovább fejleszthetők, elégségeseknek látszanak a keresztények életének lényeges javítására. Azonkívül egyes vidékeken a konstantinápolyi nagykövetek vezetése alatt gondos ellenőrzést szerveznek a konzulok bevonásával a reformok alkalmazására nézve. Oroszország balkán-félszigeti képviselőinek az elért eredményekről való értesítés alkalmával a császári kormány szükségesnek találta, hogy a szláv népek lehető legteljesebb informálása céljából Oroszország képviselőit még egyszer behatóan kioktassa az ebben az esetben szem előtt tartott vezérekről. Az Oroszország áldozatai révén önálló létre hivatott Balkán-államok bizvást számíthatnak a császári kormány támogatására és tényleges szükségleteikről való gondoskodására, valamint a keresztények szemléi és anyagi érdekeinek hatalmas védelmére, de nem szabad szem elől téveszteniük, hogy Oroszország fainak egy csöpp verét és az orosz nép örökének legparányibb részét sem fogja feláldozni, ha a szlávok idejelenkorán kapott, higgadt tanácsok ellenére forradalmi vagy erőszakos eszközökkel törekessenek a Balkán-félsziget mostani rendjének megváltoztatására.

Belgrád, február 25.

Itteni politikai körökben nagyon büvösen fogadták a magyar-osztrák-orosz reformtervet. Az albániai kihágások elleni intézkedésekké, valamint a tized és egyéb adók beszedésére vonatkozó javaslatokkal mindenek megelégedve.

Szalonki, február 25.

A csapatszálások még mindig folynak. Tegnap ismét egy kisebb csapat indult el innen.

Bécs, február 25.

A N. Fr. Presse londoni tudósítója kikérdezte Sir Henry Drummond Wolff volt nagykövetet a macedon reformok felől. Drummond Wolff az interjúkor a reformtervezet teljes szövegét még nem ismerte, azt azonban eleve is kijelentette, hogy a Balkán-államok nagyon alkalmasak arra, hogy alkotmányuk és autonómiájuk legyen, mert nagy a népüknek az alkalmazkodóképessége. Az alkotmányos forma például elég jól bevált Szerbiában, Kelet-Ruméliában, Görög- és Bolgárországban. A reformtervezet főléttelenül jó, sőt kitünő, mivel föl lehet tenni, hogy megszerkesztésében Kállay Béni is közreműködött. Ezt a volt nagykövet tapasztalásból mondhatja, mert volt már alkalmá Kállayval együtt dolgozni.

Az angol katonai vita. A katonai vita az angol alsóházban szokatlanul nagy hullámokat ver. Sokan ellenzik a reformtervet, mely meg nem okolható terhet ró az adófizetőkre. Ezekkel szemben Baijourn miniszterelnök nagy beszéddel védelmezte a javaslatot, utalván arra, hogy a legnagyobb mértékben valószínűleg ugyan a háború Anglia és Oroszország közt, de nem lehetetlen, valamikor, s ezt tekintetbevéve, nem kell feledni, hogy mennyire javult Oroszország stratégiai helyzete India szomszédságában.

London, február 25.

Az alsóház hosszabb vita után 261 szavazattal 144 ellenében elvetette Beckettnek azt az indítványát, hogy a ház a leirat kapcsán rosszalja a hadügyminiszter hadiszervezetét. A vitában résztvett Baijourn miniszterelnök is, aki beszédében fölvetette a bizalmi kérdést. A nacionalisták nem szavaztak. A kormány-párt tagjai közül tizenketten a kisebbséggel szavaztak.

A marokkói lázadás. A Voss. Ztg Tangerből azt az értesítést kapta, hogy a trónkövetelő békét ajánlott a szultánnak, azzal a föltétellel, hogy az összes európaiakat eltávolítja udvarából és környezetéből. A szultán elutasította ezt az ajánlatot s környezete emiatt nagyon izgatott.

HIREK

Budapest, február 26.

BUDAPESTI NAPLO. Február 28 ikán új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejelenkorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

A trónörökös keleti útja. Bécsből jelentik: Ferenc Ferdinánd főherceg beteg feleségével ma keleti utra indul. A főherceg csak husvétkor érkezik vissza Bécsbe.

Uj udvari tanácsos. Dr. Szabó Dénes kolozsvári egyetemi tanárt a királyi udvari tanácsossá nevezte ki. A kinevezést a hivatalos lap egyik legközelebbi száma fogja közölni.

Báró Fejérváry Géza beteg. Hetek óta tart az obstrukció s nincs a t. Házban senki, akinek ezt a gyönyörűséget úgy végig kellene élveznie, mint a hevesen szedő honvédelmi miniszternek. Az elnökség megosztja a munkát s felváltva elnökölnek hárman; az előadónak van pótelőadója, aki föl váltja; a képviselő urak többet vannak a folyosón, mint a teremben; a vitarendezők is alig tévednek be a folyosóról; még a gyorsírók sincsenek folyton-folyvást leláncolva — csak báró Fejérváry Géza ül a helyén, mióta az obstrukció megkezdődött. Mindig a helyén van s minden beszédet meghallgat. Közben még külön kis izgalomokban is volt része, de azért máig sem vesztette el friss kedvét, ruganyosságát. Ugy kell lenni, hogy tulságosan is megszokta az obstrukció gyönyörűségét s megártott neki, hogy a t. Ház most három hónapig pihent. A miniszter sokat kiáll, de beteg lett a pihe-nésnek. Ma az ülés elején rosszul lett s miután értesítette Széll Kálmán miniszterelnököt, hazahajtatott lakására. Otthon ágyba fektött, de remélhetőleg nem lesz komolyab bája s rövidesen megint megkezdheti közbeszólásait, melyek nélkül az ellenzék talán még ki is jönne az obstrukció konceptusából.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Báró Fejérváry honvédelmi miniszter már jobban érzi magát. Kezelő orvosa, dr. Hercul tanár kijelentette, hogy csak csekélyfokú indispozícióján van szó, és a miniszter egészsége előre láthatólag egy két nap alatt teljesen helyreáll.

Elismerés egy főispánnak. Zomborból jelenti, hogy Széll Kálmán miniszterelnök Latinovits Pál főispánnak, a régi aratóri ügyek rendezéséből kiolyólag, a rendezés megindításáért és kiváló buzgóágáért legteljesebb elismerését fejezte ki és erről a főispánt táviratilag értesítette. Bácsbodroggyében az aratóri ügy nagyon el volt hanyagolva. A főispán 4 millió koronányi hiány rendezését vitte keresztül, nagy fáradsággal és kitartással személyesen vezetvén a munkálatokat, amelyek egy félszázad mulasztásait hozták helyre. Buzgó társai voltak a főispánnak e nagy és érdemes munkában Skultéty Ferenc vármegyei árvászeki elnök és dr. Frank Mihály árvászeki elnök, akiknek működését a főispán kezdeményezésére legfelsőbb helyen is elismerésben részesítették. A hivatalos lap mai száma ugyanis a következő királyi kérésatot közli:

Személyem körülü magyar miniszterem előterjesztése folytán megengedem, hogy a bács bodroggyérmegyei régi aratóri alap rendezése körül szerzett érdemeikért Skultéty Ferenc vármegyei árvászeki elnök és dr. Frank Mihály árvászeki elnöknek emmerésem tudtul adassék. Kelt Budapest, 1903. évi február hó 12-én.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Gróf Széchenyi Gyula, s. k.

Kézmarszky tanár utóda. A néhány hónap-pal ezelőtt elhunyt Kézmarszky Tivadar egyetemi tanár utódjául dr. Bárony János magántanárt nevezték ki a szülész és nőgyógyászat nyilvános rendes tanárává a budapesti egyetemre. Bárony János az ifjabb orvosi nemzedéknek egyik legkiválóbb és legtehetségebb tagja, aki országos hírnevet szerzett tudományos sikereivel.

Cseh Ervin völegény. A Pécsi Napló közli, hogy Cseh Ervin horvát miniszter eljegyezte ifj. Sauska Jenő, Somberek és Baár földesurának özvegyét, szülött Papp Juliót. A miniszter eljegyzése a minap történt meg szük családi körben. A jegyospár távoli rokona egymásnak, amennyiben Cseh Ervin édesanyja, született Sauska Mária nagynéje volt ifj. Sauska Jenőnek.

— **Sven Hedín Budapesten.** Közép-Ázsia nagybíró svéd kutatója, *Sven Hedín* ma este hét órakor Budapestre érkezett, hogy mint a Földrajzi Társaság tiszteletbeli tagja nálunk is felolvasást tartson utazásának eredményéről. A nagy tudós údvözletre a nyugati pályaudvaron megjelentek: gróf *Széchenyi Béla* koronabíró, a társaság tiszteletbeli elnöke, *Erődi Béla* elnök, gróf *Zichy Jenő*, *Mohár Viktor* miniszteri tanácsos, *Cholnoky Jenő*, *Schaffarzik Ferenc*, *Havassy Rezső*, *Gerster Ede* s még számosan. Lelkes éljenzés üdvözölte a jeles vendéget, amikor leszállt a vonatról dr. *Almássy György* turkisztáni utazó és *Lóczy Lajos* egyetemi tanár társaságában, aki Bécsig eljéje utazott. Dr. *Erődi Béla* rövid beszédben üdvözölte a magyar fővárosban Hedint, aki szintén németül választott, kiemelve, hogy szívesen jött hozzánk, mert már rég nagyrabecsüli a magyar földrajzi tudományt. Reméli, — szözl — hogy jól fogja magát érezni nálunk, bár, fájdalom, csak két napra jött, de fel fog használni minden órát, minden percet, hogy megismerje a magyarokat és Budapestet. Majd *Mohár Viktor* üdvözölte *Wlassics* közoktatásügyi miniszter nevében a svéd tudóst, akinek azután bemutatották a tiszteletre méltó urakat. *Hedín* különben gróf *Széchenyi Bélát* és gróf *Zichy Jenőt* már rég személyesen ismeri. *Sven Hedín* közép-magas, erőteljes termetű férfi, és haja sötét, rövidre vágott és sötét haja után el se hinné az ember, hogy Svédország a hazája. Magas homloka, szemüvegén keresztül szúrósan tekintő szemei, erős álla nagy intelligenciára, éles felfogásra, kiváló erélyre és szívósságra vallanak. Elénk temperamentuma és barátságos mosolya fokozzák a szimpatitát, amelyet első látásra kap magára íránt. A harmincegyéves férfi arca napbarnított és nyoma sincs rajta a nagy utjain kiállott nékülözéseknek. Kitűnő vendéglátó pályaudvarról szállására a Hungáriába hajtatott és onnan nemesokára *Lóczy Lajos* társaságában az Operába ment és gróf *Széchenyi Béla* páholyából végignézte Bánk bán előadását. *Sven Hedín* Budapestről Zsolnán és Oderbergen át *Berlinbe*, onnan *Danzigba* utazik. Ott tartja ntolsó felolvasását, aztán visszatér Stockholmba.

— **Ötvenéves katonai jubileum.** A hadsereg rendeleti közlönyének ma megjelent száma a következő legfelsőbb kéziratot közli:

Kedves *Windischgrätz* herceg, lovassági tábornok! Közel 50 év óta hadseregembhez tartozván, ön most már teljes 50 éven át abban tényleges szolgálatot teljesített. Nem láthatom az örvendetes tény bőveke kezét anélkül, hogy önnék — legmelegebb szeretkevisenataim kifejezése mellett — ubjki ki ne nyilvánítsam, mily nagyra tartom az ön háboruban és békében egyaránt kitűnő szolgálatait, mily nagyra becsülöm az ön gazdag tapasztalatait és igazi katonás érzületét. Melegen döög az ön szíve hadseregem javáért, amely önben sokszor kipróbált magasan álló tábornokot mond magának, a leglovagiasabbakból volt. Az odaadás-teljes hivatásterület és az összes katonai erények dicséretes példája, melyet ön nyújt, hacsak ezután is buzgólag. Midőn biztositom önt állandó jóindulatomról, érdemteljes ösztönződésekkel hála elismerésként Szent István-rendem nagykeresztjét adományozom önnék. Bécs, 1903. február 21.

Ferenc József s. k.

— **A panszlavizmus ellen.** *Liptó-Szent-Miklós*-ról írják: *A Ludov Noviny* című panszláv lap, amelynek szerkesztője, *Bielek Antal* volt tanítói nemzeti-ségi igazgatókért már többször elítélték, sőt a közoktatásügyi miniszter tanítói nyugdíja elvesztésével is büntette, szállását *Turóc-Szent-Mártonból Liptó-Rózsahegy*-re tett át. Szerkesztője tovább is *Bielek* marad. Ugy látszik, hogy *Turóc-Szent-Mártonban* már teljesen lehetetlenné vált, azért költözött át *Liptómegyébe*. *Liptómegyében* három tónyelvű újság van s azért a magyarok nagyon szeretnék egy jól szerkesztett, hazafias irányú magyar politikai lapot a tót propaganda ellensúlyozására.

— **Az Akadémia a széphalmiaknak Széphalmán.** *Kazinczy Ferenc* kedvence tartózkodási helyén, az általa elemi népisokát állított fel. Az iskola felállításával azonban a külség lakosságára is olyan terhetek róttak, melyeket ék nem tudtak elviselni. Ezért *Kazinczy Ferenc* emlékére azzal a kéressel fordultak a Magyar Tudományos Akadémiához, hogy valamelyik összeggel járuljon hozzá a költségekhez. Az Akadémia igazgatótanácsa a vasárnap tartott ülésében 200 koronát szavazott meg Széphalom községnek.

— **Lujza hercegnő jövője.** Egy drezdai telegram jelenté, hogy *Lujza hercegnő* olyan szerény végkielégítést fog kapni a szász udvartól, amiből a ig lesz képes rangjához illendően megélni.

— **Orvosi választások.** A pesti ízr. hitközség legutóbbi választmányi ülésén a *Bródy Adé* gyermekkorháza rendelő főelővossza dr. *Neubauer Adolot*, geográfus pedig dr. *Klaar* Manótt választotta.

— **Wolf Hugó halála.** Bécsből táviratozzák: A bécsi városi tanács ma ülésén elhatározta, hogy *Wolf Hugó* zeneszerzőnek dicsírshelyet ad a központi temetőben *Beethoven* sírja mellett.

— **Szigorították az osztályozást.** Régi panaszra a szülőknek és már a parlamentben is szóba került, hogy mit lehessen csinálni azokkal a félbenmaradt diákokkal, akiket a felsőbb osztályokban egyszerre elbuktatnak, mikor már nagyon keserves volna őket más, alkalmasabb pályára terelni. A panaszos szülők mindig azt mondták, hogy az alsóbb osztályban kellene lelkiismeretesebben megrostálni a diáknagyot. Ne bocsássák magasabb osztályba azokat, akik odalent is alig tudják megbirkózni. Alsóbb fokon nagyobb szigor — felsőbb fokon több méltányosság! — így szözltek a szülők és igazuk volt. Most tehát *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter számolt a szülők régi óhajával és azt a helyes rendet intézte va'amenyi középiskolához, hogy a tanári kar a középső osztályokban, főleg a negyedik osztályban ne csak arról mondjon ítéletet, vajjon a negyedik osztályt végző tanuló tud-e annyit, amennyi a rákövetkező ötödik osztály tananyagának megértésére szükséges, hanem ítélje meg azt is, vajjon nem előnyösebb-e a tanuló érdekében, ha oly korban, midőn még könnyebben cserélhet élethivatást, más iskolába megy át, vagy más életpályára készül, hol a tudományos képzettség feltételei szűkebb körűek vagy talán egészen is nélkülözhetők. Midőn ennek alapján *Wlassics* miniszter a tanárokat méltányos szigor kifejtésére inté és őket az osztályozás alkalmával a tanuló tehetségeinek minden oldalról való mérlegelésére jelhija, egyben utasítja arra, hogy a szülőket is világosítsák fel és hassanak oda, hogy ezek az ugynevezett tudományok pályákra nem való gyermeküket a középiskolából kivegyék és érteim fejlettségének s hajlamainak inkább megfelelő életpályára nevelejk.

— **Wechselmann özvegyének adományai.** *Wechselmann Ignác*nak, a napokban elhunyt jölelték gazdag embernek az özvegye ma ezer koronát küldött a polgármesterhez *Budapest kezevelény* szegényei számára. Szegény hitorsosaitól a zsidó hitközség utján gondoskodott ugyan- csak ezer koronával.

Az özvegy a következő levelet intézte *Falk Miksához*, mint a Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézetének elnökéhez:

Méltóságos Uram! Megbaldogult férjem néhai lovag *Wechselmann Ignác* elhunytá alkalmával a saját oly jóleső részvétellel nyilatkozott, megbaldogult férjem munkásságát oly szép szavakkal méltatta, tetteit oly magasztosan ecsetelte, hogy mind-ezekért háas köszönettel adozom. Köszönetem adóját ezuttal azzal óhajtom leróni, hogy kérem Méltóságodat, miszerint a mellékelten ányított 1000 K-t szívesen fogadnád s ez összegget megbaldogult férjem emlékére a magyarországi hirlapírók nyugdíj-alapja javára fordítani kegyeskedjem. Nagyrabecsülésem nyilvánításával maradok méltóságod mély tisztelője

Wechselmann Zsófia.

— **Kereskedelmi alkalmazottak választói joga.** A magyarországi kereskedelmi utazók egytelének legutóbbi ülésén *Beck Géza* igazgatósági tag indítványt elhatározta, hogy elterjesztést intézzen *Láng Lajos* kereskedelmi miniszterhez. A felterjesztésben kéri, hogy a 2400 koronát meghaladó fizetéssel bíró kereskedelmi alkalmazottaknak is legyen választói joguk a kamarai választásoknál.

— **Halálozás.** *Lukács Sándor* hirlapíró, a *Pesti Naplónak* sok éven át volt buzgó munkatársa ma reggel — mint részvétellel értesítünk — hosszas szenvedés után meghalt. Temetés, amelyet az Újságíró-Egület segély-alapja rendez, pénteken délután lesz a Jarkasvölgyi temető halottas kapujánál.

Schwarz Alfréd, a Kereskedelmi Bank főtitkárja tegnap este *San-Remóban*, hol súlyos tüdő-bajára orvoslást keresett, fiatalon meghalt. A bank, melynek az elhunyt igen derék és buzgó tisztelője volt, saját költségén hozatja baba a halottát, kit nagyszámú előkelő rokonsága és összes hivatalnoktársai szívből gyászolnak.

Förster János, a főváros egyik legrégibb polgára, ma hosszabb betegség után, 87 éves korában elhunyt. A megbaldogult *Förster Nándor* miniszteri tanácsos atyját, *Hegedűs Károly* országgyűlési képviselő és *Bassarabits Sándor* nyugalmazott honvédezedes apócskát gyászolják.

Dr. *Neumann Ráczné*, szülött *Berger Mária*, Neumann Rácznének a német birodalmi főkonzulátus jogtanácsosának és fővárosi bizottsági tagnak neje, ma délelőtt hosszabb súlyos szenvedés után elhunyt. Az elhalt urnót nagy műveltsége és ritka jólelkisége miatt nagyrabecsülték, az emberbaráti, jótékonyasági egyesületek egyik legbuzgóbb tagjuk vesztették el benne. Halála zseies körökben általános és őszinte részvételt kelt.

Deutsch Lázár gyulafehérvári kereskedő 67 éves korában meghalt. Az elhunyt *Alsó-Fehérmegye* törvényhatóságának bizottsági s Gyulafehérvár város képviselőtestületének tagja és a gyulafehérvári takarékpénztár egyik alapítója és igazgatósági tagja volt. Temetés 20-án ment végbe nagy részvétellel.

— **Jótevény adományok.** *Vizler Erzsike* 4 koronát küldött az ingyen tere. — Egy ismeretlen 4 koronát küldött *Paduai Szent Antal* kápolnája javára. Az adományokat rendeltetésük helyére juttatjuk.

— **Az özvegy nagyhercegné és a gólya.** Már röviden jelentettük, hogy a mecklenburg-schwerini uralkodó herceg özvegy édesanyja, az orosz származású *Anasztasia Mihailovna* hercegné egy botrány következtében hirtelen Cannesbe utazott. Az esetről most a következő részleteket jelentik: A hercegné 1897 óta özvegy és ma körülbelül 40—42 éves lehet és már több ízben okot szolgáltatott viselkedésével a megbotránkozásra. Ez a legutjabb botránya azonban minden eddigi dolgát felülmulja. A hercegné ugyanis szerelmi viszonyt kötött fiának, a jelenleg uralkodó hercegné udvari hercbélyával és viszonyának állítólag következményei is lesznek. A hercegné nemrégiben közölte fiával, hogy pihonésre volna szüksége. A herceg, aki édesanyját rajongással szereti, azonban intézkedett, hogy a hercegné számára Cannesben egy villát rendezzenek be, ahová a hercegné el is utazott üdülni; de nem a cannesi villába költözött hanem Cannes közelében egy kis faluban vett fel lakást, ahová az udvari hercbély is csakhamar követte. Az uralkodó herceg pedig, aki édesanyját látogatni ment le Cannesba, e szerelmi idill közepette talált rá negyvenkétes anyjára. A botrány elől a hercegné hazájába, egy krimiai nyaraló-telepre vonult vissza, ahol valószínűleg bovárja az örvendetes eseményt is, amely állítólag már igen közel van.

— **A király nézetéből.** *Brüsszelből* jelentik, hogy az ottani rendőrség ma elkobozta a Párisban megjelent *Les Carnets du Roi* című könyvet, amely a belga fővárosban nagy botrányt okozott. Az anonim szerző *Lipót* belga király álarát veszi magára, aki ad usom delphini unokaöccse: *Albrecht* főherceg számára tanu ságos megjegyzéseket örökít meg a könyvben. Már az egyes fejezetek címei is eléggé árulják a mű tartalmát és irányát:

Miért veszélyes írni egy vérből hercegnek? Az írőkkel való érintkezés veszélyeiről. Hogy kell magunkat művészekkel szemben védelmi? Az akadémia tagjai. Tudósok, költők, bírócsékek. Hogy kell a sajtó-írőkkel érintkezni? A torzképrajzokról. A kizsármálók és bihasználtak. Az asszonyokról. A politikai képmutatás. A szerelem. A politika kizsákmányolása. Királyokkal és hercegekkel való érintkezés. Istenek, örökök és egyéb ostobaságok. A királyi lej. A királyi szakáll. A királyi szabó. A kihallgatás. Királyi beszédek. Királyi megjelenés. A minden körülmény közt megörözendő hidegvér. Az utazás művészete. Az étkezéstről és egyéb gyönyörűségről. A királyi gyönyör. A botránytól való félelem. Miért kell, hogy a király elölje a szívet?

„Ne írj soha, — tanácsolja *Lipót* a trónörökösnek — a belgák nem szeretik a jó írót. Ne olvass se könyvet, se lapot — mert mindakétből nagyon sok a rossz. Ne barátkozz se íróval, se művészzel — ezek csak árulni tudnak. Csodálj meg egyformán minden művészt, festőt, zenészt, nehogy irigységet szíts.

Az asszonyokról szóló fejezetben a király felsorolja apjának törvénytelen gyermekeit, akik résztint a hadseregben résztint a polgári életben magas rang és tásadámi állásból támadják a kormányt és emilitést tesz I. *Lipót* egyik unokájáról aki szocialdemokrata képviselő. „Ne engedj, hogy asszony uralkodjék fölötted, mint az apád, akit felesége, egy *Hohenzollern-vér*, az oltárnál megpuhított, Nagyapád, I. *Lipót* férfi volt. Ez a kalandor tanácsadója volt a többi királyoknak és erényhősnek tartották. Agyongyörtörte a legkedvesebb orleansi leányi — és népe nem gyanított; benépesítette az országot törvénytelen gyermekekkel és meghalt, mint egy szent.”

„Én magam több szerezcent öltem meg, mint valamennyi rabszolga-kereskedő és mégis azt mondják: *civilizációk*. Felállítottam egy új rabszolga-rendszert és azt mondják, hogy: *zslszabadító* — és a nép mig átkozza azokat, akik nekem segítenek, az én nevémet áldja.”

Bécsről is megvan a királynak a maga véleménye: „Ne menj Bécsbe kedvesem. Bécs a mocskos kéj és unalom országa. A nagyurak kocsisáikkal isznak együtt és verik feleségüket. Csak a lovakról és kokotokról tudnak ott beszélni. Az asszonyok nagyon nyurgák és rosszul öltözködnék.”

„A vérbeli hercegnek nem szabad embernek lennie. Az Orihokát és *Wöllingeket* a hercegek megtagadják, a polgárok megvetik s ezért mindig csak egyszerű botrányhősök maradnak.”

„A király újje el a szívet! Én látam magam körül tenger vért és piszkot, de én mindig tiszta maradtam — lászclag. A feleségemet eltemetem, aki nekem egy életre képtelen fiat adott és egy csomó leányt, akiket nem szeretettek. A koporsótól elkergettem vérkönyveket síró leányomat, mert nem tudtam megbocsátani, hogy egyszer azt hitte, hogy meglette a boldogságot és otthagya rangját gyenge szívvel. *Iphigenia* polgárnő lett és én nem tudom benne a királyi vért meglátni. A Coburgok elég na-

gyok, hogy ne legyen szivük. Szegény vőmnek, Rudolfnak az anyja póta volt."

"Látál engem valaha sirni? Fivérérd áldozata lett a főri világi hisztérikus asszonyainak és egy sértett férj bosszúálló keze alatt bukott el s a gőgös család elküldte ezt a férfit Afrikába, ahol öngyilkos lett. Másik leányom — nem félt a botránytól — ezért örültek házában tiszta észsel és örültek közt él. Így halnak meg az én leányaim, mert nem tudnak királyi módon élni..."

Azt a hírt, mintha a könyvnek tényleg a belga király lenne a szerzője csak a kiadói élelmesség terjeszti, de általában úgy vélik, hogy okvetlenül olyan ember írta, aki a belga király környezetében él, akinek jellemző mondatait és világtól fogását pregnánsul találhatni „A király nótésében”.

A csatádi Lenau-szobor. Temesvárról jelentik, hogy a csatádi Lenau-szobor leleplezését a jövő évre halasztották. A szobor elkészítésével Fadrusz Jánost bízták meg.

A házfelügyelők helyzete. Előrevaló es: mének megvalósítására vállalkozott a Házfelügyelők és Kapusok Nyugdíjgyűlésile, hogy segítsen a fővárosi házfelügyelők sanyaru helyzetén. Legközelebb ugyanis létesíteni fogja a budapesti házfelügyelők butorszállítási és beraktározási vállalatát, amely minden költözökös révén két koronát juttat az illető házfelügyelőknek, akik egyuttal részesei is lesznek a vállalatnak.

Házasság. Madarasi dr. Beck Marcel, a le számitoló és pénzváltóbank érdemes igazgatója március 8-án déli 12 órakor esküszik örök hűséget Weiss Jolán kisasszonynak, Weiss Berthold országgyűlési képviselő leányának.

Dr. Mártonffy Marcel, az igazságügyi miniszteriumba beosztott kir. albiró, Mártonffy Márton miniszteri osztálytanácsos, orsz. iparkutatói főigazgató fia eljegyezte Keleti Palikát néhai Keleti Gusztávnak az orsz. rajztanárképző intézet igazgatójának leányát. Buchwald Béla fővárosi gyáros március 1-én esküszik Kramer Nelly kisasszonynak Nyitran.

Lukács Aladár államvasutási ellenőr március 10-ikén vezet olárhoz a dohány-utcai zsidó templomban Tauzevi Iona kisasszonyt.

Feissel Henrik sórnagykereskedő Budapesten eljegyezte Taussig Márkus osztrák cukorgyáros és sör-üzede-tulajdonos leányát, Krisztiniát, Bécsből.

Helényi Adolf budapesti kereskedő eljegyezte Evid Lina kisasszonyt, Svéd Armin vállalkozó hugát Szombathelyről.

Véres farsang. Frankfurtból táviratozzák, hogy az éjszaka a farsangi mulatozás sok helyütt véres verekedéssé fajult. Az álarcosok tömegében a csöcselék is elvegyült. Lépten-nyomon meglopták a mulatozókat s igen sok embert öszeszurkáltak. A mentők 23 sebesültet vittek kórházba.

A nőpárkiallítás. A kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy a m. kir. állami nőpáriskola kiállítása, a közönségnek az iránt való érési érdek-ekéle miatt, az iskola mindkét helyiségeiben (VIII. Szentkirályi-utca 7. szám és II. Fő-utca 11. szám) március 1-ig, vasárnap estig meghosszabbították.

Az utazás halottja. Kassáról jelentik: Rejtélyes bűneset foglalkoztatja most a rendőrséget. Major József kassai vasuti altiszt tegnapelőtti feleségével Budapestre utazott. Az Emőd és Nyárad közötti utvonalon Major egyszerre csak azt vette észre, hogy felesége, aki néhány perccel előbb még mellette volt, már nincs ott. Előbb keresni kezdte az asszonyt a szomszéd fülkében, de midőn sehol sem akadt nyomára, rosszat sejtve, meghuzta a vészleket, amire azután a vonatot megállították és Major elbeszélése után az asszonyt keresni kezdtek. Mintegy három kilométernyire fejjebb meg is találták az asszony darabokra tépett hulláját. A rejtélyes esetről értesítették a miskolci ügyészséget. A vizsgálat adataiból nem tudható, hogy az eset miként történt. Állítólag az asszony a két kocszi közötti átjáróról esett volna a sínek közé, de a vasuti személyzet egyöntetű nézete szerint ez ki van zárva, mert a sok öszszekötő rész miatt ott lehetetlen volt kimennie, másrészt az oldalajtón sem mehetett ki, ami mellett viszont az bizonyít, hogy az asszony derékban volt kettészelve s ha az oldalajtón esett volna ki, úgy a vonat bizonyára elüti és így nem kerül a kerekek alá. A rejtélyes bűnygyben a nyomozás folyik.

A cipészek sztrájkja. A budapesti cipőgyárosok munkásai csaknem valamennyien sztrájkba állottak s együttesen követelik a béremelést, a gorbma munkavezetőket elbocsátást, tiszta, egységes műhelyeket. Az általános sztrájk eszméje rohamosan terjed s napról-napra más gyárak és műhelyek munkásai hagyják abba a munkát. A sztrájkolók a külső kerület vendéglőkben elszórva tanáznak s még nem találták meg a módot, hogy öszszegyűlekezze az öszszes sztrájkolók, egy gyűlésen lépjenek föl követeléseikkel. Ujjában Koln Dávid, Kramer Aurél, Frank és Steiner, Spitz Mór, Dezső és Róssa, Klinger Dávid cégek munkásai léptek sztrájkba. A mesterek legtöbbje kész megadni a cipészek követeléseit, de egymás között nem tudnak ók sem megegyezni.

Életunt ács. Ma reggel a Soroksári-utca 12. számú Kétkorona-szállóban egy fiatalember a szájába és a mellébe lött. A mentők a fiatalembert a sebes-szeti klinikára vitték. Valószínű, hogy az öngyilkos Handl Gyula budapesti ács.

Körözött automobilista. Bécsből táviratozzák: Egy ismert osztrák gróf nemrégiben automobil-utat tett Bécsből Párisba. Günsburg bajorországi faluban elgázolt egy embert aki életveszélyesen megsebesült. A vizgáztalan automobilista nem törődött áldozatával és tovább robogott. A délnémet rendőri hatóságok most körözik a grótot.

Életunt fiatalember. A Kerepesi-uton levő Orient-szállóban megjelent ma délután 3 órakor egy elegánsan öltözött fiatalember s szóbat kért. Szóbat a második emeleten kapott s a vendéglőnyöbe Ernszt Dezsőnek írta be magát. Alighogy a pincér távozott, a szóbából lövés hangzott. Mire oda visszatért, a fiatalembert ádott mellet, eszméletlenül talalta a pam-lagyon. A mentők a súlyosan sérült fiatalembert a Rokusba vitték.

Meggyilkolt bankpénztáros. Milánóból táviratozzák: Ma éjjel két ismeretlen ember az utcán megtámadta a Banca d'Italia egyik pénztárosát. Tördőlésekkel megölték, aztán elrabolták pénzt.

Ingven-kenyer. A Podmaniczky-utcai kenyérszótó-intézmény javára ujjában a következő adományok érkeztek: Pesti Hengermalom 5 zsák liszt, Thelen báróné 30 korona. dr. Bayer Sándor 4 kor., Petsits Márk 2 kor., Kurzevil Vilmos 2 kor. A kenyérszótóban február 23-ikán 10.017 adag kenyeret osztottak ki.

Letartóztatott kereskedő. A múlt esztendőben lényesen berendezett cipőüzlet nyitlt meg az Erzsébet-kört 81. számú házban, amelynek tulajdonosi Szagány Lajos és Lusztig József voltak. A tulajdonosok több cipőkereskedőtől árukat vettek bizományba. Az öszszes árukat potomáron eladták és a pénzelt még a múlt év novemberében megszűktek. Lusztig azonban visezőtől a fővárosba, ahol tegnap letartóztatották.

(x) Stomatín a legjobb száj- és fogápoló szer.

(x) Művészeti kivitelű lényképek és nagytűsok készílnék Kiváló-műtermében Kerepesi-ut 80.

(x) Legjobb gyomorerősítő és étvágygerjesztő ital a „Szent Anna” ma átkeresélt.

Katonatisztek garázdálkodása.

Budapest, február 25.

A képviselőházban a katonai vita folyik. Az ellenzék obstrukciója miatt kellett halasztani a sorozást. A Kossuth-párt el van tölve arra, hogy a katonai követeléseket lehetetlenné teszi s ebben a munkájában arra hivatkozik, hogy ő a nemzet akaratának képviselője a törvényhozás házában. A kormány mellett álló párt természetesen nem hiszi el azt, hogy a kisebbség képviseli a nemzet többséget, s a nemzet és az állam jól fel fogott érdekében küzd a javaslatokért. — Ilyen állapotokban tehát százszorosán elítélendő az, ha a hadsereg valamelyik tisztje ad argumentumot az ellenzék kezébe. Hogy józanon-e vagy részegen, az mindegy. A katonai brutalitásoknak végük kellene hogy legyen már. Sajnos, hogy ujra illyes-miről kell hírt adnunk.

A Magyarországi kárpia Komáromból az alábbi tudósítást a katonatiszti kadról és a megszabdalt civilről.

Gál Henrik 12. gyalogezredbeli főhadnagyot, aki Boldogi Gyula komáromi ipartestületi elnök házában lakott, meglátogatta tegnap három bajtársa: Linhart Károly főhadnagy, Feigl és Kelemen főhadnagyk, hogy a farsang utolsó napján elmulassanak. A katonatisztek egész délután vidáman borozgattak Gál lakásán. 9 órájában aztán borközi állapotban kimentek az udvarra s ott lármázni és kurjongatni kezdtek. Boldogi, a ház tulajdonosa, egyidejű csak túrte a mulatózó lármáját, de hogy a zaj nem akart megszűnni 10 óra után sem, amikor a lakók jórésze már nyugalomra tért, szükségesnek látta Boldogi, hogy kimenjen az udvarra és a tiszt urakat csendre intse. Az intelem annyira dühbe hozta Feigl főhadnagyot, hogy kirántotta a kardját és ezekkel a szavakkal robant Boldogira:

— Te gőthős, ezért meg kell halnod!

És kardjával egy ütést mért Boldogi fejére, aki-nek jobboldali homlokesztőjéről az ütés következtében levált a bőr és a koponyacsont is jelentékeny sérülést szenvedett. Boldogi a fejéhez kapva hátravont, de Feigl főhadnagy ezzel még nem elégedett meg, hanem két szurást is ejtett a Boldogi kezén, aki erre eszméletlenül rogyott össze. A nagy lármára elősiettek a házbellek és a Boldogi kocsisát orvosért küldték. Szepessy orvos Lipscher műtőorvossal egyetemben hamarosan megérkezett és a veszedelmesen megsérült Boldogi sebeit bekötözte.

Az orvosok konstatálták, hogy a seb gyógyulása több mint három hónapot fog igénybe venni, ha ugyan a koponyacsonton ejtett sérülés nem okoz komplikációt. A garázdálkodó katonatisztek ellen a katonai hatóságágnál megtették a fűljelentést.

E tudósítás kiegészítésével Komáromból még a következőket jelentik:

Amikor Boldogi Gyula a ház udvarán megjelent, hogy a tiszt urakat csendre intse, a közelében álló Feigl Dezső főhadnagyot ez annyira megharagította, hogy okékiáltott Linhart Károly főhadnagyak:

Semmi köze hozzá a rongyos cibőnek, üsd a kutya magyart!

Linhart erre kihuzta kardját és végigvágott Boldogi fején, úgy hogy koponyáját berepesztette, sőt mikor már arcát elborította a vér s Boldogi karját fel-emelte, hogy védekezze, a hadnagy még egyet vágott rá kardjával Boldogira, ki erre eszméletlenül öszszero-gyott. A nagy lármára kijött Boldogi felesége és cselédsége és bevitték a megsebesített gazdát a kony-hába és az ajtót becsukták. A felbőszült katonatisztek azonban betörték az ajtót, berohantak a konyhába és ott a sebesült ember lejáról és kezéről szidalmak köz-ben letették az időközben alkalmazott köléseket, foly-ton kiabálva:

Warte nur du Schweine-Hund, egyben folyton rug-dosták az a'ctan levő embert, Feigl főhadnagy még buzdította Linhartot, hogy „csak üsse a kutya magyart, hadd folyjon a vére, hadd döglőjön meg”. Rendőrt akartak hívni és Boldogi felesége orvosért akart küldeni, de a brutális tiszték ebben megakadá-lyozták. Végre az udvar hátulsó részében lakó Piclier Gábor katonai tüzemester hallván a nagy lármát, a hátulsó kerítésen kiugrott az utcára és elszaladt dr. Lipscher Mór kórházi orvosért, ki dr. Szepesi Zsiga orvosársával megjelenvén, a sebetek bekötötte. A rendőrség és a katonai helyőrségi parancsnokság azonnal megindították a vizsgálatot.

Nessi Pál országgyűlési képviselőt több előkelő komáromi polgár levélben megkérte, hogy a városuk-ban történt hasonló katonai brutalitások meggátlása és az adózó polgárok személyes szabadságának megóvása érdekében emelje fel szavát az országgyű-lésen. Nessi Pál ma értesítette a komáromi polgárokat, hogy kérésüknek eleget tesz és a legközelebbi ülésük egyikén a komáromi katonai botrány ügyében inter-pellációt fog intézni a honvédelmi miniszterhez.

A házasságszédelgő üzelmei.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, február 25.

A házasságszédelgés és egyéb bűnök miatt Székesfehérváron letartóztatott dr. Fischer, alias Spitzer József viselt dolgai csak most kerülnek nyilvános-ságra. Most már bizonyos, hogy ez a jó ur, aki egy előkelő családba befurakodott, egyike a világ leg-nagyobb szélhámosainak aki három világrészben járt valóságos tojástancot a büntetőtörvénykönyv para-grafusai között s a mostani bűne egyike a legkiseb-beknek azok között, amelyeket életében elkövetett.

Spitzer Józsefet tegnap a székes-ehérvári rendőr-kapitány két polgári rendőr társaságában elkísérte a fővárosba, ahol a főkapitányságon kihallgatták, amely-nek végzetélen kísérték vissza Székesfehérvárra, ahol most az ottani ügyészség a vizsgálat során felmerült terbelő adatok alapján közokirathamítás címén emel ellene vádat. A házsságszédelgő azt mondja, hogy őt eredetileg Spitzernek hívták, de nagybátyja adop-tálta őt már évtizedekkel ezelőtt San-Franciskóban és és akkor kapta a Fischer nevet. Nagybátyját tulaj-donképpen Spitzernek hívták, de mivel San-Francis-kóban halászzattal foglalkozott és Amerikában külö-nösen szokás, hogy a foglalkozás minősége után veszik tel a nevet, a nagybátyja is felvette a Fischer nevet. Erősen állítja, hogy a doktori diplomáját a new-yorki egyetemen szerezte meg.

Mostani feleségével: Kuseli Arankával Selmezb-ányán két egybe, akivel való megismerkedésekor, amikor ugyanis a nő családi állapotáról kérdézőskö-dött azt mondta, hogy ő san-franciskói születésű, atyját Demarks Fischernek, anyját Adamsman Magdol-nának hívták. Hogy állításainak nagyobb sulya le-gyen, különböző okiratokat is mutatott fel, amelyek mind mellette tanuskodtak. Feleségétől különféle ci-meken öszszesen 26 ezer koronát esalt ki.

Megállapították a kihallgatása során azt is, hogy először Egerben nősült meg, amikor Fried Jeanettet vette nőül. Mikor a feleséget faképnél hagyta, Bécsbe utazott és ott megismerkedett egy duszagadg hírbőben álló nővel: Fischer Klárával, akit rövid ismeretség után nevéje is tett.

Spitzer József 1847-ben született Várpalatán, Kezdetben pincér volt s a hetvenes években Csásári József nevet vett fel s ez alatt a név alatt szerepelt a fővárosban. Az orosz-török háboru idején Spitzer, most már Csásári József elment Budapestről. A háboru lezajlása után azonban ismét visszajött, török tiszt rubában s azt beszélte mindenfelé hogy végigharcolta a háborút s a török szultán testőrkapitánya lett. Ilyen módon azután nagyszabásu családokat vitt véghez, sokakat megszerelt olyanformán, hogy hivatali pozí-ciót ígért nekik Törökországban arra az esetre,

ha neki előre egy bizonyos összeget fizetnek közvetítési díj fejében. Egész sereg embert zsarolt meg ez ígéretével, akik hittek az előkező megjelenésű és rendkívül bőbeszédű szélhámos ámitásának. Akkoriban Spitznernek rendkívül nagy fuffanggal kiesztelt zsarolásai nagy felléniest kellettek, mert az volt az általános meggyőződés a közönség körében, hogy tényleg egy zsaroló török tiszt, nem pedig szélhámos van dolguk. Mikor a rendőrség egy kedvező pillanatban lefűlelte, akkor derült ki, hogy a török tiszt egy közismert szélhámos. Érdekes a dologban az, hogy a büntetés elől akkor ügyesen megszökött.

Ezután tudódott csak ki, hogy *Jussay Zia Bey*, ez alatt a név alatt szerepelt most már Spitzer, egy temesvári kőszállító cég ügynöke volt. Ott azonban csalásként követelt el, mire a cég elkergette. Ekkor jött haza török tiszt egyenruhában Spitzer Budapestre.

Egy pár év múlva ismét feltűnt a szökése után Spitzer Budapesten s itt egy rossz hírű ház tulajdonosnőjével élt együtt; de miután ennek bezárták az üzletét, faképnél hagyta s mindentéle újabb szélhámosokra adta a fejét s ekkor követte el a már fentebb említett házasságcsédeléseket.

1885-ben ismét Budapestre jött Spitzer és ekkor egy nagyobb szabású csalást követelt el *Bérczy Mór*, az Anker biztosító-társaság igazgatójának a rovására. Ekkor letartóztatták és hathavi börtönrre ítélték. de a büntetés elől megszökött, Német- és Franciaországban bolyongott, majd Amerikába ment, ahol újra házasságcsédelésre adta a fejét. Rövid egy pár év alatt háromszor házasodott. Két első feleségével csak pár hétig élt együtt, a harmadikkal azonban három évet buzott ki. Ebből a házasságából gyermekei is származtak; felesége azonban egy szép napon mérgezés tüneteivel között meghalt. A gyilkossággal Spitzert gyanúsították s négy hónapig vizsgálati fogságban is tartották, de miután nem tudtak rábizonyítani semmit, újra szabadlábra helyezték. Spitzer azután San-Franciskóba ment, majd bekalandozta egész Észak-Amerikát, de Mexikóig s 1895-ben újra visszatért Budapestre; előbb azonban már Amerikában *Csatáry de Csécsény* nevet vett fel s így mint előkelő magyar nemesi család sarja szerepelt odakint.

Alig melegegett azonban meg a fővárosban, egy csomó kaucaiosikkasztást követelt el s a büntetés elől megint visszatért Amerikába. New-Yorkban ekkor egy kivitelei nyitott, ekkor már *Fischer József név* alatt. Itt ismerkedett meg *Susmann* Náthánnal, aki különben távoli rokona s akivel együtt 1899-ben a *Patricia* hajón visszajött Európába, miután 10.000 dollárt eliskasztott. A hajón már mint *dr. Fischer József* szerepel. Dr. Fischer Franciaországban, *Cherbourg*-ban szállt partra s Párisban, Berlinben s a Majna melletti Frankfurtban követelt el egy csomó szédelést, míg *Susmann* Budapestre jött s itt fiakkere lett.

1900. októberében Spitzer Bécsbe ment s ott megismerkedett egy *Hammerschmidt* nevű cirkusz tulajdonossal, akinek 3000 forintot adott kölcsön egy kötelezvényre, azzal a kikötéssel, hogy ha a cirkusz tulajdonos nem tud fizetni pontos időre, 6 társulajdonosa lesz a cirkusznak. *Hammerschmidt* éppen Pozsonyban járt a cirkuszával, amikor a kötelezvény lejárt és Spitzer őt bepöröltte. A korrekt módon kiállított kötelezvény mellé azonban még egy pár kötelezvényt hamisított Spitzer *Hammerschmidt* nevére s ezeket is perelte. A bíróság megítélte a követelést és Spitzer le akarta foglaltatni a cirkuszt. Mikor azonban a végrehajtóval ott megjelent, a cirkusz tulajdonos fia egy medvét szabadított rá Spitzerre, aki a medvét revolverrel rántott erre és Spitzer jobblábjába lött. Mig Spitzer a kórházban feküdt, kiderült, hogy a kötelezvények hamisak és vizsgálati fogságba helyezték, de időközben kiegészült *Hammerschmidt*tel, aki visszavonta ellene a panaszt.

Tavaly nyáron a Városligetben újra szerepelt Spitzer. Itt ugyanis egy amerikai drótkötelpályát épített, amely faalkotmány homlokzatán a következő felírás volt látható: *dr. Fischer József amerikai drótkötelpályája*. A rendőrség az engedély megadása után jött rá, hogy dr. Fischer azonos a már régebben megszökött Spitzerral, akit zsarolás büntette miatt több ízben már köröztek is. Minthogy ez a bűnössége már elévült, csak a kibégási eljárást indították meg ellene azon a címen, hogy a doktori címet bitorolja. Spitzer azonban ügyesen kibújta a büntetés alól azzal, hogy a newyorki egyetem által szignált okmányával igazolta, hogy a doktori cím őt jogosan megilleti.

Spitzer ezután *Susmann* két találmányát, a *Gyorskifogó készüléket* és a *Reklám üvegtáblákat* potomon fogvette s erre a két találmányára csalt ki lovag *Flanzer* 86-ik ezredbeli századostól 17.000 koronát. *Flanzer* századosal Bécsben ismerkedett meg a szélhámos s annyira behálózta, hogy a sógoránál eljegyezte magát. Még utólag is 1000 forintot csalt ki

a századostól, hogy Amerikába megy a házasságához szükséges iratokért, a pénzzel azonban *Selmeczban* nyágra ment s ott feleségül vette *Scholz* erdész özvegyét.

Rokonát, *Susmann* Máttyást, aki Spitzernek mindennek a jobbkéze volt, ma a vizsgálatot vezető rendőrtisztviselő maga elő idézte. *Susmann* vallomásaiban előadta, hogy Spitzert San-Franciskóban ismerte meg, ott szegődött szolgálatába. Előéletét nem ismerte, mikor felfogadta őt: dr. Fischernek adta ki magát. Azóta örökösen vele tartott. Terveibe sohasem avatta be, mindent a legnagyobb titokban tartott előtte.

Minthogy a vizsgálat folyamán semmi olyan súlyosabb adat nem merült föl, ami *Susmann* bűnrészségét beigazolta volna, a rendőrtisztviselő a kihallgatás után szabadonbocsátotta.

A vizsgálatot tovább folytatják, hogy Spitzer összes bűnei napvilágra jöjjenek.

Székesfehérvárról táviratozzák, hogy *Fischer*tel, illetőleg *Spitzer* Józsefet visszavitte Budapestre *Simon* rendőrkapitány. Ugyancsak visszaérkezett Spitzer szerencsétlen neje leányával, akiket az asszony sógora, *Scholz* István biharmegyei lakos kísért. Megérkezett továbbá lovag *Flanzer* százados is, akit még a mult év elején vezetett félre Spitzer olyképpen, hogy a százados sógoránőjének házasságát ígért és ezalatt 17.000 koronát csalt ki a századostól egy általa feltalált gép szabadalmazására. Spitzernek állítólag a Pesti Hazai Takarékpénztárban is van 10.000 koronája és így az asszonynak a várpalotai takarékpénztárban levő pénze valószínűleg megtérül. A rendőrség a vizsgálatot ma befejezi és Spitzert átadja az ügyészségnek.

FŐVÁROS

(*) **Semmelweis-szobor.** A székesfőváros közgyűlése 1000 koronát szavazott meg a Semmelweis-emlékre. A helyigazgató ezt a határozatot is, mint sok más — az ismert megokolással — csak elvben hagyta jóvá.

(*) **A napközi gyermek-otthonok.** Ma délután érkekezletre hívta össze *Halmos* János polgármester a napközi gyermek-otthonnak ügyével foglalkozó fővárosi bizottsági tagokat és kerületi előljárókat, hogy megvitatassák azokat a módokat, miként lehetne a napközi gyermek-otthonokat kerületenként szervezni s fenntartani. Többen szólottak a tárgyról; így *Tencher* Pál, aki nem tartja helyesnek, hogy az intézményt az iskolázottak keretéből vonják, *Glück* Frigyes, aki a kerületekben egy-két központi konyha léltállítását kívánja, hogy így a gyermekek táplálása egyszerűs és jó legyen s szükségesnek látja, hogy a napközi otthont ne csupán a tavaszig, hanem az egész iskolaéven tartsák fenn. Szóltak még: *Kirner* Károly apátlelkészes, *Buday* József, *Havassy* Rezső, *Elvitch* G. Gusztáv, *Bárczy* István tanácsos és mások s tudomásul vették, hogy ez időszerint 43 iskola és 8 kisdudóvó részére alakult meg a napközi-otthon, 5234 gyermekkel.

A szerzett tapasztalatok elmondása után az elnökök polgármester szóltat föl s banglesyozta, hogy a napközi-otthonok fenntartása minden tekintetben szükséges, mert ezzel nemcsak a szegény szülők gyermekeivel tesznek jót, hanem számos gyermeket mentenek meg a teljes elzűléstől. De kell, hogy az ingyenes élelmezés dolgában a legnagyobb szigorúsággal járjanak el, mert a közönség bizonyos részénél mindig megvan a hajlandóság arra, hogy lehetőleg minden kiadást a hatóságra hárítsa, még akkor is, ha nincs rászorulva. Már amideg ebben az ügyben először gyűlte össze, kifejtette, hogy a hatóság készséggel megadja az eszközöket a felügyelőnek s a helyiségekre, de a többi a társadalomra kell bízni. Ismétli, hogy nem szabad minden költséget a fővárosra hárítani; a főváros meg fogja adni az első berendezés költségeit, az állandó felügyelet s fűtés és világítás kiadásait s hozzájárul a fenntartás összegéhez is. Most rendelkezésre áll a 200.000 korona egy része erre a célra, de ez nem minden évben lesz így s ezért a társadalomnak kell gondoskodnia a megfelelő anyagi eszközökről. Azt hiszi, hogy az ineg enyhítésére megszavazott 200.000 koronából 60.000 koronát kell a tanácsot kérni a napközi otthon céljaira. (Helyeslés.) Ami azt illeti, hogy meddig tartassák fenn az intézményt, az a véleménye, hogy minimális határidőül március 15-ikét állapítsák meg. (Helyeslés.) A polgármester ezzel az ülést bezárta.

(*) **Fanasok egy helyettes eljáró ellen.** Ismeretes dolog, hogy *Dévény* Gyula tanácsjegyzőt, volt X. kerületi helyettes előljárót, *Dobry* Tivadart fogalmazót és *Moravay* Gyula X. ker. volt állatorvost *Schmittner* Imre és társai mézáratos-mesterek, valamint *Szepszházy* Jenő X. ker. volt vásárlégyelő, hűsémpezés elnöksével és egyéb vádakkal illették. A fővárosi tanács a fegyelmi eljárás során a vádat alaptalannak találta s az őt mézáratos, a vásárlégyelővel együtt, rágalmaszástól fűljelentette a büntető-törvényeseknek. A törvényesek a mézáratosokat felmentette,

ellenben Szepszházyt 200 korona pénzbüntetésre ítélte. A kir. tábla őt is felmentette. Most *Dévény* Gyula tanácsjegyző beadványban kéri a polgármestert, hogy — mivel a kir. ügyészek a vádat nem lett volna szabad elhajtania — részére az igazságügyminiszterhez, a törvényhatósági bizottság úján való fűllírás, eselleg bármely más uton e égtételt szerezzen.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A Kéz kezét mos sikere.** A *Vigszínház*ban most estéről-estére a *Kéz kezét mos* kerül színre. *Hercegy* Ferenc mulatságos vigjátékának az előadásai ritka anyagi sikerrel is járnak. Az eddigi őt előadás ugyanis 17.170 korona 43 fillért eredményezett; egy-egy előadásra tehát átlag 3434 korona 8 fillér jut. Ehhez hasonló bevételeket a megfelelő számú előadások alatt eddig még más darab nem ért el.

** **A Népszínház új tagja.** Egy nagyváradi újságban olvassuk, hogy a *Népszínház* igazgatósága tagjai sorába szerződöttette *Balázs* Olgát, a nagyváradi *Sztigelyi-Színház* drámai hősnőjét.

** **Hírek a Magyar Színházról.** A *bajusz* szerzőjének, *Verő* Györgynek, egy kedves darabját, a *Virágcsatát* újítja föl legközelebb a Magyar Színház. A szépenjű és vídám darabból már megkezdtek a próbákat, *Rubos* Árpád rendező vezetése mellett. A *Grant kapitány gymerkeit*, a *Jules Verne* regénye után készült nagyhatású és látványos színművet *vasárnap* délután 3 órakor mérsékelt árak mellett játsznák először a Magyar Színházban. Az előadás főszereplői: *Angyal* Ilka, *Horváth* Paula, *Kornai* Berta, *Luburcz* Julia, *Boross*, *Faragó*, *Hidvéghy*, *Iványi*, *Mátrai*, *Szilágyi* és *Stamosi*.

** **Filharmóniai hangverseny.** A IX-ik filharmóniai hangversenyt márcus 11-én *Mader* Rezső operai igazgató fogja vezényelni, mert a társaság állandó karnagya, *Kerner* István, madridi hangversenyűtán van. Közreműködő *Tugno* Raul zongoraművész, ki *Grieg* a-moll zongoraversenyt s a *Schubert-Liszt-léle* „Vándorbrándot” fogja előadni. Jegyek kaphatók *Méry* Bélánál (Andrássy-ut. 12.)

** **Orosz zene az Urániumban.** Szombaton este mutatja be az *Uránia* tudományos színház *Csudáky* Bertalau új darabját: *A fehér cár birodalmát*. A darab már azért is érdekesnek ígérkezik, mert alkalmat nyújt közönségünknek, hogy a szebbnél-szebb orosz zeneszámokkal megismerkedjék. A darabban előforduló zeneszámok közül felemlítjük a kozák-indulókat, az aratók dalát és az orosz nemzeti *Balalyka* szilaj táncdalait. A II-dik felvonás érdekesítő leírását adja a moszkvai cigánykórusrnak és ezzel kapcsolatban több érdekes reminiszcenciát elevenít fel *Liszt* Ferencről is, aki valóságban rajongott a moszkvai cigányok pompás dalaiért. Nagyon érdekesek a *Hopák* és *Kazacsék-léle* gyors és tomboló tánc-darabok, melyeket a szerző személyesen szerzett be a moszkvai cigánykórusról. A szombati bemutató elő nagy érdeklődéssel nézi a közönség.

** **Gyermekszínház.** Holnap, csütörtökön a Gyermekszínházban ötdézsor adják az *Elrabolt királyleány* című varázsetét. Az előadás játékonny céla, a budapesti tanítóképzőiskola javára tartják. Az eddigi előadások zsufot házak előtt folytak le. Jegyeket már délelőtt lehet váltani s az előadás fél 5 órakor kezdődik.

Simonyi öbester.

— Szerző a darabjáról. —

Körülbelül másfél esztendeje, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtárában lapozgatva, kezembe akadt néhai *Nagy* Pál kecskeméti jogakadémiai tanár könyve anno 1819-ből. Vitézvári báró *Simonyi* Józsefnek, a beszen-homburgi lovasregiment ezredes-kapitányának életírása volt ez a könyv. A „legvitézebb magyar huszárnak”, a napoleoni háborúk világraszóló hírességű dalás vitézének haditettei, emberfőtti vakmerősége, vasszigorúsága, elmes, vídám tréfiái, nőkkel szemben gavalársága, ellenségeivel szemben szörnyű ereje, barátaival szemben hüfűfeláldozása egy csodálatra méltó, nagystíliú és minden ízben tipikusan magyar karaktert világitottak meg lelkeben. Olyan gyönyörűséggel, olyan könnyen és olyan gyorsan, mint e könyv olvasása közben kigondolt szindarabomat, soha még nem irtam semmit. Nyolc hét alatt tel esen elkészültem vele, fulasi magányosságban. Több, mint egy esztendeje, hogy a Nemzeti Színház bíráló-bizottsága, *Alexander* Bernát és *Verő* György egybehangozó véleménye alapján, előadásra ajánlotta műveimet. A „színház igazgatója és a művészek, akik most bemutatják a nagyközönségnek, mély hálaira köteleznék le. Nagyobb becsűvágyat, lelkeséget, jóakaratot, önzetlen munkát, mint a minőt művemmel szemben tanúsítanak, képzelnél sem igen tudok.

Martos Ferenc.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ Kalauz a labirintusban. A labirintus a közönséges, mindennapi élet, aminek az ezer rejtelmeiről jóformán fogalmunk sincs, míg meg nem nézzük apróra azt a könyvet, amit ma a rendőrség két rokonszenves fiatal tisztviselő hozott el hozzánk. *Kalauz* Miklós kapitány és *Laky* Imre rendőrfelügyelő a két szerző, a könyv maga pedig Rendőrségi Lexikon. Tömött kis kötet majdnem hatszáz oldalon s tele van olyan tudnivalóval, amit tudnia kell a rendőrnek, de a közönségnek is, ha nem akar bajba kerülni lépten-nyomon. Legalább tízezer kikezdésben mondja el a könyv mindazt, ami nem szabad s ami törvénynek, szabálynak, rendeletnek a nemtudása ezer kellemetlenségbe, bajba sodorhatja az embert még olyankor is, amikor fogalma sincs arról, hogy valami a fennálló és sokfelől megtagadott rendbe ütközik bele. A könyvnek nagyon jó hasznát veheti minden rendőri hatóság, mert végre is az ember feje nem káptalan, hogy ezt az ótszázötven oldalra sűrűn, apró — de tiszta, könnyen olvasható — betűkkel lenyomatott szöveget magában tartsa. Fontos szükség tehát az, hogy kezéigyen legyen egy könyv, amiben minden tudnivaló megtalál. Ilyen lexikon tudtunkal nincs több magyar nyelven. Főhívjuk rá a belügyminisztérium figyelmét is. Ki kellene osztani belőle a közigazgatási hatóságok között egy csomót. A közigazgatásban a rendőri szolgálat nagy hasznát venné ennek.

○ A Kisfaludy-Társaság ma délután tartotta rendes felolvasó-ülését *Beóthy* Zsolt előklete alatt, a megszokott nagy közönség jelenlétében.

Elsőben *Vargha* Gyula főtitkár tett jelentést a folyó ügyekről. Bejelentette, hogy a társaság három új tagjához, *Fralnoi* Vilmoshoz, *Ferenecy* Zoltánhoz és *Gárdonyi* Gézához az alapszabályok értelmében kérést intéztek, vajon a választást elfogadják-e és ha igen, mely irányban óhajtanak irodalmi munkásságot kifejtetni illetve az irodalom, mely ágát kívánják művelni. A válaszok beértek s mindhárom új tag köszönetet mondván megválasztásukért, kijelentik, hogy továbbra is az irodalom ama ágát akarják kultiválni, amelynek megválasztásukkal köszönhetik. Örömmel adták hírt a főtitkár arról is, hogy a társaság alapítójának legutóbb ismét négy alapítványt gyarapított: *Berezovics* Albertné 200, *Vajda* Ödön zirczi főpápa 400, *Beóthy* Klára 200 és *Barthassy* Kálmán 200 koronával az alapító tagok sorába léptek. A főtitkár végül a *Jókai* 78-ik születésnapján rendezett ünnepségről emlékezett meg amelynek keretében a Kisfaludy-társaság is melegen üdvözölte az ősz költőt.

A felolvasók sorát *Berczik* Árpádnak *A csodagyerekek* című humoros elbeszélése vezette be, amelyet *Vargha* Gyula olvasott fel. A közönség kitörő vidámsággal hallgatta a kedves humor beszéjét s végül lelkesen tapsolt.

Kozma Andor mutatta be ezután a befejező *Szász* Károlynak néhány pompás, mely hangulatu műfordítását *Lecky* költeményeiből. A gyöngyűrű versek nagyon tetszeltek.

Azután *Ábrányi* Emil olvasa fel *Sebestyén* Károly vendégnek kiválóan érdekes, kitűnő tanulmányát *Peer Gynt*-ről, *Ibsen* Heuriknek e világhírű drámái költeményéről.

A mély studiumra való alapos dolgozat előbb rövid írói jellemrajzát adja *Ibsennek*, majd bővebben fejtegeti a nagy norvég írónak ezt a legmélyebb s legremekebb alkotását, amely kiválóképp magán viseli az író jellemének minden vonását. E hatalmas drámai költeménybe *Ibsen* mindent beleoltalt ami életében valaha izgatta és foglalkoztatta. Szelleme itt korlátlanul száguld Észak jéghegyeitől Szahara tórró sivatagáig, a gyermektől a késő vénységig, a manóktól és boszorkányoktól a modern angol, irónia és német globetrotterekig. Ismeretlen a szerző azután a drámai költemény bonyodalmas, szövevényes meséjét s azzal jejezi be, hogy a költeménybe hosszasan el kell mélyedni, hogy szépségei és igazi értelme fő táruljon előttünk.

A lelkes tetszéssel fogadott, nagy tudással készült tanulmányt a program utolsó pontja követte: néhány sikerült műfordítás *Gaspar* Nunez de Arce *Csatahangyáiból*. A fordításokat *Kőrösi* Albin kegyesrendi professzor vezette és *Pekár* Gyula mutatta be a közönségnek, mely tapsokkal honorálta a jeles munkát.

A felolvasó ülést zárt ülés követte.

A *Kisfaludy* Társaság a nyári nagy szünet előtt március 25-én, április 29-én és május 7-én tart felolvasó-ülést.

○ A Magyar Tudományos Akadémia vasárnap délelőn igazgatótanácsi ülést tartott báró *Eötvös* Loránd előklete alatt, melyen a többek között jelen voltak: *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter, *Csókányi* György kalocsai érsek, gróf *Csáky* Albin a főrendiház elnöke, gróf *Szechenyi* Béla koroanór, gróf *Kun* Géza, *Kautz* Gyula, *Than* Károly, *Gyulai* Pál, *Szily* Kálmán stb. Az ülésen helybenhagyták az 1903. évi költségvetést és gondoskodtak a számadások megvizsgálásáról. Ezenkívül az ügyészi és egyéb jelentéseket intéztek el.

MULATSÁGOK

(A Kereskedők Eálja esütörtök este lesz a Royal diszternében és kiválóan fényessikerűnek ígérkezik. A bolygibizottság tagjai tízedfél órakor érkezőnek a bálra és egy külön teremben várják be a bál védnökönjét, *Láng* Lajosné, akivel együtt vonulnak be azután a terembe a részükre fenntartott, igen szépen díszített emelvényre. A bizottság ezután is felkéri a közönséget, hogy tízedfél óra előtt szíveskedjenek a bálon megjelenni. A bolygiközönségnek az igen csinos táncrendnek kívül egy csárdással is kedveskedik a bizottság, amelyet ez alkalomra írt *Beregi* Béla és melyet itt játszik először *Balog* Károly zenekara. A már kimutatott fellépéseken kívül a következők váltottak meg nagyobb összeggel jegyeiket: *Saxlehner* Andor, csataverei *Törley* József, *Kunz* Ferenc 100—100 kor., *Beimel* Sándor, *Leipzig* Vilmos, *szurdai* Weisz Leó és neje, *Schmid* Miklós és *László* dr. *Stamberger* Ferenc *Vass* Ferenc, *Nicholson* Fülöp és *Sonnenberg* Imre 50—50 kor., *Frischmann* Jakabné 160 koronával stb.

(A Budapesti Artista-Egyesület február 7-én a Fővárosi Oréum összes helyiségeiben a létesítendő özevgy- és árvapénztára javára rendezett jótékony célú bohém-estéjének tiszta jövedelme 207 korona volt.

(A Hivatalnokok Köre március 7-ikén a Fővárosi Gyermekekért-Egyesület diszternében hangversennyel egybekötött tanmulatságot rendez, amelyen résztvesznek: *Gondos* Frida, dr. *Hody* Lajos, *Leo De Major*, *Szentiványi* Károly, *Aranyosi* Janka, *Vári* Jenő, *Garay* Rézsika és *Adler* Paula.

(Az V. ker. állami főgimnázium s'került hangversenyt rendezett tegnap. Kiténtek: *Barna* Ernő, *Kun* Miklós, *Kerpely* Jenő, *Rengy* Iván, *Dávid* István, *Lázár* Jenő, *Báron* Sándor és *Herczeg* Imre számai.

TÁVIRATOK

Az osztrák helyzet.

Prága, február 25. *A Fohitok* közli, hogy az ifju-csuhak meg fogják változtatni eddigi taktikájukat s nem fognak akadályokat gördíteni a költészet és a kiegyezési javaslatok első olvasása elé. A parlamenti helyzet súlypontja most a bizottságokba terelődik át. Mielőtt a kiegyezés és a költészet első olvasásra kerül, az ifju-csuhak nyilatkozni fognak álláspontjuk megváltoztatásáról s meg fogják azt okolni.

A sorozás elhalasztása.

Bécs, február 25. *A Wiener Abendpost* írja: Néhány lap annak a nézetnek adott kifejezést, hogy a rendes sorozásnak Magyarország orrendelt elhalasztása hasonló rendelkezést fog maga után vonni Ausztriában is. Ezzel szemben arra kell figyelmeztetnünk, hogy a véderő-javaslat 2. §-a éppen azért, hogy a lakosság érdekeit érzékenyen sértő ilyen intézkedés elkerültesse, egészítette ki oly értelemben, hogy az újoncállítás megengedteik a tényleges besorozás, vagyis az október elsejére való behívás azonban attól tétetik függővé, hogy Magyarországon is megtörténik-e az újoncállítás.

A kinyilatkoztatás ügye.

Berlin, február 25. A császárnak *Hollmann*hoz intézett levele nagy hullámokat ver. Mindennap gyűlések vannak, amelyekben *Delitzsch* és *Harnack* ellenségei féltelen agitációt visznek végbe. *Delitzsch* is bele fog szólni a nagy theologiai harcba, eddigre azonban csak *Harnack* szólalt meg a *Preuss. Jahresbücher* márciusi számában. Hangsúlyozza, hogy bizonyos ó-testamentomi mondatk és legendák keletkezése *Delitzsch* előtt is ismeretes volt, azonban az iskolá és az egyház elzárkózott e tanok elől. A kinyilatkoztatás és Krisztus isensége tekintetében azt kérdezi *Harnack*, hogy vajon a Krisztus isenségről szóló merev formula megállhat-e és vajjon nem az-e az egyetlen helyes formula, amely a legfőbb, legmagasabb ember vonásokkal ruhazza fel a megváltót.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, február 25. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Kötetett: Buza tavaszra 7.57—7.53 K., rozs tavaszra 6.90—6.91 K., zab tavaszra 6.34—6.35 K. Zárlatok: Buza tavaszra 7.60, rozs tavaszra 6.92, zab tavaszra 6.34—6.36 K.

New-York, február 25. (2. *terményfőzése*.) (Zárlat.) *Gyapot*: New-Yorkban neyben 10.05 (10.05), Febr.-ra 9.83 (9.84). Májusra 9.82 (9.82). New-Orleansban neyben 9.4% (—, —). *Petroleum*: Stand white New-Yorkban 8.20 (8.20). Stand white Philadelphianban 8.15 (8.15). *Kalfined in Cases* 10.50 (10.50). *Credit Balances at Oil City* 1.50 (1.50). — *Zsír*: Western steam 10.10 (10.10). *Rohé* és *Brothers* 10.30 (10.30). — *Tengeri* irányzata állandó. — Február-ra 59.1/2 (59.1/2). — Márciusra 57.1/2 (57.1/2). Májusra 52.1/2 (52.1/2). — *Buzs* irányzata állandó. — *Piros* ószi helyben 82.1/2 (83.—) Február-ra —, —, —. Márciusra 83 1/2 (83.1/2). Májusra 81.— (81.—). Jul.-ra 78.1/2 (78.1/2). *Gabona* szállítási díja *Liverpool*ba 1.1/2 (1.1/2). — *Kávé*: Iair Rio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Feb.-ra 4.30 (4.30). Májusra 4.50 (4.50). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.05—3.10 (3.05—3.10). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). *On*: 29.75—29.50 (29.35—29.50). — *Réz*: 13.12—13.37 (12.90—13.25). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, február 25. (2. *terményfőzése*.) (Zárlat.) *Buzs* irányzata állandó. — Máj.-ra 77.1/2 (77.1/2). — Juliusra 73.1/2 (73.1/2). — *Tengeri* irányzata állandó. — Feb.-ra 54.1/2 (54.—). — *Zsír*: Feb.-ra 9.85 (9.87). Máj.-ra 9.65 (9.67). — *Szentanna* short clear 9.93 (9.81—). — *Sertésbús*: Májusra 17.72 (17.55). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Nyiltér.

Dr. Neumann Rafael úgy saját maga, mint fia: **Dr. Dobai Aurél**, leánya: **Alice** férj. **Pollatsch Bertalan**né, veje: **Pollatsch Bertalan**, unokái: **Pollatsch Pista** és **Magda** továbbá aulított anyja, anyósa, testvérei, sógorai, sógornói, valamint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy forró szeretettel, felejthetetlen neje, a legjobb anyja, nagyanya, odaadón szerető gyermek, testvér és hűség rokon

Dr. Neumann Rafaelné szül. Berger Mária

e hó 25-én, szerdán délelőtt 1210 órakor páratlanul boldog házasságának 33-ik évében hosszú, súlyos szenvedés után jobblétre szenderült. Drága halottunk földi maradványait folyó hó 27-én, pénteken délelőtt 11 órakor kiserjük a gyászházából (V. Zoltán-utca 10.) a kerépesit utcai temetőbe, örök nyugalomának helyére. Budapest, 1903. február hó 25-én.

- Áldás és béke lengjen porai fölött!**
- özv. **Berger Mór**né, anyja.
  - Berger** Zsigmond,
  - Wiener** Ignacné
  - szül. **Berger** Teréz,
  - özv. **Ungar** Frigyesné
  - szül. **Berger** Ernesztin,
  - Berger** Lajos, testvérei.
  - özv. **Neumann** Mermanné, anyósa,
  - özv. **Hegyi** Józsefné
  - szül. **Neumann** Etelka,
  - dr. **Dobai** Viktor,
  - Dobai** József és neje
  - szül. **Frater** Ilona,
  - Dobai** Sándor és neje
  - szül. **Chasseriaud** Anna,
  - Wiener** Ignac
  - Berger** Zsigmondné szül. **Deutsch** Teréz,
  - Berger** Lajosné szül. **Feldmann** Laura
  - sógorai és sógornói.

(Az e rovat alatt közöltneknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ A kamarai elnök ülvölése. A keoskeméti ügyvédi kamara választmányja legutóbb tartott üléséből kifolyólag feltrátag üdvözölte dr. *Nevák* Imre képviselőt, a budapesti ügyvédi kamara elnökét a polgári perrendtartásnak a képviselőház igazságügyi bizottsága által való tárgyalása alkalmából kifejtett működéséről.

§§ Vagyonbukott ügyvéd. *Bécs*ben hamis bukás vétségével vádolva állott ma dr. *Brix* Walter ismert bécsi ügyvéd a büntetőtörvényszék előtt. A terjedelmes vádrat szerint *Brix* 1895-ben nyitotta meg irodáját 6000 korona tőkével. 1898-ban részített több iparvállalat alapításában. E vállalatok megbuktak, minek következtében a hitelezők 180.000 korona kárt szenvedtek. A vádlati ügyvéd azzal védekezett, hogy sok esztendő óta gondoskodnia kellett szegény családjáról. Ő maga mindig takarékosan élt és nem tehet

KÜLÖNFÉLÉK

Pusztaságban.

Kopár még a pusztá képe, rája
Ritkán hint csókot a nap sugára.
Nincs még vége a borongás télnek,
Énekes pacsirták nem beszélnek.
Régi puha fészket nem vérez el.
Még a csacska feeske.

Látok büszke, fnyes palotákat,
Termeikből kéjes illat árad.
De kemény kövő fagy a szív benno,
Mintha jégtenger fenékén lenne.
Sivár évet sivarabb tanácsa —
Vér és könny az ára.

Élő, mozgó emberek közt járok
S meleg szívre bennük nem találok.
Rozsda-ette, durva, ócska gépek,
Miert is dobott a sors kőzetek?
Mért nem lettem — más alakba róva —
Más csillag lakója?

Ha az ember ember tudna lenni,
Állatoltat el tudná feledni:
Kivirulna még a pusztá róna,
A verőfény mosolyogna róla,
Paradicsom lenne a föld s benne
Boldogság teremne.

Jól tudom, lesz még virág a fákon,
Hajnaldit, pirkad az ég, látom...
A tavasz jön enyhe szellőjével,
A jelen a múlt ködébe vezet el...
De ha addig a szívem reménye
Mély sírjába térne?...

Csizmadia Sándor.

Uj Rafael-kép. Spanyolországban a sevillai San-Miguel-plébániatemplomban közelebről egy gyönyörű Rafael-féle madonna-képet fedeztek fel. A templomnak hajdan igen sok remek festménye volt, de — midőn a politikai viszonyok miatt az isteni tisztelget más helyen kellett tartani, — a képeket apránként széthordták. A plébános nemrégben egy új „via crucis“ képet akart festetni a templom számára. Minthogy az új képnél hegye nem volt, egy régít akart eltávolíttatni. Hívtott tehát egy műértőt, aki vizsgálódásai közben egy fára festett, kőralaku képet fedezett fel, amelynek élénk színe, kedves kompozíciója igen meglepte. Rögtön ki is jelentette habozás nélkül, hogy az Rafael-kép. Később szakértők is megvizsgálták a képet és ugyanazon a véleményen voltak. Ezt a nézetet gróf Lebrija végrendelete is megerősíti, amely szerint ezt a képet több más képpel együtt a gróf a San-Miguel-templomnak adományozta. Érdekes a dologban, hogy a képet ünnepek alkalmával rendszeren kiállították, anélkül, hogy értékéről csak

se teltük is lelt volna. A festmény másfél méter átmérőjű. Szűz Máriát ábrázolja, amini a kis alvó Jézus előtt térdel. A szüzanya balkarjával a gyermek Jézust karolja át, aki a nézők felé fordítja mosolygó arcát, jobbkézével pedig az alvó Jézusra mutat. A kép hátsó része zöld mezőt ábrázol fákkal és apró házikókkal. A püspök rendelkezése a Rafael-képet megtisztítják, üveggel borítják be és rámaival látják el.

Vasuti közlekedés Londonban. Azoknak a főbb londoni pályaudvaroknak a forgalmáról, amelyek magukba fogadják az utazók özönét és szállítják ki a vidékre, a mi vasuti forgalmunkhoz szokott elme nem alkothat magának még csak megközelítő fogalmat sem. Londonban tíz főállomás van. A legnagyobb forgalom augusztustól októberig tart, ez idő alatt 19.094 vonat indul el az összes vasuti indóházakból; egész éven át pedig 45.000 vonat. Minden vonat átlag 803 utast szállít, 8 hó alatt összesen 26 milliót, egész éven át pedig 632 millió utast. Bele nem érve persze a földalatti közlekedést is, ahol a vonatok percenkint indulnak és pedig naponta reggeli öt órától est 12 óra 50 percig 1468 vonat. A „District Railway“, „Metropolitan Railway“ és az „East London Railway“ naponként 470.856 utast szállít. Ehhez csak megközelítőleg is hasonló mértékű forgalom a kontinensen sehol sincs, nem is szóva a budapesti viszonyokról, ahol valamennyi pályaudvarról egész napon át nem indul annyi vonat, amennyi Londonban egy óra alatt egyetlen állomásról indul.

A nagyvárosok füstje. Minél nagyobb a város, annál sátnyábbak és betegesebbek a lakói. Az emberek százezeirenek kigőzőlőse kétségkívül károsan hat a szervezetre, de sokkalta károsabb még az ezer meg ezer kémény füstje, amely megtörtözi a levegőt. Sokat gondolkoztak már, hogy milyen módon lehetne a füst ellen védekezni, de hiába. Páris városa még díjat is tűzött ki olyan találmányra, amely a világvárost ettől a mételeytől megszabadítaná. Amerikában is sokat kísérleteztek s párával akarták levelezni a füstöt, a próba azonban nem vált be. Legfélemelebb a füst Londonban, ahol a ködök napjaiban valóságos győtrelem a brit főváros 6 millió lakosa között élni. A sűrű ködök akadályozzák a kémények füstjének ellillanását s a feketére festett kőd heteken át olteleg az utcában, beforakodik a lakóházba, bemooskóva a ruhát és megmetyezve a tüdőt. Londonban legfőképpen szükség volna valami óvoszerre s mint olvassuk. éppen ott is találták azt végre fel. A kőszén füsttelentese igen egyszerű: kevés salétromot kell bele vegyíteni, kis mennyiségű nitrát-oldattal és a füst hamuvá lesz. Ezzel a találmánnyal szélesebb körben kísérletet tettek s mindentüzt bevált.

REGÉNY
AZ UJ MAGDOLNA

— REGÉNY —

Irta: WILKIE COLLINS

(25)

Ha oltalmam alatt akar maradni, — folytatta Julian — akkor jöjjön azonnal velem. Gondom lesz rá, hogy ön az egész ügyét előterjeszthesse ügyvédeknek, az inkább adhat önnek tanácsot, mint én. Velem egyelőre semmimem tudja elhittetni, hogy az oly súlyosan vádolt nő oly csalást elkövetett, vagy hogy arra csak képes is volna, aminél ön gyanusítja. Egyébként meg fogja hallani ügyvédem véleményét, ha velem jön. Különben nem marad számomra más hátra, mint hogy beizenek a szomszéd szobába — a könyvtárszoba feljelmutatott — hogy ön még itt van és akkor aztán kiszolgáltatják a rendőrségnek. Válaszszon, egyperenyi gondolkodási időt adok. Egyébként ne felejtse, hogy látszólag rideg modorom az ön viselkedése idézte elő, mindent megteszek majd ért, ami módomban van és becsületesen a legjobbat tanácsolom önnek.

Azzal elővette óráját, hogy megfigyelje a kitűzött egy perc lepergését.

Grace lopva egy pillantást vetett Julian határozott, eltökélt vonásaira. Julian utolsó szavai meglehetősen hidegen hagyták, csak annyit értett belőlük, hogy ez az ember nem ismer tért. Azzal a gondolattal, hogy a jövőben majd lesz már alkalma rá, hogy titkon behatolhasson ebbe a házba, elhatározta, hogy enged és majd tuljár Julian eszén.

— Megyek, — mondá és kelleetlenül fölkel a székéről. — Most cselekedjek ön, — mormogá maga elé, amikor a tükör előtt rendbehozta ruháját. — Aztán majd én cselekszem.

Julian közeledett a nőhöz, hogy karját

nyujtsa neki, de a fele uton megállt. Bár meggyőződött róla, hogy ez a nő tébolyodott és azért nagyon szánalomraméltó teremtés, akinek a legnagyobb kíméletre van igénye, mégis e pillanatban szinte irtóztott érintenie őt. Lelki szemei előtt megjelent Mercy képe — amini gyámoltalanul karjaiban feküdt — annak a gyönyörű leánynak képe, akit Grace oly borzasztó vádgyanusított. Kinyitotta az előcsarnok ajtaját és egy lépéssel hátrább maradt, hogy előbb a nő távozzék. A szolgálta segített be Gracet a kocsiba és aztán tiszteletteljesen Julian felé fordult, aki eközben Grace-szal szemben helyet foglalt:

— Jelentem nek önnek, hogy szobájában rendben van és lady Janet várja önt ebédre.

Julian az utolsó események folytán egészen megfellekedett arról, hogy elfogadta lady Janet meghívását és megígérte, hogy Mablethorpe Housban marad. De lehetett-e neki most, amikor már maga is tudatában volt érzelmek, heteken keresztül Mercy társaságában élnie, aki már nemcsak muló benyomást tett rá? Nem lehetett. Mint gentlemannek nem maradt más választása, mint hogy valamiképp feoldja magát e kötelezettség alól.

— Jelentse lady Janetnek, hogy kérem, ne várjon engem ebédre, — mondotta. Majd írásban kimentem magamat.

A kocsit elrobogott. A szolgálta csodálkozva tekintett utána.

— Bizony nem irigylem mr. Juliant, — gondolta magában — tekintve a fiatal lelkész helyzetét. Most a kocsiban van vele és mihez kezd vele azután?

Erre a kérdésre maga Julian sem tudott volna felelni.

Lady Janet még folyvást nyugtalankodott Mercy miatt, bár a leány megint teljesen visszanyerte eszméletét és szobájába vitték.

Mercy állandó aggodalom és izgatottság kinoza, melytől nem lehetett megszabadítani. Ismételtlen megmondották neki, hogy az idegen nő, aki őt annyira megijesztette, már elhagyta a

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Iparegyesülettől. Az Országos Iparegyesület végrehajó-bizottsága tegnap déli előtt Matlekovits Sándor enöklete alatt ülést tartott. Tudomásul vette a bi ötság hogy az igazgatóság vasárnapi üléséből. Lovag Falk Zsigmond alelnök indítványára, üdvözlő leíratot intézett József főherceghez, betenyendik születésnapja alkalmából. Ujból foglalkozott a bizottság a Szent István napján rendezendő segéd- és tanonmunka-kiállítás dolgával és elhatározta, hogy az iparosokat és gyárosokat az egyesület hivatalos lapja útján rendszeresen buzdítani fogja a kiállítás lelkarolására. A Fiumében rendezendő országos tanszerkiállítás ügyében az egyesület a Kereskedelmi Muzeuummal együttesen legközelebb értekezletre hívja össze a tanszerkészítő iparosokat. A részletfizetésre történő gépvásárlások dolgában a bizottság felkérte Galtéri igazgatót, hogy ez ügyben folyamatosan levő tárgyalások egész anyagát konkrét javaslattal terjeszse a legközelebbi ülés elé.

Uj szövös és fonógyár Budapesten. Mint értesülünk, Budapesten egy nagy szövös- és lonógyár létesítését határozták el. Az új vállalat versenyképessége az osztrák-magyar kartellirozott fonös- és szövögyárak ellenében biztosítva látszik az által, hogy a malom-, cukor- és cementipar érdekei teljes szűkségletüket az új vállalatnál fogják fedezni.

A Hazai Bank Részvényársaság ma délelőtt tartotta a VIII-ik évi rendes közgyűlést báró Dániel Ernő enöklete alatt. Az iga gátóság jelentette, hogy a lefojtt év tiszta nyeresége 718.238 korona 09 fillér, ami a részvényösök 7-182 százalékos kamatozásának felel meg. Az összforgalom a lefojtt évben jelentékenyen emelkedett és 3.766.999,422 korona 95 fillérre rugott; tisztán a készpénzforgalom 990.201,490 korona 71 fillér volt. A lezártulós-üzlelelben 408.462.711 korona 91 fillér forgalmat értek el; a lezártulós vátók összege 1.886.907,713 korona 48 fillér, míg az előző évben 105.487,627 korona 49 fillér volt. A többi üzletágak s intén kedvező eredménnyel zárultak. Javaslja az igazgatóság, hogy az esedékes szelvényeket 10 koronával válsák be. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s a fömmentést megadta.

Evi jelentés. Valóságos közgazdasági tanulmány az a jelentés, amelyben a Schimmelpfeng Tudakozóda beszámoló tavalyi működéséről. Az évi jelentés kiterjeszkedik mindama gazdasági mozzanatokra amelyek a kereskedelmi hirszolgálat és legjelentősebb részét, a hitelreleltetés érintik s így a beszámoló egyszersmind hasznos utmutatóként is szolgál. A Schimmelpfeng Tudakozóda vezetésében nyílvánulós irány megvilágítja egybek közt az is, hogy a nemzetközi szervezet vezetői tavaly együttes tanácskozáson vitatták meg a nite-éresítés intézményének személyi és tárgyi biztosítékait. A berlini értekezleten jelen volt a tudakozóda valamennyi telepének a vezetője, amely a legkiválóbb kereskedelmi testületet alkotja összességében. természetesen tehát, hogy a tanácskozás javára vált a hite-éresítés intézményének. A jelentés szerint a Schimmelpfeng Tudakozóda jelenleg 1211 tisztviselővel végzi működését, csupán tisztviselői fizetésekre többet költ 2½ millió koronánál. A budapesti irodában 40 tisztviselő működik s bár a

házat és soha többé vissza nem tér, környezeto egyro biztatgatta, az idegen nő eszelen beszédét senki sem méltatta komoly figyelemre, Mercy mégsem tudott hinni a mondottak valóságában. Valami megmagyarázatlanul bízalmatlanság feszkelte lelkébe magát barátai irányában. Ha lady Janet az ágyához lépett és meg akarta ökölni, ijedten összererezett; Horacet meg látni sem akarta, aztán a legkülönösebb dolgokat kérdezte Julian Gray felől és hitetlenül rázta a fejét, amikor megmondották neki, hogy eltávoztott a házból. Gyakran párnái közé rejté arcát és vigasztalanul mormogja maga elé: Istenem! Mi lesz belőlem? Mi lesz belőlem? Máskor meg azt kérte, csak hagyják őt magára, hogy kissé megpihenhessen.

Ejétt az este, de Mercy állapotának javulását nem hozta meg, úgy hogy lady Janet Horace kérésére elhizatta a háziorvost.

Az orvos megrázta a fejét és az esetet az idegrendszer jelentékeny megrázkódásának nyilvánította, irt valami orvosságot és tengerparti utazást ajánlott a leghatásosabb gyógyszer gyánál. Lady Janet szokott orélye hamar megragadta ezt a tanácsot és azonnal esomagoltatott, hogy már a legközelebbi napon elutazhassanak.

Alig távoztott el az orvos, amidőn egy kuldone lady Janetnek egy levelet hozott Juliantól, aki elmaradását kimentvén, így folytatja:

Mielőtt annak a nőnek megengedtem, hogy ügyvédekkel beszéljen, — megkérdeztem ezt a nőről táplált saját véleménye felől.

Elmondottam neki, hogy e nő elmebeli állapota miatt nem akartam egyedül cselekedni, hanem hogy kívántam egy orvosi tekintély nézetét, amely lelkiismeretemet megnyugtató és véleményemet megerősíthetné. Minthogy ehhez ragaszkodtam, ügyvédem nem tett kifogást ellene, hogy azonnal írjak egy ily orvsnak és ez azt válaszolta, hogy kész meg ma találkozni azzal a nővel az ügyvédnél. Ez tudatta azt velem és hozzá tette, hogy a nő ne neki, hanem mindjárt az orvsnak mondja el az egész ügyet. Engem az ajánlat is

16.50—17.— korona. Szilvai: slavoniai 17.—17.50 korona, szerbiai 15.—15.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

A mai előtőzsdén barátságosabb hangulat kerekedett fölül és ezt általában javulás követte. A forgalomban nem volt ugyan semmi élenkség, de általánosan a kereslet volt túlsúlyban. Különösen Ländlerbank részvényeket kerestek, kedvöz hírekre, melyeket az intézet mérlegéről forgalomba hoztak. A sorompóban Dunagőzhajózási részvények és bányarészvények emelkedtek.

A déli tőzsde nyugodtan, tartott árfolyamokkal nyílt meg. A későbbi forgalomban a vezető kulisszaspapírok általános üzleti csúszásban aig változtak. Török sorrajegy javultak.

1 óra 30 perckor az irányzat nyugodt.

Zárlat 2 óra 30 perckor tartott.

Bécs, február 25. (Magyar értéktőzsde zárlat) 4 1/2%-os aranyjárdék 121.15. Hazai és szegedi kölcsön-sorsorjegy 159.— Magyar vasúti kölcsön estűben —, Magyar keleti vasúti állami kölcsön —, Magyar lésszámító- és pénzügyvitai bank —, Rimanurányi vasútrészvény 439.50. Magyar szomárijárdék 99.45. 4 1/2%-os magyar földterem. kötvény 99.50. Magyar hitelbank részvény 744.50. Magyar nyerevényi kölcsön sorsorjegy 200.—, Kassa-odobergi vasúti részvény 392.—, Magyar keresk. bank —, Magyar cukoripar —

Bécs, február 25. (Osztrák értéktőzsde zárlat) 4 1/2%-os papírjárdék 10.80. 4 1/2%-os osztr. aranyjárdék 120.90. 1860-os sorsorjegy 154.50. Osztrák hitelsorsorjegy 433.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankjegyzés 418.50. Osztrák-magyar bank 1570.—, Dél. vasút 54.—, Dunagőzhajózási részvény 915.—, Dohányrészvény 244.—, Császári és királyi arany 11.54. Német bankváltók 117.—, 4 1/2%-os osztr. járdék 100.80. Osztrák koronajárdék 101.—, 1864-iki sorsorjegy 247.—, Osztrák hitelszámítók részvény 682.—, Unionbank 540.—, Osztrák Ländlerbank 414.—, Osztrák-magyar államvasút 692.75. Elbavölgyi vasút 451.—, Alpesi bányarészvény 390.50. 20 frank, arany 19.38.—, Londoni váltó 239.97. Orosz Iransway Lítb. —, Bécs Iransway Lítb. A. —, Lapó kök 324.—. Az irányzat nyomott.

Bécs, február 25. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a váltólatok a következők voltak: Osztrák hitelszámítók 688.50. Magyar hitelszámítók 743.—, Angol-Osztrák bank 277.50. Bécsi bankjegyzés 482.—, Union bank 641.—, Ländlerbank 414.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 693.—, Dél. vasút 54.—, Elbavölgyi vasút 451.75. Északnyugati vasút részvény —, Dohányrészvény 345.—, Rimanurányi vasút 484.50. Alpesi bányarészvény 390.75. Május járdék 10.80. Magyar korona járdék 99.45. Török sorsorjegy 116.—. Német birodalmi mária 117.06—117.11. Napoleonár 19.07.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, február 25. (Lősszei tudósítás.) A mai tőzsde-forgalomban a nyugati tőzsdéket megelőzően a legszűkebb körökben mozgott. Az összes piacokon az árfolyamok az első órában nem igen változtak a megnyitáshoz képest. Csak Consolidation-részvények emelkedtek 4 százalékkal. Utlimopéni 2 1/2%-kal kínáltak, de nem volt benne nagyobb kereslet, amiből az tűnik ki, hogy az utlimopéni részvény kis mennyiségben kapható.

Berlin, február 25. (Zárlat) 4 1/2%-os papírjárdék 101.25. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.30. Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajárdék 102.25. Osztrák-magyar államvasút 149.—, Kassa-odobergi vasút —, Bécsi váltó 85.40. Magyar vasúti beruházási kölcsön —, Alpesi bányarészvény —, Disconto-Commandit 196.25. Általános villamosági Éolion 191.75. Gelsenkirchen 176.90. Laura-kőhő 219.10. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 101.25. 4 1/2%-os magyar arany járdék —, Osztrák hitelszámítók 217.75. Dél. vasút 15.40. Károly-Lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.40. 4 1/2%-os új orosz kölcsön —, Török dohányrészvény —, Olasz járdék 103.75. Magyar hitelbank —, Dynamit Trust 169.50. Harpeni 174.50. Az irányzat nyugodt.

Berlin, február 25. (A Budapesti Napló tudósítójának látirata.) Esti forgalom 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.25. Magyar koronajárdék 100.10. Osztrák hitelszámítók 217.70. Osztrák-magyar államvasút 143.20. Dél. vasút 15.49. Északnyugati vasút 216.35. Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegyek kézzépenz —, Buschlieni vasút —, Orosz bankjegyek —, (Utlimo.) Lombard —

Páris, február 25. (Zárlat) Osztrák-magyar államvasút 746.—, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 104.20. Osztrák Ländlerbank —, 3 1/2%-os francia járdék 99.80. Ottománbank 601.—, 3 1/2%-os francia járdék —, Alpesi bányarészvény —, Dél. vasút —, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék —, Párisi bankrészvény 1115. Olasz járdék 102.50. Francia förtész. járdék —, Osztrák földterem-

intézeti részvény 1315. Török dohányrészvény 360.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, február 25. (Zárlat) 4 1/2%-os papírjárdék 101.25. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.45. Magyar koronajárdék 102.25. Osztrák-magyar bank 114.10. Dél. vasút 15.30. Elbavölgyi vasút —, Londoni váltó 204.95. Bécsi bankjegyzés 123.—, Villamos részvény 127.—, 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 89.15. 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 101.10. 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 103.25. Osztrák hitelszámítók 217.90. Osztrák-magyar államvasút 149.10. Zeamanurányi vasút —, Bécsi váltó 123.75. Párisi váltó 814.83. Unio bank —, Alpesi bányarészvény 199.—, Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, február 25. (A Budapesti Napló tudósítójának látirata.) Arrolvancok január. Esti forgalom Osztrák hitelszámítók 217.25. Német bank —, Disconto 195.90. Berdini kereskedelmi bank 159.90. Gelsenkircheini 174.30. Harpeni 175.50. Laura-kőhő 215.90. Olasz járdék —, Az irányzat szilárd.

Hamburg, február 25. (Zárlat) 4 1/2%-os osztrák járdék 101.20. 1860. sorsorjegy 156.—, Dél. vasút 15.—, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.25. Osztrák hitelszámítók 217.20. Osztrák-magyar államvasút 148.75. Olasz járdék 103.50. 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.30. Az irányzat gnyeg.

Budapest-közbányai sertés-kereskedelmi csarnok jelentése.

Február 25. A sertésüzlet irányzata: tartott. A) Hízott sertések ára 1. Magyar első sorrendű: Oreg nehéz (paronkint 400 kilogramm feletti súlyban) 122—126 fillér. Középg (paronkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fiatalkor (paronkint 320 kilogramm feletti súlyban) 128—130 fillér. Fiatalkor (paronkint 251—260 kilogramm terjedő súlyban) 126—128 fillér. Fiatalkor (paronkint 240 kilogramm feletti súlyban) — fillér. Nehéz közep (paronkint 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könyv (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. II. Romániai: Nehéz közep (paronkint 280 kilogramm feletti súlyban) — fillér. Középg (paronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könyv (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romániai: Nehéz közep (paronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könyv (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romániai eredeti (Stachi): Nehéz közep (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könyv (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz közep (paronkint 260 kilogramm feletti súlyban) 124—126 fillér. Középg (paronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 123—125 fillér. Könyv (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 122—124 fillér.

Szerkesztés szám 1903. február 23. napján volt készlet 22.150 darab. — 1903. február 24. napján felhajtva lett 448 darab. — 1903. február 24. napján elszállított 317 darab, 1903. február hó 25. napjára maradt készletben 22.201 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Február 25. —

Kinevezés. A nagyváradi törvényszék elnöke Magyar János napidias szolgát a margittai járásbíróshoz harmadosztályú hivataloszállgá nevezte ki.

Állásjelölés. A nagyváradi törvényszék elnöke Nagy Sándor berettyóújfalui járásbírósi hivataloszállgát a nagyváradi vidéki járás bíróshoz helyezte át.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter Kórmánchey Kálmánt, a debreczeni ügyészséghez beosztott bírósági aljegyzőt a debreczeni ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottal rendelte ki.

Megegyezés. A földművelésügyi miniszter Rukhad Lajost az országos kémiai intézet és központi vegyérték-előállítás ideiglenes módjében alkalmazott gépzést ezen állásban végleg megegyesítette.

Feljegyzés. A lugosi pénzügyigazgatásnál két pénzügyi szemlést és fővizsgát, a székelyudvarhelyi adóhivatalnál adóvizst, a máramarosi ügyészségnél alügyészi, a szabócseki adóhivatalnál gyakornoki, a lipótszentmiklósi pénzügyi számvetőségi kirendeltégnél számvizsgálói, a rosnói adóhivatalnál adóvizst, a zentai járásbíróshoz aljegyzőt, az aradi és beszercebányai törvényszékhez aljegyzőt, a sárospatai járásbíróshoz végrehajtót a békés-eszaki járásbíróshoz aljegyzőt, a terecsényi főgimnáziumnál tanári állásra április 15-ig; a székesfehérvári javító-intézetnél családsegédei állásra március 12-ig; a duna-adoronyi járásbíróshoz szolgai állásra március 26-ig lehet a folyamódásokat benyújtani.

Napirend.

Napier. Csütörtök, február 26. — Római-katolikus: Sándor — Protestáns: Sándor. — Görög-orosz: február 13.) Martinian. — Zsidó: Sebát 28. — Nap kel: 6 óra 31 perckor. — Nyugszik: 5 óra 23 perckor. — Hold kel: 5 óra 44 perckor reggel. — Nyugszik: 4 óra 39 perckor délután. A miniszterelnök, mint belügyminiszter is, fogad 4 órakor a belügyminisztériumban.

A közoktatásügyi miniszter fogad d. u. 4 órakor. Az igazságügy miniszter fogad délután 1 órakor. A honvédelmi államtitkár a miniszter helyett fogad délelőtt 11 órakor.

Nemzeti Múzeum. Allattár és ásványtar. Nyitva van délelőtt 9 óratól délután 1 óráig.

Nemzeti Szalon tavaszi kiállítása nyitva délelőtt 9 óratól este 8 óráig. Bolpódj 50 fillér.

Technológiai iparmúzeum nyitva délelőtt 9—1-ig. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72. sz.) délelőtt 9-6-1 óráig.

A földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) Nyitva délelőtt 10 óratól 1 óráig. Bolpódj 1 korona.

Szabadalmi leltár (Hárshegy-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 1-ig. Akadémiai könyvtár nyitva 3—7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8 óráig.

A József körút (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9—12-ig.

Allattart a Városligetben nyitva egész nap. Bolpódj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakönyvtára, tudakozó-osztálya és keleti mintatár: V. kerület Vác-körút 22. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség áruviszát is eszközöl) a városi ipar-csarnokban nyitva délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. A külföldi kirendeltégek körponti üzletvezetősége (Magyar Kereskedelmi részvényársaság) V. Vác-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, február 25.

Hazánkban tegnap helyenkint főleg az északkeleti-irészekben voltak még esők, de ma reggelre az idő száraz, sőt derült lett, minek következtében éjjel gyenge fagyok keletkeztek.

Középgyúton és északkeleten mely depressziók tartózkodnak, Középg- és Déleuropát pedig kiterjedt maximum borítja.

Európában az idő változóan felhős és túlnyomóan száraz. A hőmérséklet az éjjel kevéssel süllyedt és északon a szelek édenek maradtak.

Külföld. Enyhé és túlnyomó részben derült idő várható éjjeli fagygal.

Vizállás.

Table with columns for location (Linn, Dunas, Morva, Vág, Dráva, Rába, Mura, Száva, Szamos, Laborba, Ung) and water level measurements for Feb. 24 and Feb. 25.

A 11280. számú

„Eljárás fenneknek poralok vagy finoman elosztott oxgyentartalmu ereikből vagy oxgyentartalmu vegyületekből való előállítására”

című, 1897. december 7-ől kelt magy. szabadalomra vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szíves ajánlatok „W. U. 1171” alatt Mosse Rudolfhoz, Bécs, I., Seilerstätte 2. keretnek.

Advertisement for 'A Magyar Államiság Fejlődése' by Beöthy Ákos, published by Athenaeum. Includes text about the book's content and availability.

Advertisement for 'Szólooltványok' (Genealogical charts) and 'Élőkerítés' (Genealogy) by Gleditscha-csometek és magvak. Includes text about the service and contact information.

Advertisement for 'A CSICSA' (The CSICSA) by Zsedényi Aladár, featuring a large illustration of a man and text about the publication.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 26-án.
Berlichingen Götz.
 Opera 5 felvonásban (kilenc képből). Zenéjét szerz. Goldmark Károly. Szövegét (Goethe nyomán szabaddan) írta Willner A. M. Ford. Várady Sándor. Személyek:
 Berlichingen Takács Weisingen Beek
 Elsbeth Válint Franz Bochnicsék
 Maria Ambrusné Adelheid Krammer
 A kis Carl Oppenheim Irmgard Herts
 Georg Szeyer Selbitz Hegedüs
 Püspök Mihályi Lehrse Gábor
 Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 26-án.
 Először:
Simonyi öbester.
 Történelmi vígjáték 3 felvonásban. Írta Martos Ferenc. Személyek:
 Bárány Simonyi Császár Majthényi Mihályi
 Des Tournelles Márkus Luzsánszky Náday B.
 Desmarenes Láncey Apagy Paulay
 Juliette Ligeti Zelenay Horváth
 Dóry Gál Krupszky Molnár
 Aczél Mészáros Gyuri Rózsahegy
 Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 26-án.
Kéz kezét mos.
 Vígjáték 3 felvonásban. Írta Herceg Ferenc. Személyek:
 Zentay Balassa Eberle Kazalicszék
 Mariette Kertész Klottild Hegedüsné
 Ozv. Vivódné Csillag T. Faragó Bárdi
 Berkenyey Fenyvesi Szergeusz Győző
 Tatar Vendrei Lőrinc Hegedüs
 Solyom Góth József Tanay
 Borbidy Szerényi Béni Rónaszéky
 Kabóczay Tapolczai Kemény Fekete
 Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 26-án.
Bob herceg.
 Regényes nagy operett 3 felvonásban. Írták Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szerz. Huszka J. Személyek:
 A királynő Kocsányi Tancmester Ujvári
 György, fia Fedák Sári Tom bátya Szerdahelyi
 Viktória Dóri Annie, lánya Harmath
 Lancaster Raskó Plumpadding Nyárai
 Pompoius Kóvács M. Gipsy Szabó
 Hopmester Solymási Pivckiev Parányi
 Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 26-án.
A bajusz.
 Daltjáték 3 felvonásban. Írta Verő György. Személyek:
 Kozáry József Szilágyi Lerchenbach Szomori
 Amália Sziklainé Lansky Jenő Deli
 Matilda Pálmay Rosette Tomcsányi
 Plachwitz Sziklai János Tollagi
 Kozáry Gábor Ráthonyi Kertész Lenkefi
 Ilona Horváth Bankár Giróth
 Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. február hó 25-án.
Hedin Sven felolvasása.
 Kezdeté 6 óraker.

Kitünő találmány!

Gélszerű és kényelmes
 az új találmány, szabadalmazott

FÉRFI-ING.

melyek nyakbáncga magától szűkítőre vagy bővebbre szabályozódnak. Kiszárog nálunk, a fűtőszálat kapható a következő minőségben: Tartás jó öblítőnél
 kemény, sima, vagy radós mellet Ft 2.25 — 2.75
 puha, tartós vagy piros mellet Ft 2.50 — 3.75
 Azonkívül módosít szerint minden tetsző kivitelben készíthető. Megrendelésnél kérjük a gallér számát megadni. Továbbá: Különlegesen franciá és apagi úri díszítéssel, valamint bel- és külföldi kálapokban. Árnyakkal szívesen szolgálunk. Még nem felelő árul kiterjedtünk vagy kívánatra a pózt visszajárjuk.
 A még raktáron lévő régi szabású összes fehér és színes ingeinket 1 fűt 50 krajválnal darabjait eláruljuk.

Vértés és Sebestyén

cs. és kir. szab. fehérméni-készítők
 Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Szabadalom értékesítés.

A 18131. számú és „Készülék szövészeké megállítására egy láncazal szakadásánál” című magyar szabadalom tulajdonosa **Pick Frigyes gyáros** Nachodban, szabadalmának értékesítése céljából magyar gyárosokkal összekötöttet keres. Illetve gyártási engedélyeket a neki óhajt. Felvilágosítással szolgál.

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

Pásztor cég
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. Telefon 24-20.

KRISTÁLY-VASZON

Törv. védve 17051. szám alatt
 Szám tömött száru, minden fehérméni-re alkalmas 25 méteresen vég 84 cm. széles. 7.75
 Öregsz. vaszon, fehéritett, legjobb minőségű 4.75
 1 vég, 23 méter 82 cm. széles
 Háztartási vaszon, fehéritett, vékony szálú, 5.95
 1 vég, 23 méter 82 cm. széles
 Erzsébet királyné vaszon, elismert jó minőségű, 6.95
 1 vég, 23 méter 84 cm. széles
 Sárpaty lepedő-vaszon (varrás nélkül) 190 cm. széles 6.50
 1 vég, 14 méter
 Madapolam siflon, gyermek fehérméni-méter 84 cm. széles 5.75
 1 vég, 23 méter
 Házi siflon minden fehérméni-re alkalmas, 1 vég, 23 méter 6.25

Damast gradit, agyéműtökre csukos vagy virágos, 1 vég, 23 méter 84 cm. széles 6.50
 Nanking tollhuzal, csém vagy piroz, jóminőségű 5.75
 1 vég, 23 méter 82 cm. széles
 Szepességi damast élkező teríték, 6 személyes, jó minőségű, 2.95
 Damast-ajour kavics teríték, különféle színben, 6 személyes, 2.50
 Damast törülköző, szepességi legjobb minőségű 3.75
 12 darab

Auer Ignácz Fia

vaszon- és fehérméni gyári raktára
 Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.
 Tíz forintot meghaladó rendelvények bérmentve.
 Nagy vaszon mintagyűjteményt, valamint fehérméni ár-egyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.
 Alapítva 1850.

Novotársi A. és Fia
 Kereskedelmi kétszete és háztartások PÉCSÉFT. TISSOT ALKALMAZOTT KÉRTŐK.

A legjobb konyhakerti és virágmagyarak szállítják

Minden sorsjegynek nyernie kell.

Huzás	Magy. vör. + sorsjegy	Huzás	Bazilika-sorsjegy
már	Kapható 24 havi részletfizetésre. HAVIBEFIZETÉS: 1 debra 1 kor. 61 fillér	már	Kapható 24 havi részletfizetésre. HAVIBEFIZETÉS: 1 debra 1 kor. 15 fillér
február	2 " 3 " 20 " "	március	2 " 3 " 43 " "
28-án.	3 " 4 " 75 " "	2-án.	3 " 3 " 70 " "
	5 " 7 " 90 " "		Főnyeremény 30.000 kor.
	Főnyeremény 40.000 kor.		

Már az első részlete és 39 fillér postadíj beklődése ellenében kintam a sorozatok és számkart tartalmazó részleteket azonnali jétekjoggal.
Fleissig Sándor bankháza
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 2.

Most jelent meg!

Dóczi Lajos Munkái

első végleges kiadásának ötödik és hatodik kötete.

V. kötet:

Beszédek és Vázlatok II.

Ára füzve 4 korona, pompás díszkötésben 7 korona.

VI. kötet:

Schiller Költeményei.

Ára füzve 6 korona, pompás díszkötésben 9 korona.

Az első végleges kiadás 10 kötet. Ára díszkötésben 75 kor.

Az egyes kötetek külön is kaphatók.

I. Goethe-Faust	füzve 6.-	kor. kötve 9.-	kor.
II. Csök	4.-	7.-	
III. Széchy Mária	4.50	7.50	
IV. Beszédek és vázlatok I.	4.-	7.-	
V. Beszédek és vázlatok II.	4.-	7.-	
VI. Schiller költeményei	6.-	9.-	

Előközületben Utolsó szerelem. e Vegyes párok. e Vera grófnő. e Költemények.

A tíz kötet részletfizetésre, valamint az egyes kötetek külön-külön is megrendelhető a kiadó cégénél:

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedésben

Budapest, VI., Andrásy-ut 21. szám.

Virágnyelv.

Minden lamert virág jelentősége meg van írva ebben a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb keleti forrásokból állított össze. Ára szines kötésben 89 fill. Az öszeg előzetes beklődése esetén természetesen küldeték meg. Megrendelhető Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésben, Andrásy-ut 21. sz.

A londoni kiállításon nagy aranyéremmel és diplomával kitüntetett Halápi-féle

csúsz-kenőcs
 biztosan gyógyít közhányos bántalmakat.
 Egy doboz Ár 1 kor. 60 fill. Megrendelhető „Apostol” gyógyszerterárában Budapest, József-körút 64. sz.

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság (Algemeene Maatschappij van Levensverzekering in Liffrente)

BUDAPEST, VIII., Kerepesi-ut 1, (A nemzeti színház berházában)

Igazgató: **TOLNAY LAJOS.** Vezetők: STONITZ FERENC.

1902. év végei
254 millió korona biztosítás kötötett

A társaság mindennemű biztosítást elfogad, melynek alapját az emberi élet képezi, a me: életbiztosítás, túléles és halál-estére szóló, valamint öngyógyi nyugdíjbiztosítás, azonnali kezdődő és elhalasztott életjáradékokat, kitérőket és biztosítást gyermeknek részre stb. Bővebb felvilágosítással szolgál a magyarországi vezérelőbiztosító Biztosítók, valamint a vidéki képviselők.

Referenciákat a Magyar Általános Hitelbank ad.

Kivonat a díjtáblázatokról													
A tőke elhalmozás alkal-mával fizetendő						A tőke 20 év után vagy időelőtt elhal-Lozás alkalmával azonnal fizetendő							
Díjtétel 100 korona után													
Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor	Kor		
25	1.80	34	2.30	43	3.10	52	4.06	25	4.11	34	4.22	43	4.56
26	1.84	35	2.38	44	3.30	53	4.88	26	4.12	35	4.24	44	4.61
27	1.88	36	2.46	45	3.44	54	5.12	27	4.13	36	4.27	45	4.67
28	1.93	37	2.54	46	3.58	55	5.37	28	4.14	37	4.30	46	4.76
29	1.98	38	2.63	47	3.73	56	5.64	29	4.15	38	4.33	47	4.84
30	2.03	39	2.72	48	3.91	57	5.93	30	4.16	39	4.36	48	4.99
31	2.09	40	2.82	49	4.08	58	6.24	31	4.17	40	4.39	49	5.02
32	2.16	41	2.94	50	4.26	59	6.57	32	4.18	41	4.45	50	5.10
33	2.23	42	3.04	51	4.45	60	6.97	33	4.20	42	4.50		

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vig. színház	Népszínház	Magyar színház
Péntek	Nincs előadás	Simonyi öbester	Kéz kezét mos	Bob herceg	A bajusz
Szombat	Afrika nő	Simonyi öbester	Kéz kezét mos	Bob herceg	A bajusz
d. n. Vasárnap este		Vörös talár	Bacsányi	Szókimonda asszonyosság	Grant kapitány gyermekei
	Moharozsa	Simonyi öbester	Kéz kezét mos	Bob herceg	A bajusz

